

CURIER

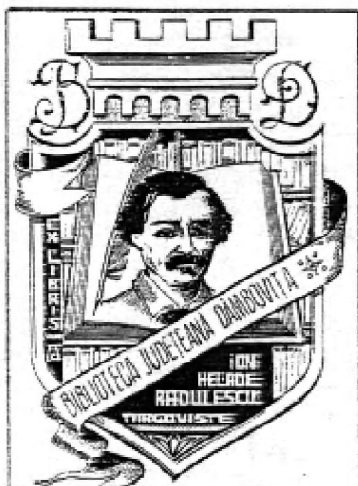
REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI BIBLIOLOGIE

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Ion Heliade Rădulescu”
DÂMBOVIȚA

O perioadă înfloritoare de dezvoltare a culturii în *Cetate* o constituie domnia lui Matei Basarab (1632-1654), când orașul se afirmă ca unul din cele mai importante centre ale umanismului românesc. Activitatea editorială, patronată de soția voievodului, Elina, de fratele acesteia, Udriște Năsturel, de mitropolitul Ștefan, dezvoltarea ilustrației de carte, a xilogravurii, precum și existența unor importante școli pentru acele vremuri (*Școala slavonă*, *Școala slavo-română*, *Schola greca et latina*, prima școală oficială de nivel superior din Țara Românească), împreună cu nucleul academic de discuții filosofice format în aceeași perioadă, sunt pilonii pe care se sprijină afirmația noastră.

TÂRGOVIȘTE • An. XI - Nr. 1 (20) 2004
ISSN 1223-9712

Colectivul de redacție:

Dr. Victor Petrescu –
Redactor șef,
directorul bibliotecii

Redactori
Vlăduț Andreescu,
Serghe Paraschiva,
Cornel Albuleț,
Daniela Stoica

Procesare computerizată
Madelena Țapligă,
Mariana Briceag

Tehnoredactare
Daniel Dumitru Stan

Redacția și administrația:
Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița 130018
Tel/fax: 0245/612316
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura **Bibliotheca**
Str. Nicolae Radian,
Bl. KB2/3, Târgoviște
Tel/fax 0245/212241
www.bibliotheca.connsoft.ro

Tiparul: **PRESTO1 S.R.L.**
Târgoviște

SUMAR

TÂRGOVIȘTE – CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

- 350 de ani de la moartea lui Matei Basarab. Cu cinste mare și cu izbândă – retorica encomiastică în „Letopisețul cantacuzinesc” / 3
Dr. Petre Gheorghe Bârlea
- Cartea târgovișteană în epoca lui Matei Basarab / 8
Drd. Agnes Erich
- Udriște Năsturel – ctitor al culturii medievale românești / 11
Dr. Victor Petrescu
- Domnia lui Matei Basarab – „cea mai națională epocă din istoria noastră” / 13
Prof. Mihai Stan
- Momentele întemeietoare ale jurnalismului târgoviștean / 15
Dr. George Coandă

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- Tradiții ale bibliotecii târgoviștene / 17
Dr. Victor Petrescu
- Tineretul studios ia inițiativa: biblioteca Cercului Studențesc / 19
Alexandru Ștefănescu; dr. Mihai Oproiu
- Animația culturală în biblioteci / 21
Vlăduț Andreescu
- Tradiții ale lecturii publice în comuna Răzvad / 25
Elena Matache

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- Rețeaua municipală de informare bibliografică Târgoviște Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița / 27
Daniela Stoica; drd. Agnes Erich
- Tendințe actuale în legislația privind bibliotecile / 30
Dr. Gheorghe Buluță
- Provocarea schimbării / 32
Dr. Victor Petrescu; dr. Octavian Mihail Sachelarie

PATRIMONIUM

- Însemnele heraldice din Țara Românească în secolele XV-XVIII / 34
Dr. Maria Georgescu
- Sunt personajele lui Caragiale reale? / 36
Alexandrina Andronescu; Felicia Mihaela Iacob
- Un scriitor uitat: Nicolae Scurtescu (1844-1879) / 38
Drd. Alexandru Nicolescu
- Pentru Ioan Alexandru Brătescu-Voinești: „Poezia n-a fost decât o meteahnă a tinereții” / 40
Prof. Ion Gavrilă
- I. C. Vissarion și activitatea publicistică „STELUȚA” – O nouă „escală” în activitatea de jurnalist / 41
Drd. Lucian Grigorescu
- Literatură, cultură la Târgoviște / 43
Prof. Alexandrina Andronescu
- Gânduri despre profesorul doctor Alexandru Vasilescu / 46
Ion Benone Petrescu
- Un gazetar târgoviștean uitat: Stelian Mircea Ionescu / 48
Theodor Nicolin
- Constantin Ghiulai – fondatorul Școlii românești de automobile și mașini blindate / 50
Alexandru Ștefănescu
- Epigramaști dâmbovițeni / 51
Nicolae Petrescu
- Alexandru Ciorănescu, între amintire și iubire / 55
Ștefan Ion Ghilimescu
- Index al articolelor apărute în „CURIER”, nr. 11-(18-19) (2000-2004) / 58
Loredana Oprea

Gânduri după un deceniu...

În urmă cu un deceniu, ne-am gândit că biblioteca noastră, ca principală instituție de cultură, informație și comunicare a județului, să aibă propria revistă, cu o largă deschidere spre nou, și care să abordeze problematica complexă a bibliotecilor românești în era informațională, să valorifice bogata noastră moștenire culturală.

De ce „*Curier*”? La 28 noiembrie 1943 în ziarul târgoviștean „*Ancheta*” articolul „*Manifestația culturală de la Târgoviște. Înființarea bibliotecii publice „D. Athanasiu-Bițu”*” reliefa că la ședința de înființare a Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor s-a propus apariția unei reviste locale, cu titlul „*Curierul*”, ca un omagiu adus târgovișteanului Ion Heliade Rădulescu, personalitate de prim rang a culturii românești din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Intenția noastră de a ne face cunoscute aspirațiile, propriile experiențe, de a comunica și colabora cu personalități culturale, universitari, scriitori și cercetători ai spațiului cultural dâmbovițean, cu specialiști în bibliologie sau practicieni ai biblioteconomiei, ne-au adus, în timp, aprecieri, conferindu-ne un loc distinct între puținele reviste de acest gen, prin profesionalism și obiectivitate, pasiune și spirit inovator.

Am permanentizat rubricile: *Târgoviște – continuitate culturală în timp* (în care au semnat printre alții: academician Mihai Cimpoi – Republica Moldova, dr. Gheorghe Buluță, dr. Victor Petrescu, dr. Gheorghe Petre Bârlea, dr. Eugen Marinescu, dr. Sultana Craia, dr. Florin Rotaru, dr. George Coandă, Ștefan Ion Ghilimescu, Theodor Nicolin, Gheorghe Bulei); *Din viața bibliotecilor* (la care au colaborat o mare parte a bibliotecarilor din județ, dar și din țară); *Demers bibliotecar modern* (cu contribuții deosebite ale unor specialiști ai domeniului biblioteconomic, printre care dr. Victoria Dumitrescu, dr. Constantin Schifirneț, dr. Doina Banciu, dr. Elena Târziman, Silvia Nestorescu, dr. Maria Moldoveanu, dr. Octavian Mihail Sachelarie, Doina Popa, dr. Zenovia Niculescu, Emil Vasilescu, drd. Sorina Niță,

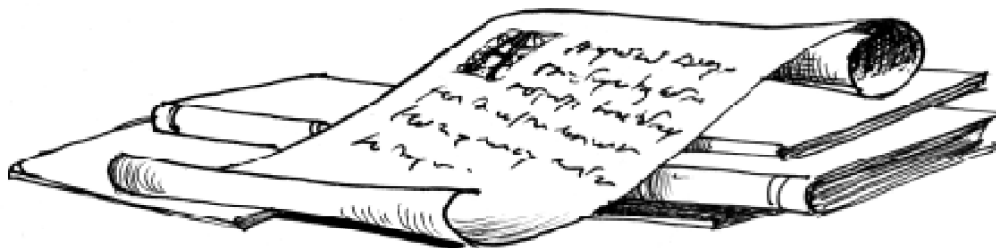
drd Agnes Erich, Traian Brad); *Patrimonium*, rubrică dedicată exclusiv tradițiilor culturale ale spațiului de spiritualitate dâmbovițean (cu contribuții notabile din partea cercetătorilor: Mihai Gabriel Popescu, Pârvan Dobrin, Serghie Paraschiva, Constantin Condrea, Dumitru Bulei, dr. Mihai Oproiu, dr. Dan Zamfirescu, drd. Lucian Grigorescu, Silvestru Voinescu, Petru Petria, Alexandrina Andronescu, Elena Condrea, dr. Tudor Nedelcea, Constantin Manolescu, Carmen Croitoru, dr. Gabriela Nițulescu, Mihai Stan, Ion Gavrilă, Barbu Cioculescu, drd. Alexandru Nicolaescu, dr. Ștefania Rujan.

Menționăm că unii dintre autori au devenit, în timp, colaboratori statornici, acoperind prin articolele publicate, mai multe rubrici. Și cu acest prilej ținem să le mulțumim pentru că au răspuns apelului nostru prin valoroase opinii, idei, contribuții științifice și culturale, care au îmbogățit atât literatura de specialitate, cât și cultura românească.

Aparițiile noastre au cuprins și alte rubrici: *Activitatea editorială târgovișteană; Dicționar literar dâmbovițean; Tradiții bibliotecare în județul Dâmbovița; Breviar legislativ; Din terminologia de specialitate; Inedit; Bloc Notes cultural; Mari scriitori bibliotecari; Tabletă de scriitor* (în care au semnat eseuri despre Târgoviște: Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Gheorghe Tomozei, Mihai Cimpoi, Costache Olăreanu, Mircea Angheliescu, Toma Biolan, Marin Ioniță, George Coandă, Ștefan Ion Ghilimescu, Grigore Grigore, Nicolae Neagu, Tudor Cristea, Theodor Nicolin, Alexandru Mircescu, Lucian Penescu, Alexandrina Dinu, Ion Benone Petrescu, Constantin Voicu).

Toate aceste strădanii ale noastre se pot constitui, în intenția noastră, în valoroase capitole ale unor viitoare lucrări de istorie culturală locală, de istorie a bibliotecilor, a tiparului și a cărții, dar și de modernizare a bibliotecilor românești, supuse unor tranformări culturale, de substanță pentru a deveni factor determinant de informație, cultură și civilizație.

Dr. *Victor Petrescu*

Târșoviste

CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

350 de ani de la moartea lui Matei Basarab

CU CINSTE MARE ȘI CU IZBÂNDĂ – RETORICA ENCOMIASTICĂ ÎN „LETOPISEȚUL CANTACUZINESC”

I. Dacă în privința clasării cronicilor în domeniul literaturii și/sau în domeniul istoriografiei, discuțiile pot continua încă, apartenența lor la genul argumentativ este un lucru cert. Subiectivitatea autorilor, prost sau deloc mascată, oferă motivații pro și contra pentru fircare din părțile implicate în dezbateri.

Folosirea unui larg arsenal retorico-stilistic în nararea tezistă a evenimentelor, în descrierea scenelor sociale, a confruntărilor politice, militare, familiale în zugrăvirea portretelor după dimensiunile pe care le capătă personajele în sufletul cronicarilor, redarea dialogurilor reale sau imaginare, adresarea directă, pe toată gama tonurilor, de la tânguirea reținută până la imprecăția dezlănțuită, plasează cronicile în mod clar în sfera literaturii. Detaliile concrete, ținând de fixarea în timp și în spațiu a evenimentelor, listele de participanți, explicarea cauzelor și a urmărilor unor evenimente justifică valoarea documentar-istorică atribuită cronicilor. În plus, aceasta este și valoarea declarată de înșiși autorii cronicilor [“să nu se piardă”, „să se știe”, „să istorisească”...] lucrurile ce au fost ale țării” (*Cronicari munteni*, 1994, p. 6)].

Împotriva celor două opinii s-au invocat argumente la fel de puternice: absența conștiinței artistice, pe de o parte, absența capacității de generalizare și interpretare a datelor, pe de altă parte, în condițiile în care autorii erau conștienți că ceea ce fac ei ține de “știință” (cf. *Letopisețul cantacuzinesc*, p. 4: “Diodor Sicheliotul, istoric;.....au scris istorii;.....știință și învățătură;”).

Singura poziție care rămâne constantă este aceea a apărării unor teze. Autorii pornesc de la general la particular, vizând: 1) necesitatea istorisirii trecutului pentru a servi drept pildă prezentului și viitorului; 2) cunoașterea locului românilor (“a țării ce-i zicem noi astăzi: rumânești”) în lume; 3) nemurirea faptelor unor domnitori – comanditari nedeclarați

ai respectivelor letopisețe.

Ca urmare, în discursul cronicăresc se găsesc toate atributele textelor argumentative, în măsura în care acceptăm definiția retoricii ca *artă și știință*, în același timp¹. Altfel spus, dacă letopisețul nu este nici “artă literară”, în deplinul înțeles al noțiunii, nici “știință a istoriei”, în deplinul înțeles al noțiunii², el este din fiecare câte ceva. Sinteza astfel definită beneficiază în plus de finalitățile comune, care sunt specifice celui de-al treilea domeniu: *retorica*. Evident, lipsește și în acest caz conștiința unei apartenențe la un domeniu și structura textuală corespunzătoare lui. Dar, luată în accepția lui Cicero, care acordase retoricii statutul de *summum*, de “știință primă”, ce folosește toate resursele artelor, filosofiei și științelor particulare, cronică istorică, cel puțin în varianta munteană, își dezvăluie noi resurse.

a) Folosirea intuitivă a arsenalului stilistic literar; b) întemeierea pe niște principii de gândire generală (crența în Dumnezeu); conturarea unui sistem de criterii pentru aprecierea binelui și răului, dreptății, fericirii, vieții și morții și mai ales c) Apelul la structuri logico-argumentative și la tehnici de convingere și de persuasiune din arta discursului. Toate converg spre întreitul scop al unor scrieri retorice: *docere-movere-persuadare: să învețe, să impresioneze, să convingă*.

În cele ce urmează, vom analiza câteva aspecte ale acestor strategii retorico-argumentative și stilistice.

II. 1. Se știe că primele părți ale *Cronicii anonime*, zisă a „Cantacuzinilor”, scrisă în vremea lui Matei Basarab, la care Cantacuzinii nu au făcut altceva decât să-și adauge cronică lor.

Este firesc, deci, ca partea din lucrare referitoare la domnia lui Matei Basarab să poarte semnele tratării encomiastice. Dincolo de acestea, există: a) dorința de a păstra

vie memoria strămoșilor (stabilirea unei filiații sigure cu Basarabii, cu boierii Craiovești din vechime); b) credința în Dumnezeu și apărarea valorilor Bisericii Ortodoxe Române; c) dragostea față de glia străbună și față de pământeni – în sensul cel mai curat, dincolo de orice poză și de orice conveniență; d) aversiunea față de străini (turci, greci etc.).

În plus față de toate aceste constante, se desprinde din cronică dorința fierbinte a autorului ca domnitorul să fie considerat „*una cu țara*”, emanat din vâna solidă a gliei, înconjurat de toată suflarea românească și având, în orice faptă și orice vorbă a sa, consensul tuturor, de la mic la mare, acționând totdeauna spre binele tuturor.

2. Există o întregă strategie a sublinierii importanței faptelor în care este implicat Matei Basarab, prin superlative.

2.1. Cel mai frecvent element al superlativului este sugestia cantitativă cu reflexe calitative, prin chiar utilizarea adverbilor și adjectivelor *mare* și *mult*: în pribegia în Transilvania (octombrie 1630), Gheorghe Racoți i-a primit „cu mare cinste”. Episodul luptei de la Plumbuita (25 octombrie 1630), luptă hotărâtoare pentru ascensiunea la domnie, este constituit dintr-o aglomerare de asemenea epitețe: „Fost-au război mare („de dimineața până seara”). Făcut-au tătarii *mare năvală* în *multe rânduri*...Radul-vodă...au dat dosul cu *mare spaimă* (și cu capul gol). Și *multe trupuri* au căzut. Urmează o enumerare, procedeu asupra căruia vom reveni, după care evaluarea continuă în aceiași termeni: din acele timpuri făcutu-s-au...*o movilă mare* (spre Dudești), apoi Matei...s-au întors în oraș...dând *laudă mare* lui Dumnezeu...” (p. 146).

În continuare, ieșirea din divan, odată numit domn, s-a făcut iarăși cu *mare cinste* (13 februarie 1633), plecarea la serai s-a făcut cu alai, „foarte cu oaste mare”, „cum nu s-au petrecut nici un domn”. La București, a fost întâmpinat cu „*mare bucurie*”.

În aceiași termeni sunt istorisite apoi binefacerile domniei propriu zise.

-Și au făcut *multe mănăstiri și biserici* (urmează o *enumerație*), ...și alte *multe milostenii și bunătăți*... (p. 148)

-Din păcate, „făcutu-s-au și războaie în zilele lui”. Nu multe - de data asta epitetul lipsește, căci deși era meșter în războaie, iubea pacea, dar câte le-a dus, au fost „cu cinste *mare* și cu izbândă”. Aprecierea încheie relatarea primei confruntări cu Vasile Lupu (Buzău, apoi Putna * 1637). Pe urmă, când „iar s-au sculat Vasile-vodă” (1639), „avut-au război *mare*” la Nănișori, pe apa Ialomiței. „Într-acei război *mulți* au căzut” și o încercare de război cu turcii, care de-acum nu vedeau cu ochi buni evoluția lui Matei, se termină cu biruință (Cotroceni și Văcărești - 1640). Pentru că s-au evitat pierderi de vieți omenești, turcii l-au cinstit și l-au dăruit pe Matei Vodă „cu *multe* daruri scumpe”. O altă încercare a turcilor de a-l prinde (în înțelegere cu tătarii și moldovenii lui Vasile Lupu), la Oblucița, este zădărnicită prin retragerea rapidă a lui Matei la Târgoviște, de unde îl îmblânzește pe pașă cu “*multe* daruri scumpe, cu cinste și cu plecaciune *mare*” (p. 149). Despre „multele daruri” cu care Matei a fost nevoit să-și cumpere și menținerea pe tron, istoricii consemnează alte-multe-documente ale epocii, căci aceasta reprezintă o problemă importantă (cf. N. Stoicescu, *Matei Basarab*, 1982, p. 42, 62-63).

În sfârșit, în bătălia de la Finta (17 mai 1653), cu sorți schimbători, până spre seară “făcu Dumnezeu o minune *mare*” (stărnind din senin o ploaie...și un vânt foarte viforos asupra taberei dușmane). Lupta s-a terminat “cu *mare izbândă*”, “cu *multă* dobândă”, domnitorul a ridicat la Finta o “*movilă mare*” (din 3000 de trupuri) pe care a înfipt “o cruce *mare*”.

În relațiile cu Vasile Lupu, este pomenit ajutorul dat de Matei lui Gheorghe Ștefan, care pribegise la Târgoviște “cu *multă rugăciune*” (și izbânda acestuia este mare, până la urmă, după cum rugăciunile lui Vasile vodă la han sunt *multe*, iar spaima și groaza..., după moartea lui Timuș și pierderea lui Vasile, era tot mai *mare*).

Din păcate, de acum încep necazurile. Doamna Elina moare în august 1653 și a fost îngropată (la Biserica Domnească) “cu *mare cinste*” (p. 154). Dorobanții și seimenii, cărora Matei le făcuse, la început, “*milă mare*” (p. 153), se răsculaseră și nu mai puteau fi stăpâniți. Bătrân, rănit și umilit, domnitorul le vorbește boierilor, promișând că va pune sub sabie, “pe toți cei *mai mari*”, dintre răzvrătiți, “să piardă ca niște tâlhari ca să-și ia răsplata pentru *mult* bine ce le-au făcut” (p. 155). Ultimele zile din viață le-a petrecut în *necaz mare*. După moarte – 9 aprilie 1654 – s-a făcut “*mare sfat*”, a fost ales successor “Constantin voievod sin Șarban-Basarab-voievod” – știut a fi “de neam *mare*”, apoi, după scurta veselie a curții, i-au făcut lui Matei pogrebanie, cu *mulți* arhieriei și călugări popi și l-au băgat în groapă “cu mare cinste”.

2.2. Un alt element al superlativului este adjectivul/adverb *tot/toată*, cu semnificații distincte. Cronicarul sugerează unanimitatea, consensul în susținerea lui Matei Voievod de către toți cei pământeni (cu puține excepții), de către cei de bună credință, indiferent de neam, rang social etc. Apelul la structurile lingvistice ale totalității și consensului începe din momentul în care intenția lui aga Matei de a urca pe scaunul domnesc devine clară și se intensifică treptat, după dobândirea sceptrului.

În momentul intrării în țară, după pribegia în Transilvania și Banat, moment ce coincide cu numirea lui Radu vodă ca domn al Țării Românești (1632), toți cei cu dragoste de țară i s-au alăturat. Zice cronicarul: “...prinzând de veste boierii și roșii și *toată țara*, câți era preste Olt, ei *toți* să stânseră și merseră de să întâmpinară cu Matei aga și făcură *mare sfat*, socotind cum iaste țara perită și mâncată de străini, și mai vârtos de greci, și cum nu vor mai putea aștepta prea Radul-vodă cu atâta datorie *multă*, ca să-i mai mănânce și să-i prade, ca și mai nainte” (p. 144).

Există aici o perioadă sintactică, în care protaza este pozitivă, căci îl privește pe Matei, iar apodoza este negativă, întrucât se referă la contracandidatul său. Protaza conține o aglomerare de figuri stilistice:

- enumerarea în ascensiune (gradația): „*boierii și roșii și toată țara*”;
- repetiția (chiar și cu efectul pleonastic): *toată, toți*;
- întărirea cu epitet cantitativ/calitativ: *mare sfat*;
- aglomerarea de verbe (la plural), sugerează, de asemenea, mulțimea, unanimitatea și, prin semantism, grija pentru binele țării: *se stânseră... merseră... se întâmpinară... făcură sfat*.

În context cu acestea se înșiruie epitetele, verbele – predicatle și complementele referitoare la Radu-vodă: *...mâncată, nu vor mai putea (datorie) multă, să mănânce, să prade etc.*

De altfel, vom vedea că antiteza, realizată prin antonime, antifraze etc. Este unul dintre mijloacele retorico-stilistice ale prezentării encomiastice a domniei lui Matei Basarab.

În același context, ocurența lui *tot/toți* se menține și se întărește prin construcții similare: „Ci au rugat *toți* pre Dumnezeu și au luat pre Matei aga cu sila, neajuns la casa lui, de l-au dus la Mehmet Abaza-pașa, la cetatea din Nicopole”. În lupta de la Plumbuita, „lovitu-s-au *toți* pe față” (p. 145); pe sară, izbândind Matei, pe alți boieri, *pre toți* i-a prins vii”. Din momentul căftănirii – 3 februarie 1632 (februar 3), împăratul i-a îmbrăcat în caftan „și *pre toți* boierii câți au fost cu el”; în consecință, și ceilalți boieri pribegi, „*toți...s-au* închinat la el”. S-a bucurat „*toată țara*” (p. 147).

În timpul domniei sale, țara „avea pace și odihnă” „dănspre *toate* părțile” (p. 148). Când este nevoit, totuși, să lupte, se strâng „*toate* oștile țării, stând *toți* înarmați, în zi și noapte, lângă domnul lor” (p. 149)

Fraza citată face parte din episodul luptei de la Cotroceni și Văcărești.

Foarte concentrată, narațiunea este, pe de altă parte, foarte semnificativă atât pentru mentalitatea cronicarului, cât și pentru stilul său. De astă dată, pericolul îl reprezentau turcii înșiși. Față de îndoitul pericol (1) *mare* oaste; 2) străini, toată țara acționează în deplin consens.

Tot episodul este alcătuit din patru fraze: 1) explicația cauzei (intriga): *văzând turcii că i se înmulțesc oștile și vitejii, sfătuitu-s-au cu mare meșteșug să-l prinză*. 2) expozițiunea (locul și participanții): „*mulțime de turci*”, „*din sus de București*”, *unii* „*la morile Cotrocenilor*”, alții „*despre Văcărești*”. 3) desfășurarea faptelor: țara se strânge toată în jurul lui Matei (cf. *supra*). 4) deznodământul: văzând această unitate hotărâtă, turcii renunță la luptă și se retrag, nu înainte de a fi cinstiți și dăruiți „*cu multe daruri scumpe*” de către Matei (p. 149).

Nucleul îl constituie însă fraza a 3-a, citată mai sus, în care mărcile totalității și ale consensului abundă.

Într-o încercare similară ulterioară a turcilor - atragerea lui Matei spre Cetatea Albă - acesta scapă prin aceeași capacitate de a-și asigura loialitatea totală și unanimă a oștenilor, exprimată chiar la modul pleonastic de către cronicar: „*Mergând Matei cu toată tabăra lui până la Elpuh, prinse de veste că va să-l prinză turcii. Și îndată au strâns toate oștile lângă dânsul și s-au învărtejit iar înapoi la Târgoviște, cu toată oastea lui întregă ...*” (p.149). O frază adăugată sugerează roadele acestei unități: după obișnuitele „*plecăciuni*” cu „*daruri multe*”, „*pășii*”, „*Matei Vodă au șazut cu pace dăspre toate părțile, domnind și judecând țara foarte bine și cu dreptate*” (p. 149-150).

Mai târziu, în timpul înfruntărilor cu Vasile Lupu și cu ginerele acestuia, Timuș, la Șoplea, pe Teleajen, și la Finta, pe Ialomița (1653), Matei „încalcă cu *toată* curtea lui din Târgoviște” (p.151), iar înaintea luptei de la Finta ținu un discurs, „*învățând pre toți ... să stați toți, gata de război ... să nu fie vreunul cu gândul îndoit*”... Din păcate, unii îl vor părăsi, totuși, în toiul luptei. Matei intervine din nou, și cu

vorbe de îmbărbătare și cu fapta și cu rugăciunea: „*Matei tot alerga pe toate părțile*”. Drept pentru care „*boierii cei mari*” și „*coconii lor, cu slugile lor*”, au intrat în dușmani *tot* cu săbiile goale”, răspândindu-i „*în toate părțile*”. „*Atunci Matei-Vodă cu toți împreună năvăli asupra vrăjmașilor foarte tare...*”. Intervenind și minunea dumnezeiască a potopului revărsat asupra dușmanilor, domnul muntean revine la Târgoviște, pe 18 mai, cu toată tabăra lui ...dând *toți* laudă lui Dumnezeu” (p.152). Evident, avântul retoric neglijează logica faptelor, căci doar puțin mai înainte cititorul afla că tabăra lui Matei se împușinase considerabil, prin dezertarea unora și moartea pe câmpul de luptă a altora. Important era însă, aici, să se inducă ideea că salvarea dintr-o luptă atât de grozavă, s-a datorat solidarității celor puțini buni în jurul domnitorului.

Din păcate, când unitatea este spartă de sfatul cel rău al unor boieri ca Ghinea Țucală și Radu Vârzarul, precum și de firea cea rea a seimenilor (dar și a dorobanților), zilele bune ale țării se împușinează, ca și zilele domnitorului. Pe *toți* acești răi, Matei îi adusese în țară, „i-a crescut, i-a însurat și i-a îmbogățit *pe toți*” (p.155). Așa încât, neputând să-și ducă la capăt planul de a-i pedepsi, cu ajutorul tătarilor și unгурilor, pe „*toți* cei mai mari” dintre „*tălhari*”, unanimitatea celor rămași credincioși se manifestă în câteva ultime triste împrejurări: izolarea domnitorului de către răsculați în afara zidurilor cetății, timp de trei zile, „*cu toți* boierii lui”; sfatul ținut la căpătâiul său, după pristăvirea lui Matei, la „*aprilie 8 leat 7162*”, cu „*toată* curtea și *toți* slujitorii”, pentru alegerea noului domn, „*cu voia tuturor*”. De acum, cronicarul este mai preocupat să consemneze că *toți* se bucurară și se veseliră” de noul domn; iar înmormântarea răposatului s-a făcut cu „*mulți* arhieriei, călugări și preoți” - cum spuneam mai sus, „*cu mare cinste*”, cititorul fiind lăsat să judece singur dacă aceasta înseamnă că ceilalți - boierii, cronicarii, slujitori, oștenii, țara, au participat sau nu *toți*.

Evident, cronicarii nu erau preocupați de varietatea sinonimică a exprimării ideilor recunoscute. Totuși, intuitiv, fie pentru a colora textul, fie, mai ales, pentru a întări sugestia, termenii-cheie din sfera națională a multitudinii, „*măreției*” și „*unanimității*” revin treptat. Autorul *Letopisețului Cantacuzinesc* diversifică aria lexicală prin termeni și sintagme care dau calitatea esențială a unor structuri retorice: *to prepon*, „*potrivirea*”, alegerea cuvintelor celor mai proprii pentru exprimarea nuanțelor de gândire și simțire care generează textul.

- Semnalăm, mai întâi, *structurile incidente*, apozitive (pleonastice, deseori, din vorbirea uzuală: „*de la mare până la mic*” (p. 147-148), adăugată la „*toată țara*”); „*țara lui, mare cu mic să bucura ...*” (p.148); „*mulți boieri mari și mici*”; în (prima) pribegie - în Transilvania - Matei și ceilalți boieri „*toți* locuiră la un loc” ...

- Apar apoi *pronume nehotărâte compuse* cu valoarea pronumelui simplu: *tot, toată, toți, toate și mult: cineși* („*fiecare*”) în rândul său, învățând *pre toți!* (p.151).

- „*Cineși* la țara lui” (p.149); „*fieștecare* la țara sa” (p.150).

- Alte sinonime: *război tare* (p.151)

- Pentru nuanțarea gradelor intermediare pe scara plus/minus a opoziției valorice *mare/mic; mulți/puțini*, se folosesc sintagme potrivite. Bunea Voievod, din Banat, îl petrece „*cu*

o seamă de oști”, Gheorghe Racoți îi trimite în ajutor, la Buzău și la Putna, „o seamă de unguri” (p.149); în timpul luptei de la Finta, Matei pierde „o seamă de oștile lui”, fugiți prin vadul Ialomiței (p.151); în înfruntările de la Focșani și Teleajen, Matei a mai trimis „o seamă de oaste” (p.150). Alte expresii ale atenuării: „oarece împotriva” (p.150); *numai cu curtenii* (p.151)...

Atenuarea apare, observăm, exclusiv în contexte negative, respectiv în împrejurări nefavorabile domnitorului sau, cel puțin, incerte, mai puțin semnificative: în înfruntarea lui Leon-vodă (iulie 7140=1632), pe aga Matei, încă pribeag, îl părăsește „o seamă de boieri”. O singură dată facțiunile nefavorabile primesc calificativ maxim: „*Neagu aga și mulți alți boieri...*”.

Interesantă este realizarea superlativului prin tmeza, despre care trebuie să credem că aparținea vorbirii uzuale: pe lângă forma existentă astăzi, de tipul „foarte tare”, „foarte bine” (p.150), „foarte viforos” (p.151), întâlnim frecvent inversiunea „foarte cu oaste mare” (p.147); „săraci foarte” (p.153); „mult bine” (p.155).

Alte forme de superlativ: „râu prea iute”.

Tehnica reliefării prin contrast antonimic este utilizată cu naturalețe în text: în lupta cutare (Plumbuita) „pre boieri, pre toți, i-au prins mii”. Pre turci însă nu i-au bătuit *nimic*” (p.146). Înainte de numire, dușmanii s-au ispitit la vizir „în multe chipuri”. Urmează o enumerare, apoi încheierea contrastând puternic prin scurtimea enunțului, prin topică și prin semantismul antonimic. „Și *nimic* n-au folosit” (p.147). La Nănești a fost „război mare”, „mulți au căzut”, iar Vasile-vodă, „de-abia au scăpat ... cu puținei oameni”; seimenii fuseseră „săraci foarte”, iar Matei-vodă „le făcuse milă mare”.

Am lăsat la urmă una dintre cele mai specifice *figuri retorice propriu-zise*, așa-numitele *figurae sententiae*, „figuri ale cugetării”, și anume, enumerarea. Foarte la îndemână, foarte plăcută cronicarului, *enumeratia* apare în text în toate variantele înregistrate în tratatele de retorică (acumulație, gradație, climax etc., slujind în mod eficient ideea subliminală a „multimii”, a „diversității convergente” etc.

În 17 octombrie 1630, din cauza sistemului fiscal insuportabil al lui Leon-vodă, „să sculară toți de pribegiră în Țara Ungurească” și anume: „Matei aga din Brâncoveni, i Aslan vornicul, i Gorgan spătarul, i Barbul păharnicul Brădescul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Mitrea vistieul și „alți mulți boieri” (p.141). Enumerarea, evident incompletă, dobândește semnificația totalității, prin încadrarea șirului de nume între cele două afirmații categorice: ... „să sculară toți ... și alți mulți”.

Înșiruirea de nume de boieri, cu funcțiile lor, are și rolul de argument al autorității. Matei Basarab ținea mult la evidențierea legăturilor cu familiile scoborâtoare din vechile ramuri de boieri pământeni și cronicarul știa acest lucru. În plus, aceste inventare aveau valoare pur denotativă: consemnarea cât mai exactă a participanților la un eveniment, într-o tabără sau alta, într-o facțiune sau alta, conferă statut științific cronicii. Astfel, după lupta de la Prisiceni (Giurgiov - 21 august 7131) letopisețul inventariază cu scrupulozitate pierderile suferite de pribegi și de aliații lor în fața lui Leon Vodă, pe categorii: „*Pierit-au mulți oameni, de tot felul,*

prins-au și pre Preda Brâncoveanu, nepot lui Matei aga și pre Radul logofătul de la Desa” ... (care s-au răsculat cu boierii). *Tăiat-au și pre Adam banul ... și pre Preda Floricoiul din Greci, și au înțepat pe Pusa armașul. Și au trimis la împărăție 40 de unguri ... împușcat-au pre Voicina căpitanul de sîrbi. Iar Matei aga, i Teodosie spătarul, i Gorgan spătarul, i Mihai spătarul, i Dumitru slugerul, i Barbul paharnicul, i Petru slugerul și cu alți boieri s-au închis la mănăstirea din Tismana*” (p.142).

Într-adevăr, alianțele fiind schimbătoare, cronicarul știe că precizarea numelor înseamnă istorie obiectivă. După lupta de la Tismana și, mai ales, după primul contact al unora dintre partizanii Agăi cu Abaza-pașa, care va deveni susținătorul constant al lui Matei, Leon vodă lansează a cincina chemare către „oile rătăcite”: „Vlădica Grigore, i Ionașco dvornicul, i Gligore comisul” au fost trimiși cu cărți și cu jurământ nou, la Gh. Racoți, la Matei și „la alți boieri, ca să vie la casele lor”. De data aceasta, răspund apelului „o samă de boieri” (remarcăm atenuarea, cf. *supra*), al căror nume trebuie bine reținut: „și anume Filișanul, i Coțofeanul, i Brădescul, i Pătru slugerul, i Barbu ot Poiană, i Ionașcu ot Gaia ... Dupre dânșii au venit și Aslan dvornicul” (p.143). Dizidenții pocăiți sunt înălțați în ranguri, dar, spre nefericirea lor, la scurt timp, Poarta îi ia domnia lui Leon-vodă (21 iul 7140).

Sosirea în țară a lui Matei prilejuiește cronicarului utilizarea unei gradații („*boierii și roșii și toată țara*” 1-au întâmpinat), apoi a unei hiperbole, una defăimătoare - la adresa lui Radu vodă: (formată din repetiții, simetrii, gradații - prin folosirea verbelor depreciative mai sus citate) și, în sfârșit, a unei imagini hiperbolice pozitive referitoare la Matei: „*l-au luat pre Matei aga cu sila, neajuns la casa lui, ... l-au dus la Abaza-pașa ... numaidecât l-au îmbrăcat cu caftan*”.

De altfel, în zilele tulburi care se scurg între 21 iulie 1631 și 10 martie 1632, starea de tensiune este sugerată și prin aceste enumerări, mai scurte, dar mai frecvente, ilustrând dese schimbări de situație, ritmul accelerat al alianțelor și dezbaterilor în lupta pentru tron.

La 20 septembrie 1632, data intrării în București, nu mai sunt aici boierii care, preferându-l pe Radu, au fugit în Moldova, la Alexandru-Vodă, tatăl acestuia: „Necula vistierul, i Hrizea dvornicul, i Popa logofătul, i Necula Catargiu, i Dumitu Dudesul, i Neagul aga și alți mulți boieri”...

La scurt timp, ei se întorc „*cu Radul, cu oaste grea, moldoveni, siimeni, cu steag împărătesc* [id est: turcesc maghiar], *cu schimni-ceauș* [?]. ... să scoată pre Matei-vodă (sic) din scaun, („făcând multă peire și robiciune țării”) (p.145).

Urmează alte enumerări - a căpeteniilor oastei lui Matei, în lupta de la Plumbuita, a victimelor luptei (cf. *supra*, exemplul citat) etc.

Demersurile pentru căftănire sunt redade prin combinarea mărcilor *umanității* cu cele ale *părților* în conflict. Între *mulți* din fraza care descrie călătoria la Nicopole și *toți* boierii aliați, „foarte cu oaste mare”, *toți* (boierii pribegi reveniți lângă el), *mare bucurie*, la *toată țara*, se înșiruie, într-un crescendo prelungit și un descrescendo abrupt, elementele enumerărilor retorice. „... *purces-au cu Matei vodă la împărăție cu Soliman aga, ... și mulți boieri mari și mici, și părintele vlădică Grigore și Teofil episcopul, i roși, i călărași, i dorobanți, i popi*” (p.146). Este acesta un exemplu

de climax în context larg.

Tensiunea crește până la paroxism în perioada șederii la Țarigrad, între 15 decembrie 1631 și 18 februarie 1632. Motivul constă în înțetirea uneltirilor anti Matei pe lângă vizir. Enumerațiile se înmulțesc și ele, într-un fragment destul de concentrat, altfel, denumind persoane, categorii umane implicate, fapte, sentimente etc.

De exemplu, Curt Celebi grecul, omul moldovenilor pe lângă Înalta Curte, „au adusa la vizirul *greci, grece, turcoaiice*, de au pârât cum le-au perit *bărbații și frații și feciorii*, la războiul lui Matei-vodă” (p.147).

Apoi, la „ghenar 20” au venit în Țarigrad, „boierii pribegi, de la Moldova”, anume: Dumitru Dudescul, Vasilache aga, Mitrea pitarul și 3 slugi ale Hrizii dvornicul, Danciul logofătul, i Radul vătaful, i Damaschin logofătul și cu moldoveni, trimiși de Alexandru Iliș, cu o carte de pâra”. După o confruntare verbală directă, ce constituie punctul culminant al acestui nucleu narativ, după ce împăratul ascultă și pe susținătorii lui Matei, deznodământul, favorabil acestuia, este anunțat printr-o a treia enumerare, în mai puțin de o pagină de text. Expunerea este descendentă, conectorii fiind tot copulativi, dar în sens negativ: „*Atunci n-au cutezat să se ivească nici greci, nici pribegi, nici moldoveni, ci au șezut toți ascunși prin găuri*” (p.147).

Gradația are ca suport logic în primul rând grija cronicarului pentru cronologia obiectivă a faptelor, în al doilea rând, dorința de claritate în expunere și în al treilea rând rigurozitatea argumentării, prin prezentarea crescătoare a motivațiilor unui eveniment, a unei atitudini, cu trecerea de la argumentul slab la cel tare etc. Sunt figuri ale insistenței, în care se combină diferite alte figuri de stil.

• „Iar *Leon-vodă trimise cărți* la Matei aga și la alți pribegi ..., ca să vie în țară ... Și iar mai trimise și *al doilea rând și al treilea rând*; și dacă au văzut ... iar au trimis cărți cu jurământ și a patra oară”.

Va mai exista și o a cincia oară, după cum vom vedea.

• În aceeași serie matematică intră număratoarea războaielor lui Matei, cele de după întronare, clasificarea numerică fiind asociată cu cauza logică a faptelor:

„Că *întâi s-au sculat Vasile Lupul-vodă*, de au venit cu oaste asupra lui Matei-Vodă, ca să-l scoată din țară și să fie el domn”

„Al *doilea rând* iar s-au sculat Vasile-vodă (cu moldovenii și cu tătarii)”

Enumerarea se întrerupe, căci, cronologic, se întrerupe seria conflictelor cu turcii: „*Odată*, au trimis pe Chinan-pașa cu mulțime de turci” (16..). *Al doilea rând*, au făcut meșteșug mare, că au strâns oști turcii la Obluciță (...) (p.149).

Apoi numerotarea se pierde, căci lucrurile se complică, ceea ce nu înseamnă că autorul nu ține o evidență ordonată, măcar retoric-stilistic, logic și cronologic.

Ca să încheiem, vom aminti, dintre enumerările care ilustrează faptele din vremurile de pace ale domniei, celebra înșiruire a ctitoriilor lui Matei. Ca de obicei, enunțul enumerativ este cuprins între două fraze, în care accentul pică pe noțiunea de „*mult*”. Fiecare dintre cele două fraze - conține termenul *multă/multe*, în câte două poziții favorizante. Tată cum arată fragmentul:

1 = Punerea în temă (cu sublinierea cantitativă a performanței) „Și în domnia lui arătat-au *multă* milostenie pre la creștini. Și au făcut *multe* mănăstiri și biserici”.

2 = Exemplificarea prin enumerare *obiectivă*
„... mănăstirea de la Cîmpu Lung cea surpată, a Negrului vodă, o au făcut din temeiu, și o biserică în Pitești, și o mănăstire la Slobozia lui Enache, și o biserică la pod la Călugăreni, și mănăstirea ot Căldărușani, și o biserică la Gheorghîța și preste Olt, la Sadova o mănăstire și la Gura Motrului o mănăstire, și la *biserica De-un-Lemn, o mănăstire, și mănăstirea ot Arnota*; la Craiova, biserică cea domnească și o biserică și casa la Caracal, și *la Brâncoveni o mănăstire, și o mănăstire la Negoești* pre apa Argeșului, și la Plătărești o mănăstire, la Breb o mănăstire, la Tîrșor o biserică, la Ploiești alta, la Măxineni, lângă Siret, o mănăstire, episcopia ot Buzău.

Și s-au îndemnat Matei-vodă de au făcut cetatea din Târgoviște de iznoavă, leatul 7153 (...).

3. Conclusio, după un P.S.

„Și alte *multe* milostenii și bunătăți au făcut aicea în țară, și la sfântul Ierusalim și la Sfetaiagora și într-alte părți, și au dăruit *multe* mănăstiri și le-au înnoit.

Și țara lui, *mare cu mic*, se bucura și da laudă lui Dumnezeu pentru domn bun.”

Nu mai intrăm în amănunte de analiză a enumerației. Este suficient să amintim, dintre figurile sintactice cu mare efect oratoric, *polisintetonul* (și ... și.-și) *chiasmul* („*la Brâncoveni o mănăstire și o mănăstire la Negoești*”), care conferă ritm sacadat, unitar și varietate textului ce trebuie să impună mesajul. Cât despre conținutul acestui mesaj, pentru noi este limpede aprecierea ulterioară, bazată și pe alte documente: Matei Basarab a fost cel mai mare ctitor din întreaga istorie a conducătorilor neamului românesc.

III. Concluzii

Letopiseșul cantacuzinesc reprezintă o sinteză între literatură, știință și retorică. În măsura în care trebuia să reflecte *adevărul* (ce ținea de știința istoriei), dar cu mijloacele *istorisirii* (povestirii, narațiunii literare), care să-i permită autorului exprimarea atitudinii personale, rezultatul este o scriere care se apropie mai mult de domeniul retoricii: căci persuasiunea, argumentarea - științifică, dar și subiectivă, obținerea convingerii cititorului, ține de *arta și știința discursului*, văzute ca sinteză integratoare a tuturor științelor și artelor bazate pe *cuvânt*.

NOTE

1 **Cicero**, *De oratore*, I, 14, 61

2 **P.P. Panaitescu**. *Începuturile istoriografiei în Țara Românească*, în Studii și materiale de istorie medie, V, 1962, p. 217+22; cf. și Nicolae Scurtescu, 1982, p. 213-214

Prof. dr. *Petre Gheorghe Bârlea*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

Cartea târgovișteană în epoca lui Matei Basarab

Tipografia de la Mănăstirea Dealu funcționa ca tipografie domnească, fapt atestat și de prefețele la **Liturghierul slavonesc** din 1646 și în **Imitatio Christi** din 1647: „cu porunca și cu toată cheltuiala prea luminată și drept credincioasei prințese Doamnei Elina”.

Prima tipăritură ieșită de sub teascurile tiparului de la Mănăstirea Dealu este o **Evanghelie învățătoare**. Începutul imprimării ei s-a făcut la Govora în 1642, și s-a încheiat la Mănăstirea Dealu, la 2 septembrie 1644, fapt ce rezultă din epilogul tipăriturii: «Și s-a început a se tipări carte în mănăstirea Govorii și s-a sfârșit în mănăstirea Dealu.¹ Numerotarea paginilor și a foilor acestei tipărituri are numeroase greșeli. Titlul e încadrat într-un chenar simplu și are un frontispiciu ornat. Tiparul este roșu și negru, cu caractere de două mărimi.²

În **Bibliografia Românească Veche**, volumul IV (1944), Dan Simonescu amintește numele a doi lucrători ai tipografiei: «Rodul, feciorul lui Stoicăi ot Târgoviște» și «Stănilă, feciorul Ivanului Simei ot Malaocna»³.

A doua tipăritură târgovișteană, din vremea lui Matei Basarab o reprezintă un **Penticostar**, apărut la Mănăstirea Dealu, în 1644. Acesta a fost tipărit din porunca doamnei Elina și a lui Matei Basarab și are 224 de foi.⁴

O altă tipăritură o reprezintă **Răspunsul împotriva catehismului calvinesc**. Bibliografia Românească Veche înregistrează această tipăritură numai după informațiile sumare ale lui Gheorghe Șincai⁵: „Carte care se cheamă Răspunsul, împotriva catihismului calvinescu, făcut de părintele Varlaam Mitropolitul Sucevei, și Arhiepiscopul țării Moldovei”⁶. Se cunoaște un exemplar din această tipăritură, aflat la Biblioteca Academiei. Caietele sunt numerotate, dar cu greșeli. Tiparul este negru, literele mărunte, de proveniență ucrainiană, cu câte 25 de rânduri pe pagină. Unele litere sunt slab imprimate: n, p, P etc. Această tipăritură nu are gravuri. Titlul este încadrat în chenar înflorat, iar la începutul textului este un frontispiciu care reprezintă două cornuri ale abundenței (frontispiciu pe care îl mai regăsim și în **Imitatio Christi**, tipărit la Dealu, în 1647)⁷. Nu numai frontispiciile, dar și literele au aceeași tăietură și mărime ca și în **Imitatio Christi**. Această asemănare și mai ales faptul că în titlul „Răspunsului...” nu se amintește locul tipăririi l-au făcut pe Dan Simonescu să concluzioneze că tipăritura s-ar fi putut scoate din tiparului de la Dealu, unde, peste doi ani, s-a tipărit cu același material tipografic **Imitatio Christi**⁸. Tipăritura s-a putut face cu banii lui Udriște Năsturel, așa s-ar explica mai bine cuvintele de laudă ale lui Varlaam la adresa lui Udriște, cuvinte ce sunt trecute în predoslovie.

În anul 1646, prin grija cărturarului de Gomiovița, noul egumen al Mănăstirii Dealu, se imprimă o altă carte de slujbe,

„al lavrei din Dealu” - **Liturghierul**. În **Liturghierul slavon** de la Dealu (1646) apar primele reprezentări portretistice ale lui Matei Basarab și ale Doamnei Elina precum și cea a egumenului de la Mănăstirea Dealu, arhimandritul Ioan⁹. Tot în 1646 mai iese din tiparului de la Dealu și un **Slujebnic**¹⁰ tipărit de Procop Stanciovi și Radu Stanciovi.

La 15 aprilie 1647 era scoasă la lumină din tipografia domnească de la Mănăstirea Dealu, o nouă tipăritură: **Imitatio Christi** (Imitația lui Christos). Traducerea acestei tipărituri a fost făcută din limba latină în limba slavonă de către Udriște Năsturel, după lucrarea lui Thomas Kempis, «Imitatio Christi», lucrare larg răspândită în acea perioadă. Titlul cărții: «Carte despre imitarea lui Christos, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu porunca și toată cheltuiala prea luminată și drept credincioasei prințese Elena, stăpâna Ungrovlachiei transalpine, soția prea luminatului Domn și Voievod Io Matei Basarab, cu toată osteneala adevăratei sale rude Orest Năsturel al doilea logofăt» indică faptul că întreaga cheltuială pentru tipărirea cărții a fost suportată de soția domnitorului Matei Basarab.

Imitatio Christi este ultima tipăritură în care apare indicată tipografia domnească de la Mănăstirea Dealu¹¹. Tiparul este negru, cu 21 de rânduri pe pagină. Pe verso-ul titlului se găsește stema Țării Românești, cu următoarea inscripție, în caractere ucrainiene: „Elena, cu mila lui Dumnezeu, stăpâna Ungrovlachiei”. Stema din **Imitatio Christi** o regăsim și în **Triodul Penticostar** (1649) tipărit la Târgoviște. Ea rezează o acvilă de gâtul căreia atârână un scut prelungit cu o cruce pe care o ține în cioc. Pe scut sunt desenate două cruci suprapuse pe un pedestal. Deasupra stemei este reprezentată coroana domnească, totul fiind ținut de doi lei care stau pe terasă¹². Ornamentația foilor de titlu este, în general, simplă, uneori datele de titlu și frontispiciu sunt încadrate într-un chenar alcătuit din lalele stilizate de compoziție tipografică.¹³ De la pagina a patra liminară și până la sfârșitul acestor foi urmează „predoslavia lui Orest Năsturel către Varlaam, Mitropolitul Moldovei”. De asemenea, în această lucrare mai întâlnim și reprezentarea stemei lui Udriște Năsturel, cu inscripția: „Semnul smeritului traducător U(driște) N(ăsturel) ot F(ierești) spre aici s-a adăugat”¹⁴. Stema reprezintă un scut pe care e desenat un leu stând pe picioarele din urmă, iar cu cele din față ține o cruce cu care lovește într-un șarpe. Această reprezentare are ca simbol faptul că puterea și credința bat necredința. În al doilea plan este un coif cu o coroană, iar în planul al treilea un turn cu o poartă și două ferestre. Totul este înconjurat de ferestre¹⁵. Pe verso-ul ultimei foi se află următoarea notiță, în limba slavonă: „Pentru că ne-am trudit oameni cu greșeli și nevoiași... smeriții Proca Stanciolovici, Radul Staicovici,

*Teodor Dumitrievici și micul Ivanovici*¹⁶.

Odată cu apariția lucrării **Imitatio Christi** se încheie șirul cărților despre care știm sigur că au fost imprimate la Dealu. Tipografia va fi mutată la Târgoviște, în anul 1649 având în fruntea ei tot pe Bosniacul Ioan. În același an, va apărea un **Triod-Penticostar** slavonesc¹⁷. Textul acestuia este tipărit în negru și roșu, cu câte 31 de rânduri pe pagină. Titlul e încadrat într-o gravură reprezentând sus, la mijloc pe Iisus Hristos, în stânga pe Maica Domnului și în dreapta pe Sfântul Ioan, apoi pe Sfântul Andrei, Sfântul Iosif etc.

Prefața n-a fost reproducută de Ion Bianu și Nerva Hodoș în *Bibliografia românească veche*, I, spunând că are un «cuprins religios». În realitate, după informațiile lui P.P. Panaitescu, prefața are un cuprins de mare însemnătate culturală, dar este scrisă într-o limbă slavă cu foarte multe greșeli, de către un slab cunoscător al limbii slavonești, de aceea aproape intraductibilă.

Stema din **Triod-Penticostar** (1649) este identică, după cum am mai afirmat, cu cea din **Imitatio Christi** descrisă anterior. Pe foaia de titlu este reprezentat un cap de înger înaripat. La realizarea acestei tipărituri și-au adus contribuția pe lângă cunoscutul Proca Stancovici, croitorul din Ocelele Mari, ajuns tipograf, și «*Ioan ieromonahul... din Bosnia*». Limba în care a fost realizată această carte este slavo-sârbă și la fel ca și pentru **Imitatio Christi**, cheltuiala pentru tipărirea cărții a fost suportată de către doamna Elina.

În *Bibliografia românească veche*, vol. I, Ion Bianu și Nerva Hodoș amintesc încă o tipăritură apărută în 1649, și anume un **Triod al postului**, *in folio* tipărită la Târgoviște, fără a mai da alte detalii.

Nicolae Iorga spune că un diacon, Mihail, având un manuscris slavon și unul grec stărui asupra unor «*oameni cărturari buni și înțelepți*» ca să-i facă acea «carte ce se cheamă **Pogribania preoților mireni și a diaconilor**, iar el diaconul, îngrijii nu numai de «buna murire» ci și de «buna pogribanie» a plătit pentru această broșură de 50 de pagini, care deschide, la 1650, șirul tipăriturilor românești¹⁸. **Pogribania preoților** este tipărită în două culori, roșu și negru, cu inițiale mari, simple și ornate, asemănătoare cu cele din **Pravila de la Govora**¹⁹, cu 19 rânduri pe pagină plină. Prima foaie albă liminară s-a pierdut, a doua pagină cuprinde titlul: „*Carte ce se cheamă pogribania preoților mireni și a diaconilor cu voia și cu blagovestenia preasfântului Părinte Ștefan, mitropolitul Țării Românești în zilele domnului Matei Basarab Vodă cu cheltuiala ierodiaconului Mihail și s-au tipărit la Târgoviște. Vă leat 7159*”²⁰. Hârtia este filigranată iar legătura este realizată din lemn și piele cu ornamente în presă.

Mitropolitul Ștefan ia hotărârea tipăririi **Pogribaniei preoților** în slavonește, dar cu tipicurile traduse în limba română, pentru a fi înțelese de toți și pentru a proceda toți la fel în desfășurarea ceremoniilor bisericești.

În 1651 iese de sub tipar o nouă tipăritură **Mystrio** sau **Sacrament**. Cartea avea ca scop lămurirea preoților, prea adesea învinuiți de „grosime și grubie”, și a tainelor bisericești²¹. A doua parte a acestei traduceri a rămas în manuscris. Aceasta era o încercare de a da și clerului munten ceea ce se dăduse și celui moldovenesc prin cele **Sapte Taine** ale lui Eustrăție Logofătul²². Tiparul este în două culori, iar pagina încadrată are 22 rânduri. Pe ultimele foi se află tabla

de materii și o gravură reprezentând *Soborul Maicii Domnului*²³. Și această tipăritură are tipicurile în limba română, deși este scrisă în limba slavonă.

În 1652 va apărea o lucrare de o reală importanță pentru dezvoltarea ulterioară a științei dreptului în Țările Române: **Îndreptarea legii**, tipărită în tipografia «preluminatului domn Matei Voevod Basarab, cu voința și osârdia și toată cheltuiala mitropolitului Ștefan»²⁴.

Spre deosebire de «Pravila de la Govora», în care normele de drept laic apăreau accidental, în **Îndreptarea legii** dreptul laic ocupă, în prima ei parte, un loc predominant, constituind, și din acest punct de vedere, o operă legislativă fără precedent în Țara Românească. La baza reglementărilor din **Îndreptarea legii** se află izvoare grecești de drept bizantin, cunoscute prin filieră slavonă.

Prima parte din «*Îndreptarea legii*» cuprinde 417 capitole și reproduce un original grecesc, care la rândul lui este o prelucrare derivând din legislația bizantină a lui Justinian și completată cu acte din secolul al XVI-lea de către Emanoil Malaxos. Această primă parte este întretesută de **Pravila** lui Vasile Lupu apărută în 1646²⁵ cu titlul „**Cartea românească ... de la pravilele împărătești și de la alte giudețe**”. Din combinarea celor două izvoare diferite Daniil Panonianul a încercat o sistematizare grupând materia după subiect. Astfel, după un capitol din Malaxos, urmează capitole din **Pravila** lui Vasile Lupu. Ultima parte a lucrării cuprinde canoanele sfinților apostoli, ale sinoadelor ecumenice și ale celor nămeșnice, precum și ale sfinților părinți.

«Predoslavonia» este o traducere făcută de mitropolitul Ștefan și începe la fila 3 chiar cu numele acestuia după prefața «Sintagmei» lui Matei Vlastares, cunoscută în Țările Române încă din secolul al XV-lea: «Ștefan, cu mila lui Dumnezeu alu Târgoviște, Exarhul Plaiului și a tot Ungro-Vlahia...»²⁶. Din titlu reiese că pravila era „*acum dentâi propusă toată de pre elinește pre limba românească, cu nevoința și userdia și cu toată cheltuiala lui Ștefan, cu mila lui Dumnezeu Mitropolit Târgoviștei*”²⁷.

O analiză mai atentă nu poate să nu remarce calitățile artistice din **Îndreptarea legii**. Gravura din titlu are un număr mare de personaje, iar cadrul arhitectonic este alcătuit din două coloane subțiri în jurul cărora se învâluie câte o viță de vie cu struguri. Coloanele sunt unite printr-o arcadă. În părțile laterale ale acestora sunt dispuse medalioanele de sfinți; în partea de sus, deasupra arcadei, este scena „împărțirii dreptății”, iar în partea de jos, între figurile a doi sfinți, este un scut în stil baroc timbrat cu o coroană de marchiz; gravura foi de titlu este semnată de Theodor Tișevici. Tiparul este negru și roșu, iar pagina încadrată are 36 de rânduri²⁸. Atât ca ornamentație, cât mai ales ca originalitate și realizare artistică, gravurile din carte merită o atenție deosebită pentru că sunt izvorâte din inspirația unui bun cunoscător al artei

gravurii în lemn și arată o armonizare perfectă între fondul pravilei și decorarea ei. Gravurile în lemn îl prezintă pe Sfântul Vasile cel Mare precum și cele 7 soboare.

Gravura reprezentând pe Iisus pe tron, încadrat de Fecioara Maria, Sfântul Ioan, Arhanghelul Mihail și alți sfinți este semnată Petru în stânga și Theodor în dreapta și este datată 1651²⁹, acesta fiind numele primului gravor cunoscut. Tot în **Îndreptarea legii** este reprezentat un ornament de tip arhitectural. În partea de sus este reprezentată Înălțarea Domnului; pe laturi, în compartimente dreptunghiulare sunt reprezentați sfinți (Antonie, Gheorghe - în stânga - și Nicolae și Teodosie - în dreapta), iar jos, de asemenea, este reprezentată stema Țării Românești, corbul cu crucea în cioc, cu un scut, cu coroană și cruce pe locul inimii, în stânga soarele, în dreapta luna³⁰. Între frontispiciile care împodobesc această stemă se află și cel compus pe motivul pomului vieții. Numeroase și variate sub aspect morfologic sunt vinițele, construite pe motive fitomorfe. Lujerii albi pe fond negru se desprind dintr-o floare de albăstrea centrală și parcurg spațiul terminându-se în rozete și frunze de trifoi. Vinițele având ca motiv central capul de înger înaripat au o mare frecvență în tipăriturile din vremea lui Matei Basarab, întâlnite fiind și în paginile **Îndreptării legii**.

În același an (1652) Târgoviștea mai dădea o nouă tipăritură, **Târnosanie** tradusă din limba greacă în limba slavonă. Lucrarea este tipărită în negru și roșu, cu 22-24 rânduri pe pagină. Titlul este încadrat cu același ornament ca și la **Pravila de la Govora**, iar textul cu chenar de linii³¹. Damian Bogdan reconstituie corect textul prefaței și dă următoarea traducere: „*Domnul Dumnezeu să încredințeze pe toți dragosteo noastre frățești - prefața este adresată și slujitorilor țării - iar pe mine mântuirii cerite...mântuiților viețuiți întru Domnul și într-un mulți ani multe fapte bune, cel mai sus însemnat - Mitropolitul Ștefan, autorul prefaței - poștește și salută*”³². După prefață se găsește o gravură pe lemn reprezentând Soborul Maicii Domnului, iar pe verso-ul titlului, stema Mitropoliei Ungro-Vlahiei, aceeași ca și în „Mystirio”.³³

În concluzie putem afirma că în secolul al XVII-lea, la Târgoviște se pune capăt monopolului cărții bisericești, tipărindu-se o serie de cărți cu conținut laic. Este suficient să amintim aici doar **Îndreptarea legii** (1652). Apariția cărții laice impune prin faptul în sine și promovarea creației originale având un impact deosebit în societate. În ceea ce privește tipărirea cărților bisericești putem afirma că pe lângă textele sacre care se tipăriseră în secolul al XVI-lea, acum apar și cărți de polemică religioasă: **Răspuns împotriva catehismului calvinesc** (1645), cu un vădit spirit creator și militant.

NOTE

¹ Gh. Pârnuță. *Începuturile culturii și învățământului în județul Dâmbovița*. Târgoviște, 1972, p.39.

² B.R.V., I, p. 144.

³ *Ibidem*, IV, p. 24.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, I, p. 150-151.

⁶ *Ibidem*, IV, p. 190.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ B.R.V., I, p.153.

¹⁰ N.lorga. *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. I. Vălenii de Munte, 1928, p.341.

¹¹ Dan Simonescu; Victor Petrescu. *Târgoviște - vechi centru tipografic românesc*. Târgoviște, 1972, p.40.

¹² B.R.V., IV, p. 194.

¹³ Ana Andreescu. *Elemente de ornamentică în tipăriturile lui Matei Basarab*. În: „Valori bibliofile din patrimoniul cultural național. Valorificare - Cercetare”, vol. I, Râmnicu Vâlcea, 1980, p. 410.

¹⁴ *Ibidem*, p. 196.

¹⁵ *Ibidem*, p. 200.

¹⁶ N.lorga, *op cit.*, p. 342.

¹⁷ B.R.V., I, p.175.

¹⁸ N. lorga, *op.cit.*, p. 341.

¹⁹ B.R.V.,I, p.341.

²⁰ D.Poenaru. *Contribuții la B.R.V.*, Târgoviște, 1973, p.50.

²¹ N.lorga, *op. cit.*,p.343.

²² *Ibidem*.

²³ B.R.V.,I, p.179.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Titus Furdui. *Contribuții la cunoașterea tezaurului de carte românească veche de pe teritoriul Transilvaniei. Orașul și județul Cluj*. În: „Valachica”10-11, Târgoviște, 1978-1979, p. 20.

²⁷ Doina Elena Făget; Rodica Calcan. *Vechi tipărituri târgoviștene în colecțiile Bibliotecii Centrale Universitare din București*. În: „Valachica”, 10-11, Târgoviște, 1978-1979, p.42.

²⁸ B.R.V., I, p. 190.

²⁹ Ana Andreescu. *op. cit.* p. 409, vezi și B.R.V., p. 190-191, 196-197, 198-202.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² B.R.V., IV, p.201.

³³ B.R.V.,I, p. 204.

BIBLIOGRAFIE

1. BIANU, Ion; HODOȘ, Nerva; SIMONESCU, Dan. *Bibliografia românească veche*, vol. I-IV. București, 1902-1944.

2. PAPACOSTEA-DANIELOPOLU, Corneliu; DEMENY, Lidia. *Carte și tipar în societatea românească și sud-est europeană (sec. XVII-XIX)*. București: Editura Eminescu, 1985, 264 p.

3. SIMONESCU, D.; BULUȚĂ, Gh. *Pagini din istoria cărții românești*. București: Editura Demiurg, 1994, 126p.

4. SIMONESCU, Dan; PETRESCU, Victor. *Târgoviște-vechi centru tipografic românesc*. Târgoviște: Muzeul Județean Dâmbovița, 1972, 135p.

5. TÂRGOVIȘTE cetate a culturii românești: lucrările sesiunii științifice din 21-23 decembrie 1972: studii și cercetări de bibliofilie/ Muzeul Județean Dâmbovița. București: Editura Litera, 1974, 583p.

Lect. drd. *Erich Agnes*

Universitatea „Valahia” Târgoviște

Udriște Năsturel

ctitor al culturii medievale românești

Remarcabil cărturar, dar și om politic, având atribuții de «*tainic*», consilier intim al lui Matei Basarab, al cărui cumnat era, Udriște Năsturel, constituie un moment de referință atunci când analizăm drumul ascendent al culturii medievale românești.

De altfel „*epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu marchează începuturile umanismului românesc, ale curentului de cultură ce va ajunge la apogeu în generația următoare de cărturari, dar ai cărui precursori sunt în Țara Românească Udriște Năsturel și în Moldova Grigore Ureche*”¹.

Ctitor al acesteia, cu activitate remarcabilă în domeniul traducerilor și tipăriturilor religioase de la mijlocul secolului al XVII-lea în Țara Românească, este și o prezență activă în domeniile politic, diplomatic, didactic, teologic și literar.

Udriște sau Uriil făcuse studii superioare de limba și literatura latină.

Mai târziu, el afirma că „*ajuns la vârsta adolescenței, am dobândit în același timp, în inima mea, prin grația lui Dumnezeu, o mare și aprinsă dragoste pentru limba română sau latină, înrudită în chip evident cu a noastră, în așa fel că, neavând aproape alte gânduri în cugetul și inima mea, zi și noapte, fără încetare, eram aprins pentru limba latină și pentru învățarea ei. A mers așa până când un profesor, care preda filosofia și știința a binevoit să adape setea inimii mele, care ardea de dragoste*

pentru învățarea acestei limbi”². Deși bogatul conac al Năstureilor, „*un palat fără egal în lume*”³, era la moșia lor în Fierăști (sat la confluența Dâmboviței cu Argeșul), Udriște sta permanent la Târgoviște, studia, scria prefețe și versuri la cărțile care se imprimau, primea vizitatorii străini ai țării, întreținea cu ei convorbiri teologice (de exemplu, convorbirea cu fratele Rafael Levakovici, din Ordinul Minorților, despre simbolul credinței; convorbirea cu Varlaam, mitropolitul Moldovei despre calvinism; convorbirea cu teologul rus Arsenie Suhanov) și literare, traducea din latinește în slavonește o carte celebră în Evul Mediu. Pe cât se putea atunci, era la curent cu noile publicații apărute, luând poziție critică față de conținutul lor, mai ales când acest conținut era potrivit credinței orodoxe⁴.

Își începe cariera publică în „*Divanul domnesc*”, unde avea funcția de diac sau grămatic, pentru ca, mai târziu, să îndeplinească misiuni diplomatice la Viena (1638), în Transilvania (1649, 1652), sau la regele Poloniei.

Un adevărat spirit european acesta „*avea vederi largi în materie de religie, manifestând simpatii pentru biserica română, către care se orienta la un moment dat și Matei Basarab*”⁵.

Posesor al unei vaste biblioteci, una din primele ale Evului Mediu românesc, animator al vieții spirituale, al răspândirii limbii române în diferite planuri ale vieții culturale, manifestă interes pentru ctitorirea unor instituții de învățământ în Capitala valahă (“*Schola greaca et latina*”) în care se predau limbile clasice, afirmând că limba română este înrudită cu latina, fiind primul latinist valah. Este, de asemenea, profesor de slavonie la “*Școala slavonească*” din Târgoviște.

Această solidă pregătire intelectuală o avea din familie. E demn de remarcat faptul că tatăl său, Radu Năsturel, aduce de la Iași, drept pradă de război, cărți, printre care un exemplar din „*De imitatione Christi*”. Totodată, fiul său, Radu Toma Năsturel, va ctitori la Câmpulung o școală slavo-română.

Politică editorial-tipografică a lui Matei Basarab a urmărit trei țeluri principale: să substituie limbii slavone, ca limbă de cult, limba noastră românească; prin cartea slavă afirma un fel de hegemonie culturală între popoarele vecine de limbă slavă, care n-aveau tipografii; prin cărți juridice urmărea să întărească poziția clasei conducătoare, penalizând pe țărani și târgoveți în mod brutal pentru cele mai mici abateri care lezau privilegiile feudalilor. Se concepea o concentrare a mișcării culturale în Târgoviște, în jurul curții domnești și a mitropoliei, prin școală, tipar, bibliotecă⁶.

Cărțile de cult sau cele cu caracter didactic, chiar polemic, apărute la Govora, Câmpulung, Mănăstirea Dealu, cele mai multe în slavonă - “*Molitvenic slavon*” (Câmpulung, 1635), “*Pravila*” (Govora, 1640), “*Evanghelie învățătoare*” (Govora, 1642), “*Antologhion slavon*” (Câmpulung, 1643), “*Evanghelie învățătoare*”

(Dealu, 1644), "Carte despre Imitarea lui Hristos" (Dealu, 1647), "Triod-Penticostar" (Târgoviște, 1649), au ca autor al prefețelor și dedicațiilor versificate "la stemă", pe distinsul cărturar.

Predosloviile, ca și versurile, dezvoltă o manieră savantă, influențată de modelele Antichității greco-latine (cu trimeri la Platon, Pitagora, Diogene, Aristotel, Homer, ș.a.). Ele sunt semnate Urii sau Orest Năsturel.

Este și cel dintâi versificator cult, ale cărui versuri se răspândesc prin intermediul tipăriturilor. Afirmă ideea unității naționale a românilor, pentru prima oară prin tipar, constatare fundamentală, deși în limba slavonă, fiind convins că prin carte se poate milita activ pentru ortodoxism împotriva influențelor religioase, străine structurii poporului nostru: "din pricina pușinătății și a lipsei acestor fel de cărți, mulți, ba chiar toți, atât din țară cât și din alte țări rugându-ne foarte, de aceea m-am silit, ca mai întâi să pun în lucru tipografeii această carte"⁷.

La începutul „Pravilei de la Govora” dedica 12 versuri "Stemei Țării Românești și Basarabilor", fiind astfel primul versificator cult al literaturii noastre vechi: "Fața aceasta drept stemă pasăre, corb poartă Pe deasupra al cărui zbor, coroana acum atârână, El arată pe al unei case prea luminate și prea antice Pe al casei neamului Basarab, prea viteazul..."

Fără a-și fi propus să facă o cronică a domniei lui Matei Basarab, dedică versuri îndrăznețelor realizări ale acestuia:

„Cu adevărat a casei prealuminate și preabătrâne,
A casei previtezului neam Basarab,
Bărbat cu sceptru nu în zadar pe tron se vede”⁸.

Printre ele pe cele ca: „zidirea a o mulțime de biserici dumnezeiești, mănăstirești sau mirenești” sau „tipografie și moara de hâtie, apoi prin felurile metale, aramă și fier, și prin alte frumoase lucruri, de unde atâtea și atât de mari comori de binefaceri pentru țară prin virtutea vrednică de laudă a preluminăției voastre”⁹

Insistă asupra tiparului care „Prin laude netrecătoare și niciodată pieritoare, care se întind peste veacuri cu adevărat și după datorie am socotit a le slăvi, adică prin cărți scoase din tipar din mănăstirea noastră, a voastră ctitorie”¹⁰

Având o asemenea cultură și talent, este considerat totodată și autorul versurilor, în românește, de pe mormântul fiului său, Mateiaș Postelnicul (1652):

“Aici zac eu Matei, în această piatră reace,
Pentru că eu cu voi cei vii nu pociu a petrece,
Cela ce am fost oarecînd de toți prea lăudat
Acuma zac fără suflet, de lut împresurat,
Numai vă rog greșit tot să mă iertați,
Acest mormînt întunecat pururea să-l cercetați.”

Acesta moare la 17 ani, în Cetatea de Scaun a Târgoviștei, în brațele lui Matei Basarab, care-l înfiase

împreună soția sa, Elina, de la vârsta de două săptămâni.

Epitaful, alături de "Elegie pentru fratele Matei" a lui Nicolae Olahus, sunt primele încercări de ton elegiac din literatura română.

De altfel, contemporanul său, mitropolitul Moldovei, Varlaam, aflat în vizită la Târgoviște, afirma că "...tâmplându-se est timp a fi în părțile Țării Românești cu treburi domnești și a norodului în Târgoviște, cu cei mai de frunte și mai de-a firea vorbind, mai vartos cu oarecare boiarin cinstit și slavesnic și a toată destionicia înțelegerea harnic... dumnealui Udriște Năsturel care ca un iubitoriu de învățătură și socotitor credinței celei drepte..."¹¹, făcând prima caracterizare a activității umanistului român.

Dan Horia Mazilu, în studiul ce îl dedică, sublinia că, deși „adept al unui umanism de limbă slavonă, formă pe care el o socotea „clasică”, considerând-o potrivită pentru vremea sa, dar scriind și tălmăcind pentru ai săi într-o limbă română ce nu este cu nimic mai prejos decât cea a lui Varlaam, afirmând cu consecvență marile adevăruri istorice legate de limba și poporul nostru, Udriște Năsturel a fost unul din primii ctitori ai spiritualității românești moderne”¹².

Desigur, personalitatea sa rămâne un punct luminos în cultura medievală românească și nu numai.

NOTE

¹ G. Ivașcu. *Istoria literaturii române*, vol. I, București, Editura Științifică, 1969, p. 144-145

² Gh. Mihăilă, Dan Zamfirescu. *Literatura română veche (1402-1647)*, vol. I, București, Editura Tineretului, 1969, p. 278

³ Emilia Cioran. *Călătoriile patriarhului Macarie de Antiohia în Țările Române*. București, 1900, p. 211

⁴ vezi Dan Simonescu ; Victor Petrescu. *Târgoviștea – vechi centru tipografic românesc*. Târgoviște, Muzeul Județean Dâmbovița, 1972, p. 37.

⁵ Al. Piru. *Istoria literaturii române de la origini până la 1830*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977, p. 83

⁶ Vezi Dan Simonescu; Victor Petrescu. *op. cit.*, p. 33-34

⁷ Ion Bianu; Nerva Hodoș. *Bibliografie românească veche (1508-1716)*, tom I, București, 1903, p. 109

⁸ Gh. Mihăilă și Dan Zamfirescu, *op. cit.*, p. 273

⁹ *Ibidem*

¹⁰ *Ibidem*

¹¹ Ion Bianu; Nerva Hodoș. *op. cit.*, p. 134

¹² Dan Horia Mazilu. *Udriște Năsturel.*, București, Editura Minerva, 1974, p. 293

Dr. Victor Petrescu

DOMNIA LUI MATEI BASARAB

CEA MAI NAȚIONALĂ EPOCĂ DIN ISTORIA NOASTRĂ

Când Mihai Eminescu afirma, cu referire la secolul al XVII-lea, că a fost “cea mai națională epocă din istoria noastră, iar unitatea actuală cu limba vorbită a fost, în parte, meritul cărturarilor și învățătorilor din vremea lui Matei Basarab”, el recunoștea direct meritele voievodului care, în poziția de arbitru, optează, în a doua parte a domniei sale, pentru folosirea limbii române ca limbă de cultură, limba oficială de cult rămânând o perioadă slavona. Și aceasta în condițiile în care – după cum remarcă N. Iorga – Matei Basarab a fost dominat de învățatul său cumnat Udriște Năsturel, cel puțin în prima parte a domniei. Aceasta pentru că Udriște Năsturel a condus cancelaria domnească (calemul, echivalent azi cu un departament administrativ special), dar – așa cum afirmă Dan Horia Mazilu (Dan Horia Mazilu, *Udriște Năsturel*, București, 1974) – a fost și un „promotor al politicii culturale de mari proporții”, susținător însă al curentului cultural slavon. Bun cunosător al limbii slavone, a cultivat această limbă din motive religioase, considerând-o o limbă “sfântă”, bazată pe tradiția bisericii; el a încercat chiar să creeze o limbă slavonă literară retorică, pretențioasă și artificială, limbă ce se adresa unei elite de intelectuali (Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Buc., Editura Academiei Române, 1988).

De cealaltă parte, făcându-se ecoul voinței preoților din satele românești care deja începuseră să țină slujbe în limba română, mitropolitii Teofil și Ștefan reușesc să-l determine pe Matei Basarab ca, după 1641, să accepte un început al primatului limbii române în tipărirea bisericăști fără ca aceasta să însemne însă oficializarea limbii române ca limbă de cult.

Intuind importanța introducerii tiparului, chiar dacă într-o limbă artificială - slavona (tiparul cu litere chirilice a durat în țările române trei secole și jumătate), Matei Basarab își sfătuiește contemporanii în predoslovie “Psaltirii slavone” – 1638 (Dinu C. Giurescu, *Istoria ilustrată a românilor*, Editura Sport – Turism, București, 1981): „Vă rog dar pe voi, frați ce veți fi după noi și cu voia lui Dumnezeu veți stăpâni această țară, să păstrați cu îngrijire acest dar, vreau să zic această tipografie, păzind-o cu îngrijire ca un dar prea cinstit, păstrând-o în

stăpânirea noastră singură și nevătămată în veci, căci este o comoară mai scumpă decât toate comorile pământești, căci aurul și argintul și pietrele sunt comori scumpe ce înfrumusețază mai vremelnice trupurile, dar comoara aceasta înfrumusețază sufletele omenești”.

Darul consta în cele două tipografii pe care Matei Basarab, cu sprijinul mitropolitului Kievului – românul Petru Movilă, le aduce în țară.

Prima funcționează în mănăstirea Câmpulung.

Cealaltă are un traseu mai sinuos, reconstituit de Nicolae Stoicescu: „(...) instalată la început la mănăstirea

Govora și pusă sub supravegherea egumenului Meletie Macedoneanul, a fost mutată la Mănăstirea Dealu, iar de acolo la Târgoviște, în 1646, când se tipărește un «Slujebnic slavon», apoi din nou la Dealu, în 1647, pentru ca în 1649 să se stabilească la Târgoviște, ultima tipăritură fiind «Târnosirea slavo-română» din 1652” (Nicolae Stoicescu, *Matei Basarab*, Editura Academiei Române, București, 1988).

În cele două tipografii au fost tipărite 25 de cărți religioase: 4 la Câmpulung, restul de 21 de titluri, la Târgoviște. O enumerare exhaustivă a titlurilor face pentru cei interesați Nicolae Stoicescu în volumul citat.

Lângă tipografiile, Matei Basarab pune și fabricarea hârtiei: o „moară de hârtie” funcționa pe lângă Ocele Mari, alta lângă Râmnicu Vâlcea. Hârtia se obținea printr-o tehnologie ce avea ca materie primă cârpele, deșeurile textile. Hârtia obținută – grosă și nu de bună calitate – era diferit filigranată, așa cum se poate constata din cele circa 8000 de zapise și hrisoave cunoscute din epoca domniei lui Matei Basarab: acvila cu crucea în cioc sau un vultur cu aripile întinse.

Existența tipografiilor, a fabricilor de hârtie, a numeroaselor cărți tipărite impune ideea că, desigur la un anumit nivel, exista și o categorie de cititori pe care îi putem numi intelectuali și, în același timp, naște câteva firești întrebări indirecte: unde fuseseră școlii aceștia; cu ce profesori; în ce limbă; existau școli; dar manuale.

În lucrarea sa “*Pagini la istoria culturii dâmbovițene*” (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2004), Mihai Gabriel Popescu arată că în satul Râu Alb-

Dâmbovița au existat peste 50 de cărți tipărite cu literă chirilică între 1750-1857. Interesant este că, între acestea, existau și ceasloave (3 – format mare, 8 – format mic) care, în 1838, erau folosite ca abecedare de către primii școlari din satul Râu-Alb.

În plin conflict între adepții slavonei și cei care, asemenea mitropolitului Ștefan (1651), se stăduiau să înlocuiască slavona, pe care mulți dintre preoți nu o stăpâneau, cu limba vie a poporului, apare și o altă tendință ilustrată de celebrul Pantelimon Ligaridis, teolog și umanist grec. Acesta înființează la Târgoviște „prima școală superioară din Țara Românească”. Primii învățăcei sunt „fiii postelnicului Constantin Cantacuzino și încă zece fii de boieri” care studiau în greacă și latină „gramatica, retorica și logica” (N. Stoicescu, *op. cit.*).

Constantin Cantacuzino, întemeietorul renumitei biblioteci de la Mărgineni, „cu multă cheltuială și multe cărți elinești, latinești, franțuzești, turcești” (C. Cardaș. *Biblioteci vechi românești*, apud Victor Papacostea, *Civilizație românească și civilizație balcanică*, Editura Eminescu, București, 1983) înființează la Târgoviște o școală care să dea pregătirea culturală dar și politică fiilor săi și altora, descendenți ai marilor familii boierești și viitori conducători ai Țării Românești (unul dintre fiii Stolnicului, Șerban, va ajunge domn al Țării Românești). Pentru **Schola greca e latina** – cum se va numi ea – postelnicul Constantin Cantacuzino aduce ca profesor pe Pantelimon Ligaridis. Acesta fusese solicitat de Vasile Lupu ca profesor la Școala din Iași, în 1646 (exista, se pare, și o intenție a bisericii catolice de propulsare a lui Ligaridis în ierarhia bisericii ortodoxe vizând chiar scaunul mitropolitan). Împrejurări neclare îl determină pe Ligaridis să renunțe la aceste proiecte și să accepte propunerea postelnicului Cantacuzino care-l plătește cu „50 de reali pe lună și toată întreținerea, inclusiv îmbrăcămintea”.

Interpretând inexact și nefondat secvențe dintr-un raport al misionarului catolic Bacșiș, istoricul ieșean Xenopol vorbește despre existența, începând cu 1640, a unei școli superioare, ca cea de la Trei Ierarhi, la Târgoviște, existență ce va deveni realitate abia în partea a doua a domniei lui Matei Basarab, prin această **Schola greca e latina**. A înființat însă, la 1640, la Târgoviște, redevenit Capitală, o școală slavă, pe lângă mitropolie, prin care s-a încercat, fără sortiri de izbândă, o exacerbare a ponderii culturii slave în dauna celei greco-latine.

Efectul benefic a constat în faptul că cei formați aici contribuie semnificativ la dezvoltarea tiparului, la adaptarea unor gramatici și lexicoane. Nu există date certe despre sistemul de funcționare a acestei școli, dar meritul ei, așa cum afirmă Victor Papacostea, este acela de a fi făcut „un imens serviciu culturii noastre: a pus bazele învățământului limbii române prin lexicoanele și gramaticile ce ne-a lăsat” (*op. cit.*)

Fiindcă nu s-au păstrat informații explicite despre programa școlară și nici despre felul în care era structurat învățământul în **Schola greca e latina**, cercetătorilor le-a rămas doar calea speculației, a reconstituirii prin coroborarea diverselor surse. Plecând de la ideea că Ligaridis a fost elev, student și apoi profesor la renumitul

Institut Sf. Atanasie al iezuiților, ce funcționa la Roma și unde a petrecut 20 de ani, se poate afirma, fără teama de a greși că, la Târgoviște, **Schola greca e latina** a fost organizată după modelul școlilor înființate și conduse de reprezentanții acestui faimos ordin mai în toată Europa. (Întemeiat în 1534 de către călugărul spaniol Ignațiu de Loyola și având drept țel combaterea Reformei și consolidarea Papalității, autorizat de papa Paul III, Ordinul a avut peste un secol de supremație).

De asemenea, potrivit aceleiași metode, se poate deduce că în această școală prima instrucția teologică și umanistă; nu se știe ce pondere aveau științele exacte – geometria, matematica, geografia, arhitectura – dar, desigur, aceasta era modestă.

În colegiile iezuite, cei trei ani de început, erau ocupați de studiul intens și aprofundat al gramaticii latine și grecești pe texte scrise în latina literară sau în greaca veche. Negreșit că la școala de la Târgoviște se însușiseră destul de bine cele două limbi (poate și înainte cu alți dascăli rămași anonimi sau cu Petritis), fiindcă Ligaridis ținea cursurile de logică și de retorică în aceste limbi moarte pentru cei 12 tineri, feciori de mari boieri. Marele câștig pentru cei 12 cursanți, viitori funcționari superiori, sau chiar domni (Șerban Cantacuzino) este acela al revelării latinității limbii române, viitoarea limbă a culturii românești.

Ligaridis, care la Roma (Institutul Sf. Atanasie), dar și la Constantinopole (Academia greacă) ținu cursuri de retorică (înțeleasă nu numai ca artă a oratoriei, dar și ca studiu al stilului și compoziției sau al procedurii juridice) deține la **Schola greca e latina** și catedra de logică (așa cum însuși arată în rapoartele către Propagandă). După model iezuit, înseamnă că la Târgoviște, școala se situa pe același plan cu colegiile iezuite care aveau ca treaptă superioară colegiul academic. Faptul că logica și retorica se predau în greacă și latină conduce la concluzia firească a asimilării acestei școli cu colegiile din Europa Apuseană.

Schola greca e latina de la Târgoviște anticipează prin activitatea sa de certă și substanțială intelectualitate realizările culturale ale lui Șerban Cantacuzino și mai apoi pe cele ale lui Constantin Brâncoveanu fără de a cărui „epocă” nu poate fi înțeleasă evoluția întregii culturi românești. Cei 12 cursanți, cu toții descendenți ai unor ilustre familii boierești, prin pozițiile ocupate în conducerea Țării Românești la maturitate, vor influența decisiv – urmare a formării lor intelectuale la Schola greca e latina din Târgoviște – mersul ascendent al culturii în Țara Românească, similar cu efectul Școlii de la Trei Ierarhi ctitorite de Vasile Lupu.

Rivalitatea dintre Matei Basarab și Vasile Lupu, ce a cunoscut în câteva momente manifestări violente, a avut, în plan cultural, efecte benefice.

Mihai Stan

Director, Editura **Bibliotheca**

Momentele întemeietoare ale jurnalismului târgoviștean

Împlinindu-se la 1 aprilie 2004 o sută șaptezeci și cinci de ani de la apariția primei gazete naționale, „*Curierul Românesc*”, operă a marelui polihistor târgoviștean **Ion Heliade Rădulescu**, în virtutea unei logici a întemeierilor de presă ne-am adus aminte că s-au împlinit și câteva „tregeri de timp” de la apariția presei târgoviștene.

Dar, mai înainte, pentru a ne continua articulat rememberul nostru de istorie jurnalistică, să-l cităm pe întemeietorul presei românești care, în „înștiințarea” privind apariția „*Curierului Românesc*” motiva peremptoriu: „*Folosul gazetei este deobște și deopotrivă pentru toată treapta de oameni (...). Nu este nici o treaptă, nu este nici o vârstă care să nu afle plăcere și folos într-această aflare vrednică și cuviincioasă cuvântării omului, adică în gazetă*”.

La Târgoviște „*folosul gazetei*” s-a resimțit în preajma războiului pentru dobândirea independenței de stat a României, orașul – fostă capitală de țară în care, la vremea lui **Mihai Viteazul**, au existat primele încercări de realizare, *avant-la-lettre*, a unor buletine de informare publică – înregistrând, după o lungă perioadă de „retragere în uitare” (economică, politică, culturală), datorită pierderii însemnătății sale ca Scaun domnesc la mazilirea și uciderea lui **Constantin Brâncoveanu**, o evidentă revigorare a „statusului” său urban. Să reținem că, descoperirea unor importante zăcăminte de petrol într-un larg perimetru circumtârgoviștean pe la mijlocul secolului al XIX-lea, ducând la înființarea unor schele primare de exploatare între 1855 și 1857 la Gura Ocniței, Ocnița, Moreni și Glodeni, cât și a unei „fonderii de tunuri” (arsenal al armatei) printr-un decret semnat în 1864 de **Alexandru Ioan Cuza**¹, au avut drept efect o „retrezire la viață” evidentă a bătrânei cetăți voievodale, care, asemenea unei reacții în lanț, a dus și la crearea altor oportunități economice: fabrici de spirt, de cărmidă, mori sistematice, numeroase ateliere meșteșugărești și tipografii. A crescut numărul de industriași proveniți din meșteșugari², dar, pe cale de consecință, și a forței de muncă de tip capitalist, fapt care a îngăduit progresul și prosperitatea orașului. Și, tot pe cale de consecință, a sporit ritmic numărul de locuitori, după o scădere a acestora, între prima parte a secolului al XVIII-lea și până la jumătatea secolului al XIX-lea, mulți emigrând spre Bucureștii domniilor fanariote. Statisticile ne indică următorul fenomen demografic și anume că, pe fondul revigorării economice, s-a înregistrat următorul salt de populație: de la 3.824 de locuitori în 1832 la aproximativ 10.000 după războiul de independență³. Astfel că s-a simțit o necesară nevoie de instrucție, educație și informație.

În domeniul instrucției și educației imaginea ce ne-o oferă epoca este aceea a unei reale dinamici care a dus la crearea unor instituții de învățământ: Școala națională în 1833, cu un „curs normal”, din 1838; câteva școli particulare deschise după 1848; o școală publică de fete în 1853; în 1868 s-a inaugurat cursul de „*învățături normale pentru învățătorii sătești*” și în 1874 ia ființă gimnaziul urbei care devine, cu timpul, celebrul Liceu „Ienăchiță Văcărescu” (azi Colegiul Național); în ultima parte a secolului al XIX-lea funcționau la Târgoviște 10 școli publice și private⁴.

Triada organică *progres economic – creșterea demografică – instrucția publică* a impus cu necesitate apariția unor publicații, apetitul pentru informare fiind stârnit și de atmosfera politică a epocii: războiul balcanic de la 1877-1878, în care România a fost parte, și urmările sale culminând cu proclamarea regatului în 1881, cât și manifestarea acerbă a pluripartidismului modern.

În oraș, dealtminteri, fusese pus „în producție” și un prim atelier tipografic, în ultimul an al războiului de independență de către întreprinzătorul **Theodor Michăescu**, care, la 14 septembrie 1878, dădea „bun de tipar” primului săptămânal politic și literar căruia, inițiatorul său, dar și director, profesor de limbile latină și română la gimnaziul înființat cu patru ani mai înainte în oraș, **Gheorghe Garbinu**, îi așterne pe frontispiciu numele turnului tutelator al „ruinelor” Curții Domnești – „Kindia”. Moto-ul publicației este un vers din Ion Heliade Rădulescu: „*Eu n-am venit ruine să tulbur pacea voastră*”. Și, cu toate acestea, primul produs de presă târgoviștean va tulbura, în cele trei numere ale sale – ultimul fiind în iulie 1879 – indiferența edililor urbei față de „ruinurile” unuia dintre cele mai reprezentative complexe monumentale voievodale ale românilor lăsate în voia „mușcăturilor” neîndurătoare și ale intemperiilor, și ale trecerii timpului, și ale oamenilor⁵. Apoi, inițiator fiind chiar tipograful întreprind **Theodor Michăescu**, urmează, la scurtă vreme, în 17 septembrie, existând doar până la 6 aprilie 1879, un alt săptămânal, „Vocea Dâmboviței”, dar și „Cetatea”, ultimul vădindu-se a fi fost o efemeridă (2 octombrie – 18 decembrie 1878), avându-l unic redactor pe **G. Penescu**.

Prima jumătate a anului următor este marcată tot de niște efemeride. În ordine cronologică amintim „*Tergoviștea*” (februarie – aprilie), care, dorindu-și să asigure o mai operativă informare a opiniei publice, a ieșit de sub tipar de trei ori pe săptămână la aceeași tipografie a lui Theodor Michăescu⁶. De astă-dată, pe lângă asigurarea unui flux de informații – apariția de trei

ori pe săptămână ne face să credem că realizatorii gazetei sesizaseră corect nevoia de știri „la zi” cât de cât -, în sensul modern al presei occidentale europene, în „Tergoviștea” s-a introdus ceea ce azi numim „caseta redacțională” pe care o redăm în întregime: „Director: I. Gh. Petraru. Comitetul de redacție: George Ludescu, Isaia Lerescu, Ștefan Mărculescu, Al. Gh. Penescu. Redactori: Isaia Lerescu, Al. G. Penescu”⁷.

Pentru doar două luni (aprilie – mai), „*Ecoul Dâmboviței*”, publicație tot de informație, rămâne în istoria presei locale pentru un fapt a cărui relevanță ține de aceeași tendință de modernizare a fluxului informativ. Astfel că, în perioada lunilor aprilie – mai, târgoviștenii au avut posibilitatea de a fi informați zilnic, găsindu-se de către editori o modalitate ingenioasă – un tandem de presă: „Tergoviștea” apărea marțea, joia și sâmbăta și „*Ecoul Dâmboviței*” miercuri, vineri, duminică.

Presa de „cursă lungă” va fi inaugurată de prima serie a săptămânalului „*Dâmbovița*”, al cărui dintâi număr a „ieșit pe piață” în aprilie, și-a încetat apariția la 18 noiembrie 1879, și a reapărut, la a doua serie în 11 septembrie 1881 și, depășind așteptările, durează până la 5 ianuarie 1884. Editor a fost **Ioan Petrache**, iar imprimarea a asigurat-o tot atelierul lui **Theodor Michăescu**. „*Dâmbovița*” a fost o gazetă oficială de presă câtă vreme era subtitrată „*Organ de lucrările Consiliului general și Comitetului permanent*” și apărea duminică⁸.

De prima ediție a „*Dâmboviței*” este legat un debut publicistic de excepție, și anume acela al lui **Alexandru Vlahuță**, cu pamfletul „*Banul*”⁹, iar de numele acestui scriitor, clasic astăzi, la acel timp mai întâi învățător la Școala Nr. 1, apoi profesor de latină la gimnaziul din urbea Târgoviștei, este atașată, în istoria presei române, apariția altei publicații de durată și de excepție în a doua parte a secolului al XIX-lea, „*Armonia*” (24 mai 1881 – 9 decembrie 1883). Privind paternitatea apariției „*Armoniei*” există încă o nedumerire: cine-i este fondatorul? Unii istorici târgovișteni susțin că ar fi fost un institutor, **C. Alessandrescu**, dar **George Călinescu** are o altă părere: „*Vlahuță avea patima jurnalistică. La Târgoviște scoase o foaie săptămânală « Armonia » (mai – dec. 1883)*”¹⁰. Dacă este să luăm în seamă infatigabila activitate publicistică a scriitorului, mai ales pamfletară, asumându-și riscurile specifice oricărui jurnalist de „primă linie”, paginile gazetei găzduindu-i reflexiile existențiale „*Paralele*” și luările de atitudine deschise („*Conturi – o masă de stors*”, „*Un Fănuță*”, „*Scrisoarea unui bătrân*”), dar și corespondențele și articolele de critică literară¹¹, ne îndrituiesc să-i dăm dreptate lui **George Călinescu**.

Cele două publicații ale epocii au oferit o paletă largă de subiecte cititorilor lor, în perspectiva istoriei presei românești, impunându-se prin valoarea lor profesională. „*Dâmbovița*” a avut un program editorial vizând: propaganda culturală (prezentarea trupelor de teatru aflate în turneu, a cărților din celebra colecție, pe atunci la

început de drum, „*Biblioteca pentru toți*”, a vieții bibliotecare rurale dâmbovițene; acțiunile edililor târgovișteni urmărind modernizarea urbei; mică publicitate¹².

„*Armonia*”, la rândul său, și-a propus un program publicistic ambițios (problematică literară, socială și politică, și o adevărată „campanie de presă” țintind modificarea și modernizarea legii sanitare, dar și încurajarea mișcării culturale locale, suplinind, în acest fel, lipsa unei reviste de profil) în editorial precizând că „*Suntem membri din marea familie a marelui generații pe a cărei banderă stă scris cu litere de aur mândrul cuvânt: Progres. Vom încuraja agricultura, vom lupta pentru progresul școlii și a celorlalte instituții menite a contribui la dezvoltarea poporului. Ne vom ocupa esențialmente de progresul și înflorirea orașului Târgoviște*”¹³.

Și dacă mai adăugăm și editarea revistei satirice „*Gogoșarul*” la Târgoviște, din care „s-au tras” 15 numere în prima jumătate a anului 1879, vom fi „*baleiat*” toate momentele întemeietoare ale jurnalismului din capitala istorică a județului Dâmbovița, concluzionând că – și nu ne îndoim de acest adevăr – în acei ani imediat următori dobândirii independenței de stat, aici a fost să fie un centru generator de presă modernă românească, fie și la palier local.

NOTE

1. „*Dâmbovița*”, Monografie. București: Editura Sport-Turism, 1980, p. 86.
2. *Ibidem*, p. 86-87.
3. **Coandă, George** (coord.), *Târgoviște*, Târgoviște, C.E.P.C.S., 1977, p. 19.
4. *Ibidem*, p. 107-109.
5. *Ibidem*, p. 95.
6. **Paraschiva, Serghie; Petrescu, Victor**, *Catalogul periodicelor dâmbovițene*, Târgoviște, 1982, p. 36.
7. *Idem*.
8. **Coandă, George** (coord.). „*Târgoviște*”, 1977, p. 95.
9. *Idem*.
10. **Călinescu, G.**, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Minerva, 1982, p. 556.
11. **Coandă, George** (coord.). op. cit. p. 96.
12. *Idem*.
13. *Ibidem*, p. 95.

Dr. **George Coandă**

Din viața bibliotecilor

Până la declanșarea celui de-al doilea război mondial, societățile culturale târgoviștene, *Cercul studențesc*, autoritățile și personalități importante din oraș își sporesc preocupările pentru instituționalizarea și dezvoltarea lecturii publice, punând pe primul plan problema construirii unui local pentru biblioteca orașului. În acest scop, la 29 octombrie 1936, are loc o întâlnire la care participă C. Dumitriu – președintele Senatului, Polizu Dragomirescu – prefectul județului Dâmbovița, G. Pârvulescu – primarul orașului Târgoviște, prof.dr. Gh. Severeanu, Cezar Spineanu – deputat, preot Popescu Hăbeni – parohul Bisericii Domnești, arhitect Ghica Budești, Horia Teodoru, Virgil Drăghiceanu – secretarul Comisiunii Monumentelor istorice, inginer Florișteanu – șeful Serviciului tehnic al orașului, în care președintele Senatului îi pune în cunoștință că a obținut aprobarea Comisiunii pentru ridicarea unui muzeu în cuprinsul Curții Domnești, pentru construcția lui adresându-se deja persoanelor particulare, întreprinderilor și industriilor care au donat sume de bani și materiale de construcție, printre acestea fiind Ministerul Cultelor și Artelor care a oferit suma de 50.000 lei. În acest așezământ va fi încorporată și o bibliotecă populară cu sală de lectură.

La propunerea d-lui C. Dumitriu se formează un comitet de construcție care va funcționa sub președenția sa compus din: prefectul județului, primarul orașului Târgoviște, V. Drăghiceanu, Cezar Spineanu, Gh. Severeanu, preot Popescu Hăbeni și arhitect Ghica Budești. Comitetul va coordona lucrările de construcție a muzeului ce se va ridica în Curtea Bisericii Domnești pe locul de la miază-zi, între zidurile cetății, cu fațada spre biserică. S-a hotărât să se ceară sprijinul arhitectului maior Răducănescu pentru manoperă și materiale, precizându-se și prețurile pentru acestea. I s-a înmănat planurile de construcție, urmând ca lucrările de fundație să înceapă imediat ce timpul va permite.

În 1942, Sfatul Căminului Cultural Târgoviște, hotărâ „înființarea unei biblioteci publice, care până la construirea unui cămin cultural va funcționa în localul Școlii primare de băieți nr.1”¹, precizându-se că „biblioteca se va forma prin comasarea actualelor biblioteci publice existente, prin cumpărări de cărți și donații”². Primăria a făcut apel printr-o adresă către toți locuitorii spre a deveni donatori în bani, documente, tablouri, fotografii privind trecutul orașului nostru și de cărți necesare, „pentru buna funcționare și înzestrare a bibliotecii și muzeului care urmează a lua ființă în acest oraș”³.

Ca răspuns la aceasta, Dumitru Stoica, membru al Căminului Cultural târgoviștean va dona în iulie 1943 bibliotecii Căminului un număr de 497 volume cărți și reviste, conform inventarului întocmit de prof. Alexandru Vasilescu, directorul Căminului și elevii Octavian Anghel și Mircea Georgescu. Marea majoritate a cărților sunt scrise de autori români: Victor Eftimiu, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Panait Istrati, Ion Creangă, George Coșbuc, Ioan Slavici, Mihail

TRADIȚII ALE BIBLIOTECII TÂRGOVIȘTENE

Sadoveanu, Ion Al. Brătescu Voinești și alții.

Despre pregătirea construcției bibliotecii publice, ziarul *Ancheta* semnaleză sub titlul: „Manifestația culturală de la Târgoviște. Înființarea bibliotecii publice „D.Athanasiu Bișu”. Constituirea Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor” că în ziua de 28 noiembrie 1943 în sala de consiliu a Primăriei Târgoviște s-au întrunit în ședința condusă de av. Lazăr Petrescu, primarul orașului, membrii consiliului de colaborare și ai Căminului Cultural „Târgoviștea”. Au mai participat: Constantin D. Dimitriu, general G. Potopeanu (foști miniștri); lt. col. magistrat D. D. Athanasiu – șeful cenzurii centrale, profesor V.V. Haneș – consilier în Ministerul Culturii Naționale, ing. N. Bucșeneanu, col. C. Bengliu – prefectul județului, col. Ilie Dinescu – comandant C.T.D., col. C. Săndulescu – președintele Camerei de Comerț, col. V. Andronescu – comandantul subcentrului A.P., col. Iancovescu, avocații Gonzalv Ionescu, Victor Kercea și Grigore Constantinescu (foști primari), av. Grigore Tollea și Ion D. Dimitriu (foști prefecți), Oreste Hahon-șeful poliției, preot profesor G. Brănișteanu, Grigore Mărculescu-directorul și inspectorul Căminului Cultural județean, profesor Al. Vasilescu, alte personalități de frunte ale orașului din acel timp.

Ședința a fost consacrată exclusiv constituirii „Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor” care avea menirea să sprijine „acțiunea de propășire sub toate înfățișările a Târgoviștei, între-prinsă de administrația și asociațiile locale”⁴.

Primarul târgoviștean, care în același timp era și președintele consiliului de colaborare și al comitetului Căminului Cultural orășenesc a expus scopul ședinței și a rugat să se treacă la constituirea asociației. În numele Căminului Cultural „Târgoviștea” a acceptat donația de 60.000 lei și 400 de volume făcută de lt. col. magistrat D. D. Athanasiu, fiu al Târgoviștei, pentru biblioteca publică ce va fi instalată într-o aripă a Muzeului regional.

Luând cuvântul, dl. Constantin Dimitriu a evocat trecutul de glorie al fostei cetăți, a afirmat din nou „nevoia de a se constitui o asociație generală din care să facă parte toți fiii județului și orașului, în vederea străngerii legăturilor sufletești și spirituale dintre acești fii, ca un imbold pentru generațiile viitoare și ca o realizare a visului atâtor intelectuali. După exemplul altor localități, Târgoviștea

trebuia să facă această afirmație mai mult decât oricare altă regiune, întrucât fiii ei au obligația de a întreține orașul lor pe un plan cât mai ridicat, deoarece sunt legați de trecutul glorios al acestei cetăți”⁵. Primarul orașului a dat citire scrisorilor de adeziune la constituirea Asociației din partea d-lor I. Al. Brătescu-Voinești, scriitor dâmbovițean, membru al Academiei Române și av. I. C. Nicolaescu, propunând, totodată, ca președinte activ al Asociației pe generalul G.T. Potopeanu, fost ministru, a cărui personalitate și activitate le elogiază. Acesta mulțumește pentru aprecierile adresate și face propuneri interesante de dezvoltare a activității viitoare a Asociației.

Au mai vorbit: prof. V.V. Haneș, col. C. Săndulescu, av. Iulian Grideanu, preot G. Brănișteanu, ing. N. Bucșăneanu, av. Gr. Tollea și Tache Atanasiu.

Comitetul de conducere ales avea următoarea componență:

- președinte activ: general G. T. Potopeanu
- președinți de onoare: I. Al. Brătescu-Voinești, C. D. Dimitriu-fost ministru și preotul Nicolae Popescu-fost ministru și academician.

• vicepreședinți: col. Bengliu-prefectul județului, Lazăr Petrescu-primarul orașului, prof. Haneș și I. C. Nicolaescu.

• secretari: lt. col. magistrat D. D. Athanasie și av. I. Grideanu

În cadrul discuțiilor se face propunerea apariției unei reviste locale, care să poarte titlul „Curierul” ca omagiu pentru Ion Heliade Rădulescu, ctitor de cultură națională.

Comitetul ales aduce mulțumiri domnului D. D. Athanasie pentru donația făcută bibliotecii, gest recunoscut și apreciat de toți cetățenii orașului care au hotărât ca biblioteca să primească numele tatălui domniei sale. Biblioteca va funcționa în localul muzeului până ce Căminul Cultural orașenesc își va construi un local propriu.

După ședința încheiată într-o atmosferă optimistă a urmat o frumoasă șezătoare culturală la sala Teatrului „Ion Heliade Rădulescu”, organizată în scopul strângerii de fonduri pentru biblioteca publică - „D. Athanasie - Bițu”. După cuvântul introductiv rostit de ziaristul I.G.Vasilie, scriitorul Octav Dessila a ținut conferința „Procesul de creație al operelor proprii” după care scriitorii Vasile Militaru, George Păun, Mircea Streinul și Virgil Carianopol au citit din operele lor. Corul liceului „Ienăchiță Văcărescu” dirijat de prof. cpt. N. Stan a prezentat un program de muzică românească.

Revenind la donația lt. col. magistrat Dumitru D. Athanasie din București, arătăm că pentru a înlesni înființarea bibliotecii el s-a decis „a dona Primăriei suma de 60.000 de lei în titluri rente de stat și a unui număr de 400 volume în valoare de 107.106 lei având și consimțământul Direcțiunii Generale a Căminelor Culturale din țară”. (prin adresa nr. 18246/23 noiembrie 1943).

Conducerea orașului Târgoviște reprezentată de primar, pe baza Deciziei Nr. 12070 din 26 noiembrie 1943 aprobată de Inspectoratul General Administrativ Brașov cu nr. 4144/1943, acceptă donațiunea făcută de dl. lt. col. magistrat Dumitru D. Athanasie, avizată de Fundația Regală Regele Mihai I, mulțumindu-i donatorului pentru frumosul gest făcut către Primăria orașului Târgoviște (adresa din 22 ianuarie 1944).

Din studiul inventarului cuprinzând volumele donate rezultă o structură tematică diversă (istorie, știință, pedagogie,

geografie etc.), lucrările având ca autori pe: George Călinescu, Radu Boureanu, George Brătianu, Nicolae Cartoian, Nicolae Bagdasar, Octav Suluțiu, Constantin Giurăscu, Radu Rosetti, Pierre Benoit, Thyde Monnier, Pestalozzi, Stuart Gloete, Noelle Henry, R. S. Stevenson și alții.

Declanșarea războiului va avea consecințe nefaste și asupra dezvoltării culturale a orașului care, în ciuda proiectelor amintite, are o perioadă de stagnare.

Însă, ca urmare a măsurilor întreprinse de autoritățile locale și județene, la 30 ianuarie 1944 are loc inaugurarea muzeului orașului Târgoviște prilej cu care s-a deschis și „Biblioteca primăriei și Căminului Cultural Târgoviște-adăpostită în localul muzeului până ce se va clădi o sală proprie”⁶.

La solemnitate au participat membrii „Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor” care au aprobat numirea primului director al muzeului, bibliotecii și căminului, în persoana profesorului Alexandru Vasilescu. După inaugurare el întocmește Regulamentul de funcționare al bibliotecii, fiind unul din primele regulamente de organizare și funcționare al bibliotecilor ca instituții de cultură. Acesta este aprobat prin Decizia 70563 din 14 august 1944 a primăriei orașului Târgoviște. În cele 30 de articole ce îl compun se fac precizări asupra denumirii bibliotecii, conducerii, necesarului asigurat de primărie pentru buna funcționare, a taxelor de membru și de citit, condițiilor în care se pot împrumuta cărțile, programului de funcționare și altele.

NOTE:

1. Filiala Arhivelor Statului Dâmbovița. Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 49/1942, fila 18.
2. *Ibidem*, fila 30
3. *Ibidem*, fila 16.
4. Filiala Arhivelor Statului Dâmbovița. Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 14/1943,1944.
5. *Idem*
6. *Idem*

Dr. *Victor Petrescu*

TINERETUL STUDIOS IA INIȚIATIVA: BIBLIOTECA CERCULUI STUDENȚESC

După încheierea primului război mondial, lipsa unei biblioteci publice s-a făcut tot mai simțită în mica Târgoviște. Ocupanții germani lăsaseră și aici aceeași deplorabilă impresie care-i făcuse pe vestici să-i denumească “huni”, distrugând vechile instituții de cultură destinate publicului.

Inițiativa înființării unei astfel de biblioteci va veni din partea categoriei profesionale care-i simțea cel mai mult lipsa: tineretul studios. Cercul Studențesc Dâmbovițean conștientizase rolul și importanța unei biblioteci publice, în formarea cultural-științifică a tineretului. Cu entuziasmul specific vârstei, tinerii au pus în aplicare planul înființării unei astfel de instituții, reușind să depășească toate greutățile legate de local, cărți și de funcționarea permanentă. Ziarul “Sentinelă Dâmboviței” numea pe inițiatori “inimoșii tineri”, dorind să sublinieze maniera cum au știut aceștia să depășească toate greutățile ivite.

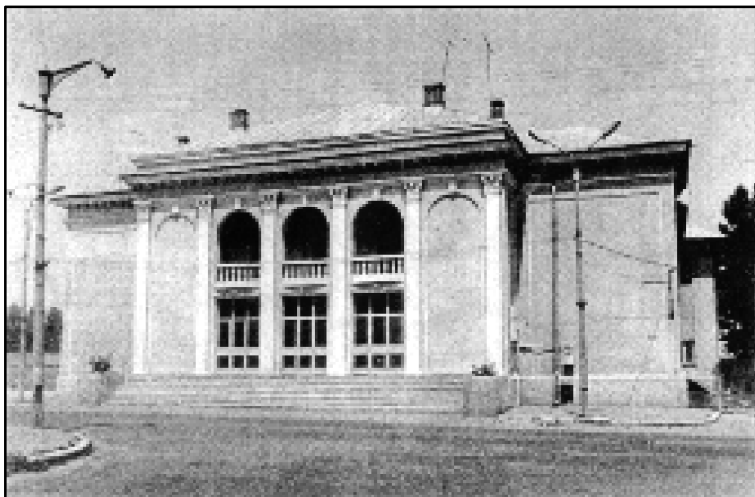
În primul rând s-a adunat un fond important de carte, donat cu generozitate de tatăl avocatului Pârvan Popescu, “mort pe câmpul de onoare”, în apărarea patriei. Cuprinzând un important număr de volume științifice și literare și o bogată colecție de reviste, donația a reprezentat nucleul de bază al viitoarei biblioteci publice din Târgoviște. La această donație s-au adăugat și altele, mai puțin importante, dar dăruite cu același suflet curat și bune intenții, biblioteca populară a Cercului Studențesc Dâmbovița ajungând să numere 3000 de volume. Problema spațiului a fost rezolvată cu ajutorul Sfatului Negustorilor, care a pus la dispoziția noii instituții “o cameră spațioasă” ce permitea o funcționare eficientă. Moment important pentru oraș, inaugurarea noului local de cultură s-a făcut la 10 octombrie 1920, cu mult fast.

La festivitate au participat primarul orașului, colonelul Popescu, deputații Pârjolescu, Grigore Tollea, Petre G. Popescu, membrii Cercului Studențesc, numeroși studenți și elevi. Cuvântul inaugural a fost rostit de către președintele Cercului Studențesc, Leon

Diculescu, viitor profesor de română la Liceul “Nicu Filipescu” de la Mănăstirea Dealu. Importanța evenimentului a fost subliniată și în discursul rostit de către directorul Gimnaziului Ienăchiță Văcărescu.

Noua bibliotecă dispunea de un număr de volume suficient funcționării, dar principalul impediment acum era asigurarea unui program de lucru cu publicul bine stabilit. Fapt deloc ușor, necesitând pasiune, dragoste de carte și sacrificiu, în condițiile în care nu se punea problema unei munci remunerate. În luna aprilie 1921 aflăm că s-a rezolvat și problema programului de funcționare, același ziar (“Sentinelă Dâmboviței”) anunțând cu plăcere că biblioteca “era deschisă luni,

miercuri și sâmbătă”, între orele 16 și 18. Anunțarea în presă a evenimentului subliniază interesul publicului dâmbovițean. De altfel, deschiderea bibliotecii populare a Cercului Studențesc Dâmbovițean a stârnit interesul și altor ziare: „Viitorul Dâmboviței” anunța că “în localul Sfatului Negustoresc, strada I. C. Brătianu,

este deschisă în fiecare luni, miercuri și sâmbătă, între orele 4-6 p.m., biblioteca populară a Cercului Studențesc Dâmbovițean”, făcându-se precizarea că: “se dau cărți acasă oricui”.

Conform normelor biblioteconomice, cărțile ce alcătuiau fondul bibliotecii erau inventariate, catalogate și purtau ștampila cu numele bibliotecii, având în mijloc, ca an al înființării, anul 1921.

Caracterul democratic și pur științific al noii inițiative a fost revelat și în 1969, când în colecțiile Muzeului Județean de Istorie a fost descoperită o carte ce aparținuse vechii biblioteci: Fr. Engels, “Originea familiei, a proprietății private și a statului”. Într-o epocă în care ideile comuniste erau foarte puțin agreate (opinia publică din România fiind chiar profund ostilă), tinerii intelectuali târgovișteni hotărâseră, însă, să nu ascundă publicului una din cărțile de căpătâi ale acestei doctrine politice.

Organele de conducere județene au sprijinit și ele

această inițiativă, prin decizia 392 din 14 iulie 1922 „Prefectura Județului Dâmbovița acorda cu titlu de ajutor pentru înnoirea fondului bibliotecii populare din Târgoviște suma de lei două mii (2000 lei) din fondurile serviciul Aprovizionare”.

Când „Sala de Arme” a trecut din proprietatea Prefecturii în proprietatea societății pe acțiuni „Institutul de Cultură și Educație Națională”, Cercul Studențesc Dâmbovițean a mutat sediul bibliotecii în acest nou local. Pentru perioada următoare nu dispunem, însă, de prea multe știri, nu au ajuns până la noi nici inventare și nici fișele cititorilor. Cert este că fondul de carte a rămas la dispoziția publicului târgoviștean pe tot parcursul perioadei interbelice și doar măsurile proletcultiste l-au suprimat. Au rămas în circulație doar cărțile care au convenit regimului postbelic totalitar, după cum o dovedește lucrarea amintită mai sus. Însă, s-a mai păstrat și un regulament de funcționare, sub forma unui afiș, document de certă valoare al unei vieți culturale dâmbovițene pe cale de a se reînfrîpa:

„Cercul Studențesc Dâmbovițean «Biblioteca»
Către Cititori!

*Cărțile sunt încredințate cinstei și omeniei celor
ce le citesc.*

*Cărțile nu trebuiesc ținute mai mult de două
săptămâni.*

*Cei carii rup și murdăresc cărțile dau dovadă
de rea creștere și necivilizație.*

*Cititorilor răi nu li se vor mai împrumuta cărți
și vor fi înscriși pe o listă neagră.*

*Ajutați biblioteca donând cărți și bani, ajutând
astfel la răspândirea culturii.*

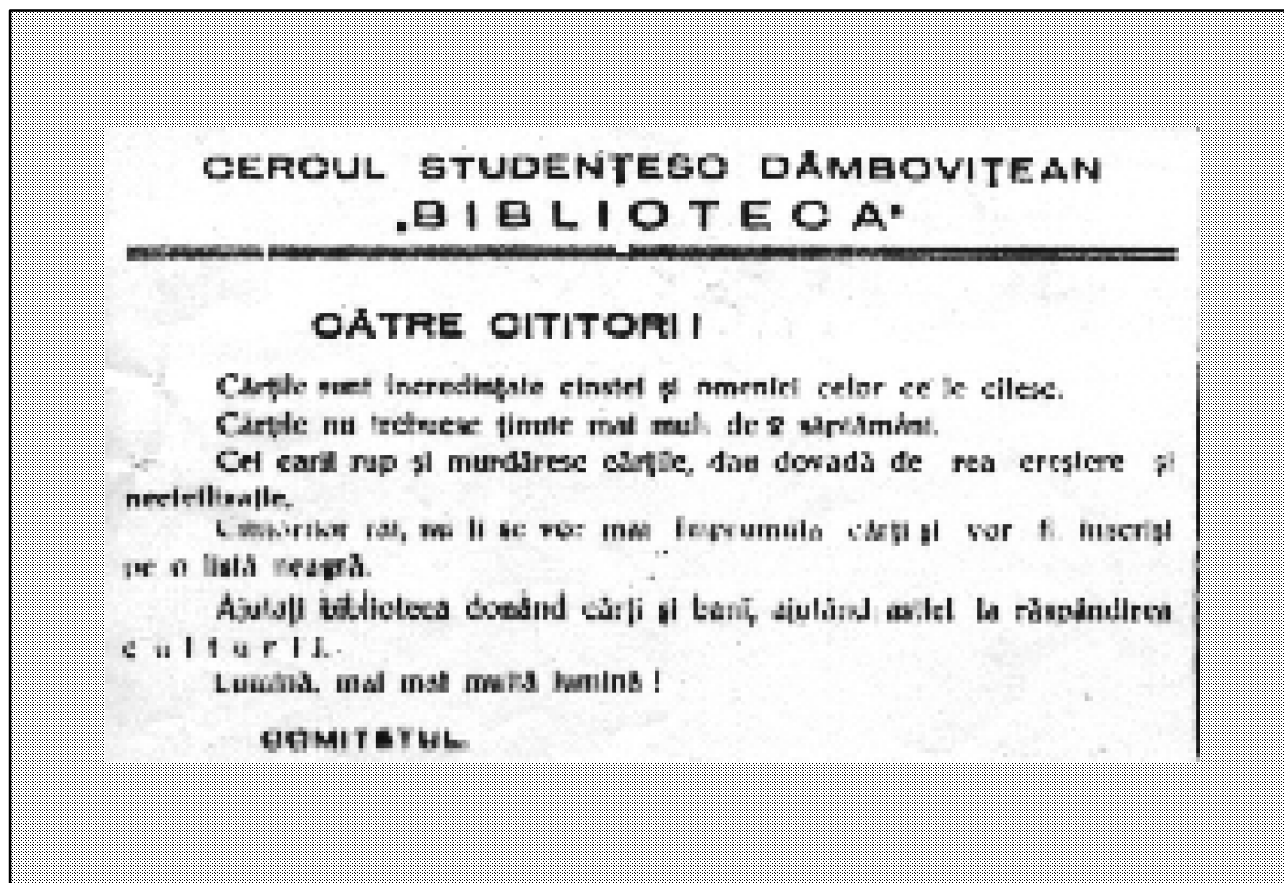
Lumină, mai multă lumină!

Comitetul”.

BIBLIOGRAFIE

- Dragomir, Florin; Petrescu, Victor, *Lectura publică târgovișteană*, Târgoviște, Editura Domino, 1998.
- Sentinela Dâmboviței, nr. 3, 10.11. 1920; nr. 9-10, 29.04.1921
- Viitorul Dâmboviței, nr. 10, 24.04.1921
- Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale, Decizia 392/14.07.1922

Prof. dr. *Mihai Oproiu*
Alexandru V. Ștefănescu

ANIMATIA CULTURALA IN BIBLIOTECI

Zilele Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

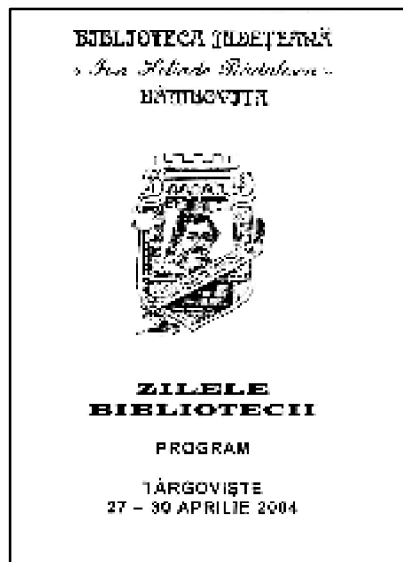
Devenind deja o tradiție, în perioada 27-30 aprilie a.c., au avut loc Zilele Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu”. În prezența unui public numeros (oameni de cultură, elevi, studenți, cadre didactice, iubitori ai actului de cultură etc.), dar și a autorităților administrative județene și municipale, activitățile culturale și profesionale ce s-au desfășurat cu acest prilej au cuprins:

- **Simpozion:** „Biblioteca azi. Informare și comunicare”, susținut de: prof.dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”; lect.univ. drd. Viorica Arghir, director, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Dâmbovița; Emil Vasilescu, redactor șef, revista „Biblioteca”; lect.univ. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” Târgoviște; lect.univ. drd. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” Târgoviște; dr. Octavian Sachelarie, director, Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” Argeș; prof. Dumitru Lazăr, director, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea.

- **Simpozion:** „Matei Basarab – mentor al culturii românești medievale”, cu participarea: prof. univ. dr. Mihai Oproiu; dr. George Coandă; prof. Serghie Paraschiva; prof. Alexandru Ștefănescu.

- **Prezentarea rețelei informatizate (M.A.N.) la nivelul municipiului Târgoviște – structură, obiective, etapizare** – lect. univ. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” Târgoviște; Stoica Daniela, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **Consfătuire metodică** pe tema: „Evaluarea și autoevaluarea activității de bibliotecă”, cu participarea bibliotecarilor din centrul metodic Târgoviște; „Aniversarea a

65 de ani de la înființarea Bibliotecii Comunale Comișani”, „Zilele Bibliotecii Comunale Dărmănești” activitățile fiind coordonate de metodistul bibliotecii județene.

- Secția pentru copii „I. Al. Brătescu Voinești” – *Dezbaterea* „Literatura pentru copii în actualitate”, cu participarea bibliotecarilor școlari, a unor cadre didactice din învățământul gimnazial.

- Secția de artă „Nicolae Grigorescu” – *Medalion plastic* Gh. Petrașcu – 55 de ani de la moartea pictorului.

- Secția de carte tehnică „Nicolae Ciorănescu” – Masă rotundă: „Natura așa cum ne-o dorim”.

- Secția „Colecții speciale”: Simpozion: „I. H. Rădulescu – personalitate complexă a spiritualității românești”, cu participarea: prof. dr. Victor Petrescu, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”; prof. Ștefan Ion Ghilimescu, Direcția Județeană de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița; prof. Mircea Petrescu, Liceul „Ion Heliade Rădulescu” Târgoviște; prof. Serghie Paraschiva, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”.

- **Dezbatere:** *Rolul comunicării și a mass-media în societatea*

contemporană” cu participarea studenților de la Facultatea de Jurnalistică a Universității „Valahia” din Târgoviște.

- **Microsesiune de comunicări și referate:** „Tradiție și actualitate în biblioteconomie cu participarea studenților din anul al III-lea ai specializării în Biblioteconomie din cadrul Universității „Valahia” din Târgoviște.

- **Recital de versuri:** „Gânduri pentru carte”.

- **Lansarea volumelor:** Mihai Gabriel Popescu; Ion Bratu. *Radu lu’ Anghel*, Târgoviște, Editura Pandora-M, 2003; George Coandă: *Arheologia viitorului*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2004; Mihaela Balaș: *Studii de psihanaliză modernă aplicată*, București, Editura ProTransilvania, 2003.

- **Prezentarea volumului:** Daniela Olguța Iordache: *Urma de sânge*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2003.

- **Vernisajul expozițiilor de carte:** „Scriitori dâmbovițeni”; „Protecția mediului înconjurător, o necesitate”.

- **Vernisajul expoziției de documente:** „Istorie și cultură în epoca lui Matei Basarab”.

ZILELE BIBLIOTECII

BRĂNEȘTI (9-10 februarie 2004, bibliotecar **Maria Oproiu**).

Zilele Bibliotecii s-au deschis în prezența primarului localității, Gheorghe Cârstea, a directorului Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, prof. dr. Victor Petrescu, a numeroase personalități locale, iubitori ai lecturii din localitate.

În deschiderea lucrărilor, responsabilă Bibliotecii comunale „Teodor Balș” a prezentat un scurt istoric al bibliotecii, evocând și unele preocupări pentru dezvoltarea și

modernizarea lecturii publice la nivelul localității, precum și strategia folosită pentru o mai bună documentare și informare a utilizatorilor bibliotecii.

A urmat un recital de poezie „Poarta soarelui” (din creațiile lui Teodor Balș, al cărui nume îl poartă biblioteca, susținut de un grup de elevi ai școlii Brănești pregătiți de profesoara Steliana Avram). Și în ediția din acest an au fost prezentate o serie de noi apariții editoriale. Acestea au fost: Mihai Oproiu; Victor Petrescu, *Brănești. Documente inedite ale familiei Bălășescu*, Târgoviște: Editura Transversal, 2004; Anda Alecu Prioteasa, *Problematika comunismului la Marin Preda*, Târgoviște: Editura Macarie, 2003; Mihail I. Vlad; Pad U. Zaborav, „Prăbușiri în uitare”: *versuri în româno – sârbă*, Târgoviște: Editura Macarie, 2003; Mihail I. Vlad. „Istoria în recurs-publicistică”, Târgoviște: Editura Macarie, 2003. În programul Zilelor au mai figurat următoarele activități: dimineață de basm *Petre Ispirescu*; medalion literar *Bogdan Petriceicu Hasdeu* prezentat de elevii școlii Brănești; vernisajul expozițiilor de carte „*Scriitori Dâmbovițeni în timp*”; pictură pe sticlă – „*Iconografie*”; grafică.

VALEA LUNGĂ (31 martie – 1 aprilie 2004, bibliotecar **Nicoleta Nicolescu**).

Din cuvântul de deschidere ținut de responsabilă bibliotecii, precum și din alocuțiunile prezentate de Victor Cîrnaru, primarul localității; prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița au rezultat preocupări și împliniri în dezvoltarea lecturii publice pe aceste meleaguri. A urmat un simpozion „Despre Nicolae Scurtescu” (cu ocazia comemorării a 125 de ani de la trecerea în neființă a scriitorului dâmbovițean, născut în comuna Valea Lungă), acesta fiind și patronul spiritual al bibliotecii comunale din localitate. A fost vernisată expoziția de carte „*Nicolae Scurtescu – omul și opera*”, fiind urmată de un recital poetic „*Din creațiile autorului*” susținut de elevii școlii din localitate. Zilele Bibliotecii

au mai cuprins: audiție pe disc: „*Povestea lui Harap – Alb*” de Ion Creangă; recital poetic „*Versuri pentru copii*”, dedicat Zilei Internaționale a Cărții pentru Copii; expoziție de cărți și desene: „*Copilăria, o dumbravă minunată*”.

RĂZVAD (1-2 aprilie 2004, bibliotecar **Elena Matache**).

Cuvântul de deschidere a fost ținut de primarul comunei, Gheorghe Dobre și de bibliotecara Elena Matache. În contextul comemorării a 500 de ani de la moartea domnitorului Ștefan cel Mare, a avut loc un medalion literar „*Omagiu lui Ștefan cel Mare*” susținut de un grup de elevi ai Școlii nr. 1 Răzvad, pregătiți de învățătoarea Virginia Iliescu. A urmat o întâlnire cu scriitorul George Coandă și a fost vernisată expoziția „*Cartea pentru copii*”.

Programul a fost completat cu dezbaterile „*Biblioteca – centru important de cultură și educație în comunitatea locală*” (lect. univ. drd. Sorina Niță, Universitatea Valahia din Târgoviște); „*Implementarea unei rețele județene de informare și documentare*” (lect. univ. drd. Agnes Erich, Universitatea Valahia din Târgoviște); „*Literatura de informare pentru copii și tineret*” (Elena Matache, bibliotecar, comuna Răzvad).

În continuarea programului a fost prezentată piesa de teatru „*Procesul animalelor*” și un medalion literar „*Cartea – prieten statornic și drag*”, prilejuit de Ziua Internațională a Cărții pentru Copii.

Au fost prezenți: bibliotecari din comunele vecine, studenți ai Colegiului Economic și de Administrație, Secția Biblioteconomie (anul al II-lea), utilizatori ai Bibliotecii Comunale Răzvad.

DĂRMĂNEȘTI (30 aprilie – 3 mai 2004, bibliotecar **Meli Perșunaru**)

Au fost prezenți: bibliotecari din comunele vecine, utilizatori ai Bibliotecii Comunale Dărmănești. S-au desfășurat următoarele activități: „*Să pătrundem în tainele bibliotecii*”; lansare de carte: Alexandrina Dinu Paraschiva. „*Timp incandescent*”, București: Editura ProTransilvania, 2004; vernisajul expozițiilor de carte:

„*Din operele marilor scriitori*”; „*Poveștile copilăriei*”; de pictură (de Alexandru Postoacă); scenetă: „*Povestea unui om leneș*”, susținut de elevii Școlii Generale Dărmănești.

Au mai avut loc: *Dimineață de basm*: „*Poveștile copilăriei*” – audiție pe C.D.; *expoziția de carte* și un *recital poetic* – „*Sburătorul*”.

TĂTĂRANI (13-14 mai 2004, bibliotecar **Luminița Popescu**).

Au rostit alocuțiuni: prof. drd. Viorica Arghir, director, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Național Dâmbovița; prof. dr. Victor Petrescu, director, „Biblioteca Județeană Dâmbovița”; lect. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” din Târgoviște; Constantin Pătru, viceprimar, comuna Tătărani.

A avut loc un dialog profesional „*Să pătrundem în tainele bibliotecii*”, moderatori: lect. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” din Târgoviște; lect. drd. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” din Târgoviște cu participarea unor studenți de la aceeași universitate, Secția „Biblioteconomie”. Au urmat dezbaterile: „*Strategia activității bibliotecilor comunale în 2004*” - prezentată de prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană Dâmbovița; „*Rolul bibliotecii și al bibliotecarului în comunitatea locală*” - prezentată de lect. drd. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” din Târgoviște și „*Rolul acțiunii culturale în biblioteca comunală*” - lect. drd. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” din Târgoviște.

„*Zilele Bibliotecii Tătărani*” au continuat cu „*File din monografia comunei Tătărani*” (Constantin Pătru, viceprimar, comuna Tătărani și Luminița Popescu, bibliotecar responsabil, Biblioteca Comunală Tătărani). Un public numeros a participat la prezentarea volumelor: George Coandă. „*Arheologia viitorului*”, Târgoviște: Editura „Bibliotheca”, 2004; Vlad I. Mihail „*Prăbușiri în uitare*”, Târgoviște: Editura „Macarie”, 2003; Grigore Grigore „*Meseria de prieten*”, București: Editura „Contrast”, 2004; Anda Alecu Prioteasa, „*Problema-*

tica comunismului la Marin Preda”, Târgoviște: Editura “Macarie”, 2003; Alexandru Nicolescu “*Nicolae Scurtescu: micromonografie*”, Târgoviște: Editura “Bibliotheca”, 2004. S-a mai desfășurat montajul literar “*9 mai – zi istorică a românilor*”, prezentat de elevii Școlii Generale Tătărani.

În cea de a doua zi a avut loc un concurs pe teme geografice “*Ziua Europei este și ziua ta*” la care au participat elevi din cele patru școli generale de pe raza comunei Tătărani. A fost vernisată expoziția de desene “*Europa în ochii copiilor*”.

MORENI (18-19 mai 2004, bibliotecar responsabil **Diana Beldiman**).

La deschiderea lucrărilor au participat: Ion Lăzărescu, primarul municipiului Moreni; prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană Dâmbovița și Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană “Ion Heliade Rădulescu”.

A avut loc un simpozion moderat de Diana Beldiman, responsabilă bibliotecii - “*Ștefan cel Mare – figură marcantă în istoria poporului român*” (cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la moartea domnitorului). Au rostit alocuțiuni: prof. dr. George Coandă, Universitatea Valahia din Târgoviște; prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană “Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița; prof. Ion Vârâceanu, Liceul “I.L.Caragiale” Moreni; prof. Marian Roșu, Liceul “Petrol” Moreni.

A urmat un medalion literar “*Camil Petrescu – între oglinzi paralele*”, prezentat de prof. Nicoleta Rusu, Liceul “Petrol” din Moreni.

Cei interesați de noile apariții editoriale au participat la întâlnirea cu scriitorii dâmbovițeni George Coandă (prezentarea volumului “*Arheologia viitorului*”, Târgoviște: Editura “Bibliotheca”, 2004) și Adrian Stângă (a prezentat volumul “*Moreni – presa și fenomenul cultural*”: Editura M-Press, 2004. Lucrările au continuat cu medalionul literar “*George Călinescu – omul și opera*”, au prezentat prof. Christian Crăciun, Liceul “I.L.Caragiale” din Moreni și prof. Monica Zamfir de la același

liceu. A fost vernisată expoziția de grafică “*In memoriam: Cristina – Elena Lucaș*” prezentată de prof. Elena Băniceru de la Școala Generală nr. 4 Moreni.

În cea de a doua zi au avut loc activități profesionale la care au participat bibliotecari din comunele: Bucșani, Dărmănești, Gura Ocniței, Iedera, I.L.Caragiale, Ocnița, Răzvad, Valea Lungă, Vișinești, Vârfuri. Au urmat:

• **Simpozion:** “*Alexandru Macedonski și complexul modernității*” (cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și dramaturgului) susținut de prof. Mihaela Dulea și Crina Crăciun de la Liceul “Petrol” din Moreni.

• **Recital de versuri** din lirica poetului simbolist “*Alexandru Macedonski – Flori din cuvinte*” cu participarea Cenaclului literar “*Omnia*”.

• **Vernisajul expoziției de pictură** “*Ștefan, Ștefan Domn cel Mare*” (au expus elevi de la Școala nr.4, prof. Elena Băniceru.).

COSTEȘTI VALE (2 februarie 2004, bibliotecar, **Gabriela Marinică**).

Manifestările au fost ocazionate de împlinirea a 125 de ani de la nașterea scriitorului dâmbovițean I.C.Vissarion în comuna Costeștii din Vale. Activitatea a fost deschisă de primarul Matei Toma care a adresat un bun venit tuturor participanților și care a prezentat programul și invitații. În continuare au fost prezentate alocuțiuni din partea: Consiliului Județean (ing. Aurel Cucu, jr. Ivan Vasile Ivanoff), Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Dâmbovița (prof. drd. Viorica Arghir), Liga Culturală pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni (prof. dr. Victor Crăciun).

Au avut loc:

• **Moment artistic** prezentat de actorii: Eusebiu Ștefănescu, Teatrul Național “I.L.Caragiale” București; George Corneanu, Teatrul “Tony Bulandra” Târgoviște;

• **Vernisajul expoziției de cărți:** “*Documente și manuscrise – I.C.Vissarion*”;

• **Pelerinaj la mormântul**

scriitorului;

• **Vizitarea casei** în care s-a născut și a trăit I.C. Vissarion;

• **Simpozion** “*I.C.Vissarion. Între uitare și dăinuire*”. Au prezentat: prof. dr. Victor Crăciun, “*I.C.Vissarion și Tudor Arghezi*”; prof. dr. Ion Rotaru, “*Specificul creației lui I.C.Vissarion*”; prof. univ.dr. Silviu Angelescu, director al Institutului de Artă al Academiei Române, “*I.C.Vissarion și basmele sale*”; Corneliu Leu, “*I.C.Vissarion, azi*”; prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană “Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, “*Publicistica lui I.C.Vissarion*”; lect. univ. drd. Lucian Grigorescu, Universitatea “Valahia” din Târgoviște; “*Lumea satului dâmbovițean în opera lui I.C.Vissarion*”.

• **Vizitarea** Muzeului Scriitorilor Dâmbovițeni.

A avut loc și o slujbă de pomenire care a fost susținută de preoții comunei. Au fost depuse flori și coroane din partea Consiliului Județean Dâmbovița și din partea Consiliului Local Costești Vale.

ANIVERSĂRI BIBLIOTECI

BRĂNEȘTI (9-10 februarie 2004, bibliotecar **Maria Oproiu**). Tradiții ale lecturii publice în această comună sunt cunoscute încă din anul 1900, când singura bibliotecă era cea a școlii proaspăt înființată și deținea un număr de 30 de volume. Despre evoluția în timp a acesteia au vorbit: preot Zoe Enăchescu, Gheorghe Cârstea, primar, comuna Brănești și bibliotecara. A urmat un recital de poezie.

La ceas aniversar au fost transmise mesaje de felicitare din partea Bibliotecii Județene, Primăriei locale și cititori ai bibliotecii.

RĂZVAD (1-2 aprilie 2004, bibliotecar **Elena Matache**). Biblioteca comunală continuă activitatea bibliotecilor populare înființate în 1939 la căminele culturale din satele Răzvadului de Jos, Gorgota și Valea Voievozilor. Fond de carte

10.468 volume.

Prima bibliotecă în această comună a luat ființă cu 65 de ani în urmă, în satul Răzvad de Jos unde funcționa un cămin cultural în localul căruia exista și școala primară care avea bibliotecă. Despre evoluția lecturii publice în cei 65 de ani au vorbit: Gheorghe Dobre, primarul comunei Răzvad, învățătoarea Virginia Iliescu și bibliotecara. Au fost transmise mesaje de felicitare din partea Bibliotecii Județene, Primăriei locale, bibliotecilor comunale Gura-Ocniței, Ocnița, Vișinești etc. Participanții la această festivitate s-au întâlnit cu scriitorul dâmbovițean George Coandă care și-a prezentat ultimele lucrări și proiectele viitoare în domeniul scrisului.

COMIȘANI (28-29 aprilie 2004, bibliotecar **Violeta Lămbescu**). În 1939 ia ființă Căminul Cultural "Înfrățirea" condus de Ion Păduraru, care își propunea să adune cărți și reviste pentru alcătuirea unei biblioteci. În timp, aceasta și-a dezvoltat colecțiile și prin efortul bibliotecarilor: Maria Petrescu, Ion Lămbescu. Din octombrie 1999, biblioteca poartă numele "Aurelian Trandafir", prozator, dramaturg, publicist, născut în Comișani. Despre activitatea actualii biblioteci au vorbit: Stelian Antonescu, primarul comunei Comișani, inv. Ion Lămbescu și bibliotecara.

Mesaje de felicitare-pentru acest eveniment local- au prezentat: Biblioteca Județeană (prin prof. dr. Victor Petrescu), bibliotecile comunale Bucșani (Cornelia Stanciu), Băleni (Niculina Anghel) și biblioteca școlară Comișani (Marilena Pantazi).

BĂRBULEȚU (21 mai 2004, bibliotecar responsabil, **Elena Iacobescu**).

Biblioteca comunală Bărbulețu a împlinit 65 de ani de la prima atestare documentară și totodată de funcționare în slujba comunității. Evenimentul a avut loc în ziua de 21 mai 2004 la sediul bibliotecii. Invitați: bibliotecari, cadre didactice, oameni de cultură și presă au derulat activități specifice sărbătoririi unui asemenea moment. Cuvântul de

deschidere l-au rostit Petre Mihăloiu, primarul localității și bibliotecara. A urmat un "scurt istoric al comunei Bărbulețu" prezentat de prof. Mihai Gabriel Popescu. Elena Iacobescu a prezentat "Tradiții de lectură în comuna Bărbulețu". Mesaje de felicitare au fost transmise de: Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița; Aurora Oprescu, bibliotecar, comuna Văleni-Dâmbovița; Marcela Brașoveanu, bibliotecar, comuna Voinești; Ramona Tița, bibliotecar, comuna Malu cu Flori, prin care s-au făcut aprecieri asupra celor 65 de ani de activitate. Au conturat programul manifestării: șezătoarea literară "Bărbulețu- tradiții și obiceiuri" prezentat de elevi ai Școlii Gura Bărbulețului; vernisajul expozițiilor de desene "Copilărie fericită" și de carte "Bărbulețu- oameni și fapte".

CENTRE METODICE

În semestrul I al acestui an, s-au desfășurat schimburi de experiență în cele cinci centre metodice, care grupează teritorial bibliotecile comunale din județ, după următorul program:

- „**Biblioteca și cerințele de informare și documentare ale comunității**”- prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

- Dialog profesional: „**Evaluarea și autoevaluarea activității de bibliotecă**” - coordonator – Vlăduț Andreescu, metodistul Bibliotecii Județene.

- Dezbateri: „**Punerea în valoare a colecțiilor bibliotecii prin C.Z.U.- instrumente și metode**” – Cornel Albuleț, șef birou serviciul „Dezvoltare, Evidență, Prelucrare a Colecțiilor”.

În cadrul dezbaterilor, bibliotecarii au prezentat referate, relevând modul în care se realizează evaluarea activității de bibliotecă, atât din punct de vedere calitativ (studiindu-se factorii materiali – condiții administrative, posibilitate de

găsire și regăsire rapidă a informației, accesul neîngrădit la documentele bibliotecii, calitatea corespunzătoare a documentelor etc.), cât și cantitativ (evaluarea, realizându-se pe baza unui sistem de indicatori, calculul acestora având un rol determinant în stabilirea și dimensionarea activității de bibliotecă).

De asemenea, participanții au făcut referiri la preocupările ce le au pentru atragerea la lectură a membrilor comunității locale, precum și pentru valorificarea fondului de documente care îl dețin. S-a discutat în legătură cu aplicarea Legii bibliotecilor nr. 334 din 31 mai 2002, lege care nici după doi ani de la intrare în vigoare nu are norme metodologice de aplicare, ridicând probleme în punerea sa în practică. În prezența șefului Biroului Dezvoltare, Evidență, Prelucrare a Colecțiilor au fost studiate documentele de organizare și desfășurare a activității bibliotecilor gazdă, au fost prezentate noile instrumente și metode de lucru, folosite pentru clasificarea documentelor de bibliotecă. În cadrul consfăturilor metodice au fost organizate și activități de animație culturală. Prezentăm, în continuare, o parte din acestea:

PUCIOASA (24 martie 2004, bibliotecar, Luminița Gogoiu). Au fost prezenți bibliotecari din comunele de pe valea Ialomiței. Au fost vernisate expozițiile:

- **de artă fotografică** „*Tradiții și obiceiuri la români*” (de Gabriel Bobaru);

- **de desene** „*Vestitorii primăverii*”;

- autografe și manuscrise ale scriitorilor din Pucioasa.**

GĂEȘTI (29 aprilie 2004, bibliotecar responsabil, **Maria Dumitru**). Au participat bibliotecari din comunele: Cobia, Crângurile, Dragodana, Gura Foi, Hulubești, Ludești, Mătăsaru, Mogoșani, Morteni, Petrești, Șelaru, Uliești, Valea Mare, Vișina. În prezența primarului orașului Găești, prof. Alexandru Toader, a directorului Bibliotecii Județene, prof. dr. Victor Petrescu, bibliotecarii din acest

centru metodic au dezbătut problemele acestor instituții de cultură.

Activitatea culturală s-a desfășurat sub auspiciile cenaclului literar “I. C. Vissarion”, coordonat de profesorul Tudor Cristea.

De asemenea, a fost vernisată expoziția de carte “Ion Heliade Rădulescu”.

TÂRGOVIȘTE (27 aprilie 2004).

Au participat bibliotecari din comunele învecinate municipiului Târgoviște. Au fost lansate volumele: George Coandă “*Arheologia viitorului*”, Târgoviște: Editura “Bibliotheca”, 2004; Mihai Gabriel Popescu; Ion Bratu “*Radu lu’ Anghel*”, Târgoviște: Editura Pandora-M, 2003, prezentarea fiind făcută de autori.

Participanții au asistat la

simpozionul organizat cu prilejul Zilelor Bibliotecii Județene “Ion Heliade Rădulescu”: *Biblioteca azi. Informare și comunicare*. Au vorbit despre acest subiect: lect. drd. Agnes Erich, Universitatea Valahia din Târgoviște; lect. drd. Sorina Niță, Universitatea Valahia din Târgoviște; prof. dr. Victor Petrescu; Emil Vasilescu, redactor șef, revista “Biblioteca”; prof. drd. Viorica Arghir, director, Direcția Județeană pentru Cultură Culte și Patrimoniu Cultural Dâmbovița.

Un public numeros a participat la prezentarea rețelei informatizate (M.A.N.) la nivelul municipiului Târgoviște. Moderatori au fost lect. drd. Agnes Erich, Universitatea Valahia din Târgoviște și Daniela Stoica, Biblioteca Județeană “Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

TITU (12 mai 2004, bibliotecar responsabil, **Doina Marin**). Au fost prezenți bibliotecari din jurul orașului Titu. Au fost vernisate următoarele expoziții:

-de carte “*Scriitori dâmbovițeni*”;

-de pictură pe sticlă “*Icoane*”;

-de desene “*Trăim în Europa*”.

MORENI (19 mai 2004, bibliotecar responsabil **Diana Beldiman**). Bibliotecarii din comunele arondate centrului metodic Moreni au participat la activitățile prilejuite de **Zilele Bibliotecii**, la care ne-am referit.

Grupaj realizat de

Vlăduț Andreescu

TRADIȚII ALE LECTURII PUBLICE ÎN COMUNA RĂZVAD

Comuna Răzvad este o comună suburbană a municipiului Târgoviște situată în estul județului, alcătuită din satele: Răzvad, Gorgota și Valea Voievozilor.

Satul Răzvad este atestat documentar la 17.XI.1431. Este centrul administrativ al comunei cu același nume, care-și leagă începuturile de drumurile comerciale ale Târgoviștei (denumire ce înseamnă “dincolo de vad”, adică de marele vad, peste Ialomița, al Cetății de Scaun). Satul Răzvad a fost împărțit în două încă din secolul al XVII-lea în Răzvadul de Sus și Răzvadul de Jos.

Cu peste 65 de ani în urmă, în comuna noastră au fost constituite biblioteci populare în cadrul Căminelor Culturale din satele Răzvadul de Jos, Gorgota și Valea Voievozilor.

În anul 1964, gestiunea bibliotecii cu un fond de carte de 1500 de volume a fost preluată de doamna Dinică Constanța de la doamna Elena Stroe, bibliotecar timp de 12 ani, doamna Dinică a funcționat cu normă întreagă. Opt ani sediul bibliotecii a fost deschis într-o casă particulară a familiei Rădulescu din centrul comunei unde a ocupat o cameră a acesteia, iar următorii 4 ani, biblioteca a funcționat într-o sală a Căminului Cultural Răzvad. Fondul de carte în această perioadă a crescut la 3000 volume. Aceste volume erau trimise de către Biblioteca Județeană la Poșta din Răzvad de Sus în colete, de unde erau ridicate personal de doamna Dinică. În anul 1970 s-au deschis filiale ale Bibliotecii Comunale Răzvad în satele Gorgota și Valea Voievozilor. O parte din fondul de carte al bibliotecii a fost scos și trimis la aceste filiale. După această perioadă postul de bibliotecar a funcționat cu jumătate de normă, fiind preluat de domnul Mircea Petrescu – profesor de limba și literatura română, în acea perioadă, la Școala Generală Răzvadul de Jos.

În decembrie 1990, am preluat gestiunea Bibliotecii de la

domnul profesor Mircea Petrescu. În timpul celor aproape 14 ani sediul bibliotecii a fost mutat în mai multe locuri : o casă particulară din centrul comunei; în incinta fostei Școli de Fete; actualul Cămin Cultural Răzvad și în prezent de aproape 12 ani ocupă un spațiu corespunzător în localul fostului Cămin Cultural, din centrul comunei.

Biblioteca Comunală Răzvad este o instituție de cultură ce își desfășoară activitatea pe raza comunei, contribuind la ridicarea nivelului de cultură și educație pentru toate categoriile de locuitori ai comunei. Activitatea bibliotecii se desfășoară în conformitate cu propriul „Regulamentul Cadru de Organizare și Funcționare”. În baza acestuia avem propriul „Regulament de Organizare și Funcționare” și „Program de activitate”- documente de mare importanță pentru activitatea noastră, care au fost aprobate în Consiliul nostru Local.

Biblioteca Comunală Răzvad dispune de un fond de carte de 10468 unități de bibliotecă repartizate astfel :

- social-politice : 366;
- științifice : 1111;
- beletristică : 7759;
- alte materii : 1232.

În acest an, biblioteca a achiziționat până în prezent un număr de 18 periodice în valoare de 600.000 lei primite de la Biblioteca Județeană.

Anul acesta se împlinesc 65 de ani de la înființarea Bibliotecii Comunale Răzvad și 14 ani de activitate a bibliotecarului de la primirea gestiunii bibliotecii.

În tot acest timp, bibliotecarul s-a preocupat să înscrie câți mai mulți cititori la bibliotecă din toate categoriile de vârstă și preocupări socio-profesionale din comună, ponderea reprezentând-o elevii (peste 60 %) și să difuzeze spre lectură cât mai multe volume. Din 1991 până în prezent

au fost aduse în bibliotecă și înregistrate un nr. de aproximativ 1300 de cărți în valoare de 17.600.000 lei. Aceste cărți au provenit din mai multe surse: Biblioteca Județeană; Consiliul Local; sponsorizări și donații de la cititori.

În perioada 1-2 aprilie 2004, cu sprijinul Bibliotecii Județene s-au organizat „Zilele Bibliotecii Comunale Răzvad”. Cu acest prilej s-au organizat medalioanele literare: „Omagiu lui Ștefan cel Mare” (cu prilejul comemorării a 500 de ani de la moartea domnitorului) prezentându-se: poezii, legende, evocări și „Cartea – prieten statornic și drag” (cu ocazia sărbătoririi Zilei Internaționale a Cărții pentru Copii”) prezentându-se piesa de teatru „Procesul animalelor”. Aceste activități au fost organizate cu ajutorul unui grup de elevi ai Școlii nr. 1 Răzvad, pregătiți de învățătoarea Virginia Iliescu. Au fost prezenți invitați din partea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, Consiliul Local Răzvad, Școala Nr. 1 Răzvad, studenți și cadre didactice de la Universitatea „Valahia” din Târgoviște. În mijlocul nostru s-a aflat și scriitorul George Coandă care a prezentat câteva din creațiile dumnealui. S-a organizat expoziția de carte cu noutăți editoriale “Cartea pentru copii” și s-au prezentat dezbaterile: „Biblioteca – centru important de cultură și educație în comunitatea locală” (lect. univ. Sorina Niță, Universitatea „Valahia” din Târgoviște); “Implementarea unei rețele județene de informare și documentare” (lect. univ. Agnes Erich, Universitatea „Valahia” din Târgoviște) și „Literatura de informare pentru copii și tineret” (Elena Matache, bibliotecar comuna Răzvad). S-au transmis mesaje din partea domnului prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița și bibliotecari din comunele vecine (Luminița Chirică, comuna Vișinești; Violeta Dumitrescu, comuna Ocnița; Steliana Mițoi, comuna Gura Ocniței).

Biblioteca Comunală Răzvad, pentru buna desfășurare a activității de bibliotecă, își propune în fiecare an următoarele obiective: colecționarea, valorificarea și conservarea colecțiilor de bibliotecă; ținerea la zi a evidenței de bibliotecă și gestionară; aranjarea periodică a fondului de carte; preocupări de recondiționare; întocmirea formelor pentru restanțieri – recuperarea cărților; ordinea și curățenia la sediul bibliotecii; alcătuirea și afișarea în bibliotecă a unor liste cu bibliografiile școlare pe clase a lecturii suplimentare; afișarea la agenda bibliotecii a „Calendarului evenimentelor social-culturale”, „Programul Manifestărilor Culturale” pe trimestre, “Regulamentul de Organizare și Funcționare a Bibliotecii Comunale” precum și „Regulamentul Cititorului”; organizarea periodică la bibliotecă și la școală a mai multor activități de animație culturală pe baza „Calendarului evenimentelor social-culturale” (expoziții de carte, concursuri, medalioane literare, Zilele Bibliotecii Comunale Răzvad); supravegherea cititorilor în bibliotecă; iar la începutul fiecărui an școlar, vizitarea bibliotecii de către elevii clasei a I-a de la Școala Nr. 1 Răzvad, însoțiți de cadre didactice pentru familiarizarea copiilor cu biblioteca.

În fiecare an se realizează un pliant publicitar care conține un scurt istoric al comunei și bibliotecii Răzvad, numărul și structura colecțiilor, condițiile de înscriere și împrumut, serviciile oferite de bibliotecă, programul de funcționare a bibliotecii, cât și principalele activități de animație culturală.

Colecțiile bibliotecii sunt organizate după așezarea sistematic-alfabetică ce are la bază sistemul clasificării

universale (C.Z.U.) cu acces liber la raft. Acest sistem C.Z.U. imprimă direcția de bază în orientarea documentelor pe rafturi și criteriile după care sunt grupate documentele în funcție de conținutul lor tematic.

De la începutul anului 2004 până în prezent au fost înscriși la bibliotecă un număr de aproximativ 300 de utilizatori și au fost date către difuzare un număr de aproximativ 1500 de cărți.

În achiziția de carte s-a ținut cont de cerințele de lectură ale utilizatorilor, în special de recomandările bibliografice făcute elevilor de cadrele didactice, evidențiind ideea că o bibliotecă, prin colecțiile sale, trebuie să fie mereu actuală, cu atât mai mult cu cât segmentul principal al utilizatorilor sunt elevii – ce se află la vârsta acumulării intelectuale. Pentru a atrage cât mai mulți cititori din rândul copiilor, Biblioteca Comunală Răzvad încearcă să stabilească de la bun început o comunicare foarte strânsă cu ei – așa putea spune chiar o relație de prietenie, deoarece aici în bibliotecă se formează viitorii cititori – adulții de mâine, la educația cărora participă nu numai școala ci și bibliotecarul – îndrumătorul în lectură și mediatorul între sufletul copilului și sufletul cărții.

Pe lângă serviciile de împrumut, Biblioteca Comunală Răzvad organizează și activități de popularizare a cărții cum ar fi: expoziții de carte; semnalarea de noutăți; audiții muzicale; concursuri “Cine știe câștigă” cu tematică adecvată momentului; medalioane literare. La o parte din aceste activități au participat invitați din partea Bibliotecii Județene; Consiliului Local, Școlii nr.1 Răzvad, bibliotecari din comunele vecine precum și cititori ai Bibliotecii Comunale Răzvad.

În cei 14 ani de când am preluat gestiunea Bibliotecii, aceasta a fost mutată de mai multe ori până s-a găsit acest spațiu unde funcționează astăzi în condiții bune. Acest lucru a fost posibil cu ajutorul Consiliului Local, dar și al familiei.

Omul este o ființă livrească orice s-ar spune. El trăiește cu și printre cărți. Viața nu poate face abstracție de ele. Destinul lor firesc este să ofere oamenilor generos, necondiționat lumină în suflet și în minte, de aceea Biblioteca Comunală Răzvad încearcă popularizarea fondului de carte existent prin toate mijloacele și prin serviciul de împrumut la domiciliu, să consolideze și să adâncească cititorilor interesul apărut pentru un domeniu sau altul de activitate pentru că rolul lecturii este acela de a contribui la menținerea interesului pentru cunoaștere.

Cu acest prilej mulțumesc Consiliului Local pentru sprijinul acordat în realizarea unei bune activități (2003 - cheltuieli materiale pentru achiziții: 9.045.000 lei; alte cheltuieli materiale: 60.136.517 lei). Mulțumesc, de asemenea, Bibliotecii Județene pentru îndrumarea dată în exercitarea profesiei mele de bibliotecar și sprijinul acordat în dezvoltarea colecțiilor cu o serie de cărți valoroase și publicații periodice – ce sunt solicitate de cititorii bibliotecii.

Vă asigur că mă voi strădui să ridic prestigiul acestei instituții de cultură, să o așez pe locul ce i se cuvine, să contribuim prin specificul activității ce o desfășor la înălțarea spirituală a comunei Răzvad.

Elena Matache

Bibliotecar

Demers bibliotecar modern

REȚEAUA MUNICIPALĂ DE INFORMARE BIBLIOGRAFICĂ TÂRGOVIȘTE BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „ION HELIADE RĂDULESCU” DÂMBOVIȚA

Secolul 21 se caracterizează printr-o explozie informațională care generează uriașe cantități de informație, într-o multitudine de forme, în toate domeniile societății, de la modalități de petrecere a timpului liber la cercetarea la nivel guvernamental și redactarea rapoartelor de dezvoltare.

Structurile de informare și documentare au operat întotdeauna cu purtători de informații prin punerea la dispoziția utilizatorilor a produselor și serviciilor rezultate ca urmare a prelucrării acestora.

În acest context bibliotecile din România trebuie să facă față atât cerințelor domeniului, cât și realităților proprii.

Informarea asupra documentelor existente în alte biblioteci, localizarea unui document de interes și rezervarea acestuia pentru un eventual împrumut, consultarea unor documente și informații disponibile pe medii electronice în alte sisteme de informare și documentare, preluarea din alte sisteme a unor înregistrări bibliografice de interes și transferarea lor în calculatorul propriu, reprezintă facilități ce sunt posibile datorită existenței rețelei Internet, în special a serviciilor de rețea de tip Telnet sau conectare logică la distanță și, respectiv, FTP (File Transfer Protocol).

Informația în cele mai diverse forme de prezentare și difuzare (cărți, documente electronice mass-media) face parte din ambianța cotidiană a omului secolului 21. Nu există domenii de activitate care să nu se bazeze pe informație, care să nu ia în considerare ceea ce se petrece în lume.

Structurile clasice care asigură informarea și documentarea – bibliotecile și centrele de informare – au fost nevoite să-și modifice centrul de greutate al activității de la accesul la documente primare la accesul și furnizarea de informații care să corespundă cerințelor utilizatorilor. Pe de altă parte, apariția unor sisteme de informare orientate către furnizarea de informații de larg interes pentru viața fiecărui individ (informații pentru piața muncii, informații pentru asistență socială sau medicală, informații politice, culturale etc.) au creat un mediu concurențial informațional pentru structurile info-documentare deja consacrate.

Un loc special în sfera serviciilor de informare pentru cetățeni îl joacă bibliotecile, cu noul lor rol de furnizor și mediator de informații între comunitatea celor care le produc și a celor care le consumă (adică cititorii). Nu este suficient ca biblioteca modernă informatizată să ofere servicii de

informare asupra colecțiilor pe care le deține, ci trebuie să devină un mediu de informare și comunicare multidiscplinar, complex, deschis oricăror nevoi informaționale ale comunităților servite.

Pentru a veni în sprijinul celor de mai sus, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița a inițiat, împreună cu IME România, un proiect de realizare a unui catalog colectiv care să cuprindă bazele de date ale unor biblioteci selectate pe baza unor criterii ce vor fi prezentate ulterior.

În acest scop trebuie atinse următoarele obiective:

- Redefinirea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și integrarea rețelei de biblioteci din orașul Târgoviște în contextul noilor tehnologii și a integrării europene (în vederea asigurării posibilității de absorbție de fonduri europene), promovarea, extinderea și atragerea utilizatorilor și oferirea de informații de interes acestora.

- Democratizarea accesului la informație pentru grupurile țintă defavorizate prin integrarea bibliotecilor comunale, sătești și școlare în circuitul informațional modern.

- Creșterea calității serviciilor oferite utilizatorilor bibliotecilor prin integrarea informației de interes la nivelul întregului județ.

- Îmbunătățirea posibilităților de acces la informația de autoritate bibliografică (consultare imediată și simultană, punerea la dispoziția utilizatorilor a informațiilor bibliografice și documentare, copii electronice ale informațiilor inexistente în bibliotecă, acces la distanță).

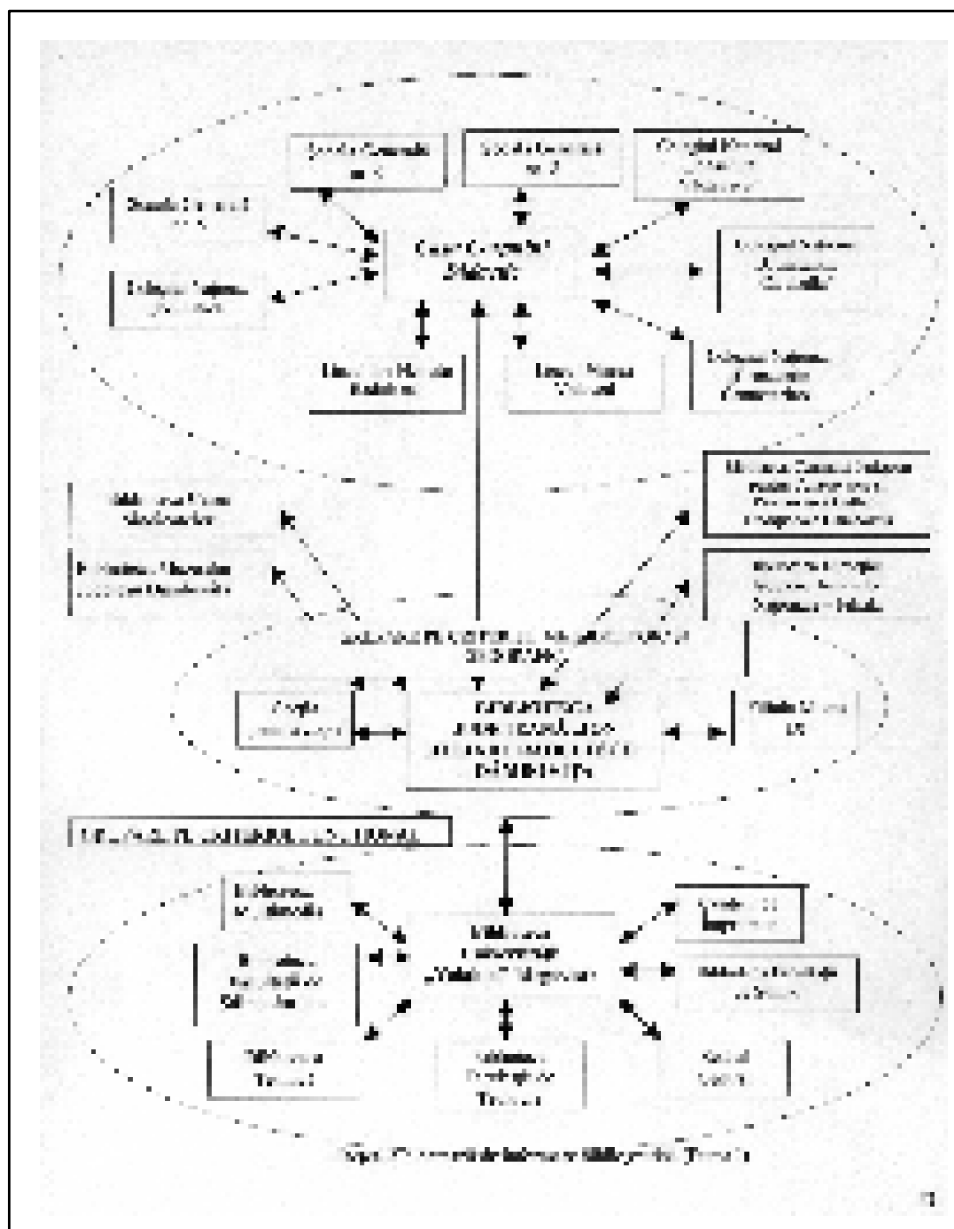
- Creșterea numărului de utilizatori ai serviciilor de bibliotecă, diversificarea tipurilor de cititori (prin apariția unor noi interese de informare).

- Lărgirea și diversificarea serviciilor oferite de bibliotecă și obținerea de noi surse de venit.

- Introducerea în circuitul informațional (județean, național, european și mondial) a patrimoniului local (ex: carte și periodice cu valoare de patrimoniu) cu impact asupra cooperării între instituții și organizații culturale.

- Corelarea activităților bibliotecilor cu activitățile desfășurate de celelalte instituții din spațiul economico-social în vederea maximizării impactului, a cooperării și asocierii dintre instituții.

Catalogul Colectiv al orașului Târgoviște își propune să răspundă nevoilor de informare a utilizatorilor bibliotecilor de

Sistemul de Informare Bibliografică în Județul Dâmbovița

pe raza orașului prin crearea unei rețele orașenești integrate de informare bibliografică având în centrul său, drept punct unic de coordonare, administrare și control de specialitate, Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

Crearea CCT are la bază sistemul integrat de bibliotecă aflat în exploatare la Biblioteca Județeană "Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița (sistemul TINLIB). Acest sistem software care funcționează la marea majoritate a bibliotecilor publice (la Biblioteca Națională a României, la Biblioteca Pedagogică Națională și în 35 de biblioteci județene), permite interconectarea bibliotecii județene cu bibliotecile de pe raza orașului și, mai mult, realizarea unei rețele județene în cadrul căreia Biblioteca Județeană reprezintă nodul central.

Prin implementarea CCT în cadrul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița sunt așteptate următoarele rezultate:

Pe plan local

- Democratizarea sistemului prin oferirea accesului mai simplu la informație de interes pentru publicul local, printr-o modalitate mai rapidă și mai eficientă.
- Creșterea numărului de utilizatori ai serviciilor de

bibliotecă, diversificarea tipurilor de public (prin apariția unor noi interese de informare).

- Eficientizarea serviciilor pentru grupuri-țintă distincte, cu nevoi de informare diferite.
- Modernizarea mijloacelor de informare și asigurarea utilizării noilor tehnologii pentru accesul liber la informație.
- Extinderea relațiilor cu instituții și organisme din sfera social-culturală.
- Promovarea istoriei comunităților locale și etnice.

Pe plan județean

- Redefinirea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și a rețelei de biblioteci din Târgoviște în contextul noilor tehnologii și a integrării europene (în vederea asigurării posibilității de absorbție de fonduri europene).
- Promovarea valorilor culturale comunitare la nivelul județului Dâmbovița.
- Schimbul de informații cu alte autorități culturale și profesionale.
- Extinderea serviciilor de consultanță pentru informare și documentare.

Proiectul este structurat în etape după cum urmează:

Etapa I

• Instalare software gratuit (ISIS) și instruire pentru fiecare participant la Catalogul Colectiv al orașului Târgoviște, în vederea începerii constituirii bazelor de date proprii.

S-a ales acest sistem (ISIS), deoarece este gratuit și permite, ca începând din etapa a II-a a proiectului, datele introduse în ISIS să fie transferate în TINLIB.

Etapa II a

• instalare software CCJ pentru nodul central (la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița)

- instruire bibliotecari și administrator sistem
- integrare module CCJ cu sistemul de bibliotecă existent
- elaborare metodologiei de lucru și îndrumare pentru clienții rețelei

• lansare aplicație CCJ în nodul central

• selectare clienți participanți la rețeaua județeană (biblioteci participante)

- colectarea datelor bibliografice în vederea alcătuirii CCJ

Etapa III-a

• instalare module pentru clienți rețea județeană (biblioteci participante);

- instruire (sistem de bibliotecă);
- instruire lucru cooperant (în rețeaua județeană);
- aplicare proceduri de lucru automatizate;
- conversie date bibliografice și încărcarea acestora în CCJ.

Pentru a deveni un instrument de lucru indispensabil atât pentru bibliotecari cât și pentru cititori, posibilitățile de utilizare a CCT trebuie să implice două aspecte:

- descrieri bibliografice unitare (din punctul de vedere al bibliotecarului);

- acces rapid la informație, indiferent de localizarea acesteia (din punctul de vedere al publicului).

Structura CCT finală a rețelei de biblioteci din Târgoviște este de tip stea având drept nucleu Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

Publicul țintă pe care îl are în vedere proiectul Catalogul Colectiv al Târgoviștei este reprezentat de publicul bibliotecilor de pe raza orașului. Publicul țintă este reprezentat de instituții, organizații și asociații sau de simple persoane fizice. Pentru ca este vorba de un public foarte larg, pentru selectarea elementelor reprezentative se construiesc eșantioane, utilizând tehnici sociologice de lucru. Structura publicului, identificarea actorilor principali, caracteristicile care îi reprezintă, componența și interesele lor de informare, constituie date foarte importante pentru succesul CCT. După poziția geografică putem vorbi de patru categorii de public: local, județean, național și internațional.

Structura rețelei de biblioteci cuprinde:

• Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița (nodul central);

- Biblioteca Universității „Valahia” din Târgoviște;
- Biblioteca Colegiului Național „Jenăchiță Văcărescu”;
- Biblioteca Colegiului Național „Constantin Carabella”;
- Biblioteca Colegiului Național „Constantin Cantacuzino”;

- Biblioteca Colegiului Național „Ion Ghica”;
- Biblioteca Liceului „Voievodul Mircea”;
- Biblioteca Liceului „Ion Heliade Rădulescu”;

• Biblioteca Muzeului de Istorie Dâmbovița;

• Biblioteca Direcției Județene a Arhivelor Naționale Dâmbovița;

• Biblioteca Casei Corpului Didactic Dâmbovița;

• Biblioteca Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dâmbovița;

- Biblioteca Școlii nr. 5;
- Biblioteca Școlii nr. 6;
- Biblioteca Școlii nr. 8.

Criteriile de selecție aplicate bibliotecilor participante au fost:

• Valoarea colecțiilor: valoarea culturală, economică și de patrimoniu a informațiilor; Interesul publicului pentru informațiile în cauză;

• Criterii tehnice. Dotare tehnică (hard, posibilitate de conectare la Internet); utilizarea aceluiași soft dedicat prezintă un real avantaj în transferul de date bibliografice (nu se mai pune problema compatibilității);

• Posibilități de susținere a proiectului;

• Disponibilitate pentru colaborare. Cu fiecare participant în parte va fi semnat un protocol de colaborare care va stipula drepturile și obligațiile acestuia (dotările materiale și modul de utilizare a acestora etc). - elaborat de Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița;

• Grad de asigurare a conectivității către punctul central;

• Tipurile de documente prelucrate;

• Personal specializat.

Responsabilitățile Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, instituție cheie în cadrul proiectului, vor fi următoarele:

• Controlul bibliografic de autoritate (ceea ce înseamnă respectarea standardelor bibliografice internaționale);

• Întreținerea sistemului automatizat local (pentru a funcționa la parametri optimi);

• Asumarea rolului de instituție coordonatoare pentru bibliotecile din județ care vor fi integrate în rețea: asistență profesională și tehnică; sprijinirea bibliotecilor mici.

Prin implementarea Catalogului Colectiv al orașului Târgoviște, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița va deveni o bibliotecă modernă, un centru de referință în ceea ce privește bunele practici de integrare a informațiilor la nivelul județului, a accesului la informație și mai ales în răspândirea conceptului de bibliotecă deschisă prin: accesul publicului bibliotecilor de pe raza întregului oraș la informația de tip bibliografic, libertatea de exprimare prin accesul liber și nediscriminatoriu la serviciile de informare bibliografică și telecomunicații, integrarea cetățeanului în “Societatea Informațională” și libera circulație a informației, impactul asupra procesului de reformă promovat de guvern, constituirea colecțiilor digitale, accesul on-line la full-text de interes local, constituirea Centrului de Informare Comunitară.

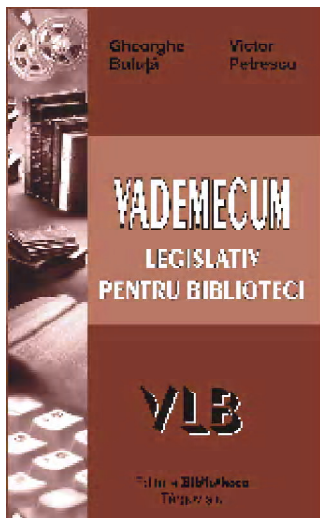
Daniela Stoica

Analist programator B.J.D.

Lect. drd. *Erich Agnes*

Universitatea „Valahia” Târgoviște

Tendințe actuale în legislația privind bibliotecile

În ultimul deceniu se manifestă tendința ca legislația privitoare la biblioteci să fie mai complexă, ca răspuns la problematica diversificată a lumii contemporane. Instituțiile de informare – biblioteci, muzee, arhive, centre de informare comunitară, tind să formeze un bloc compact față de care autoritățile publice adoptă strategii globale, impuse de societatea informației și comunicării planetare.

În sectorul privat s-au dezvoltat structuri de informare ce captează o parte din publicul bibliotecilor și serviciilor publice de informare, ceea ce le obligă pe acestea din urmă la reflecție și noi strategii adaptate condițiilor de concurență.

Evoluția bibliotecilor este determinată de tendința generală ce se manifestă în universul cultural: declinul sferei publice și al planurilor de dezvoltare culturală (Giuseppe Vitiello), care au caracterizat secolele XIX și XX.

Schimbările sunt impuse, între altele, și de diversificarea suporturilor informației și de dezvoltarea noilor tehnologii ale informării și comunicării. De exemplu, în legislația europeană, în vederea protejării dreptului de proprietate intelectuală și a intereselor autorilor se prevede că documentele electronice arhivate nu pot fi consultate fără acordul autorilor și o remunerație. Pe de altă parte, reducerea bugetelor publice au afectat bibliotecile, obligându-le să comercializeze unele servicii de informare.

Aceste tendințe generale se regăsesc, secvențial cel puțin, și în lumea bibliotecilor românești.

Legislația bibliotecilor este elaborată în cadrul unei politici privitoare la aceste instituții. Comunitatea europeană manifestă o voință colectivă ce vizează elaborarea unei politici europene a bibliotecilor. Europa este un continent cu numeroase culturi, tradiții, religii, identități și experiențe juridice, cu importante decalaje și contraste. Acestea două din urmă trebuie reduse și este necesară o întărire a colaborării între biblioteci, chiar dacă inegalitățile în materie de bugete, politici, practici etc. sunt încă mari. Există o mare diversitate și în privința organismelor responsabile de biblioteci. Studiile europene în această privință au relevat nevoia unei unificări a politicilor și în această direcție.

Elaborarea unor politici comune pornește de la stabilirea unor tipologii. UNESCO a adoptat o tipologie în cadrul căreia bibliotecile sunt grupate în cinci categorii – naționale, universitare, publice, școlare și specializate. În privința tuturor acestora, elaborarea politicilor trebuie să aibă în vedere trei mari tendințe: convergența, mondializarea și participarea.

Ce înseamnă *convergență* în lumea bibliotecilor? Un exemplu de proiect în acest sens poate fi constituirea unor rețele electronice unificate prin care publicul să aibă acces la cunoaștere în toate instituțiile de informare, care să aplice aceeași politică de conservare.

Pe de altă parte biblioteca, deținătoare de patrimoniu cultural, acționează în legătură cu politicile mediatice. În Olanda s-a creat Consiliul Bibliotecilor, Literaturii și al Comunicării, iar în Anglia mai multe instituții s-au grupat în subordinea Ministerului Culturii, al Presei și Sportului.

O altă tendință este aceea a deschiderii la maximum a accesului public la informația conținută de cele mai variate suporturi.

Mondializarea este un alt factor care trebuie avut în vedere în elaborarea politicilor bibliotecare. Fenomenul vizează internaționalizarea piețelor, banilor și întreprinderilor. Factorul economic are efect asupra societății, culturii și politicului și presupune interdependență și integrare. Cooperarea are în vedere bazele de date, rețelele și sistemele internaționale. Tendința nu se manifestă fără opoziție, fără semne de întrebare și scepticism, dar este generată de schimbările ce operează în societatea contemporană.

Participarea este un fenomen cu impact asupra politicului și legislației bibliotecilor, în condițiile în care rolul acestora a evoluat, calitatea lor de serviciu public suferind mutații importante. Obiectivele bibliotecilor s-au configurat și reconfigurat în funcție de nevoile sociale specifice unei epoci sau alteia. De exemplu în secolul al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea era necesară unitatea națiunilor în jurul culturii acestora și trebuia creat sentimentul identității naționale și s-au constituit *sisteme* de biblioteci publice. Cultura scrisă și mai ales literatura erau promovate în legătura cu istoria și tradițiile națiunilor văzute ca întreg. Bibliotecarii erau „inginerii” unor construcții spirituale, având în principal o misiune educațională. Se creau biblioteci naționale și publice, rețele care trebuiau să acopere teritoriul național și să pună în contact un public largit cu valorile culturii naționale. Nu este o misiune care a încetat să fie actuală, mai ales acolo unde există comunități etnice compacte în granițele unor țări cu altă etnie dominantă. Drepturile minorităților o menține vie. Și-uneori și nevoile majorității, cum se întâmplă în Republica Moldova, unde misiunea bibliotecilor publice (și a bibliotecii naționale) este mai pregnantă ca oricând în această privință. Mai ales în societățile multiculturale obiectivele bibliotecilor, vizând valorizarea limbilor și culturilor, a conștiinței specificității, rămân actuale. După jumătatea secolului XX culturile nu au mai fost reprezentate ca realități monolitice, corespunzând teritoriului național și „poporului unic”. Conceptul de cultură s-a largit și s-a extins peste conceptul de *informare*. A apărut termenul „mediatecă”, s-au diversificat obiectivele, suporturile, disciplinele de larg interes ale cunoașterii. Schimbările au fost evidențiate în varianta din 1994 a Manifestului UNESCO pentru biblioteci. O tendință care marchează politicile și legislația specifică este descentralizarea și/sau delegarea

activităților culturale, asumarea acestora de către autoritățile locale. O altă tendință este plasarea accentului pe eficiența structurilor instituționale cu profil cultural, urmărindu-se optimizarea serviciilor. În anii '70 ai secolului XX s-a pus problema comercializării (sau a unei părți) serviciilor de bibliotecă. În anii '90 accentul s-a pus pe ideea rețelilor și pe accesul la informație, pe orice suport. Creându-se un nou mediu pentru informare-comunicare, s-au produs restructurări ale sistemelor. În prezent misiunea bibliotecilor este aceea de a servi informarea publicului la nivel local, dar și de a forma utilizatorii pentru ca ei să poată accesa informația diversificată. Dar rămân în actualitate activitățile de colectare, organizare și difuzare a informației, inclusiv a celei care privește memoria colectivă, tradițiile ș.a. Un alt accent se pune pe comunicare, pe faptul că biblioteca este un spațiu al întâlnirilor, activităților diverse, al animației culturale diversificate. Rezultă o imagine hibridă a bibliotecii, care își asumă misiuni multiple sub aspect social, cultural și informațional. Acestea se regăsesc în legislația pentru biblioteci, în toate politicile actuale. Biblioteca trebuie, conform documentelor informaționale, să asigure un acces generalizat la informație, deschizând cetățenilor toate căile pentru ca ei să-și exercite responsabilitățile, pentru a se reduce distanțele dintre „bogații informațional” și „săracii informațional”.

În 1998 Parlamentul European a adoptat „Rezoluția privind rolul bibliotecilor în societățile moderne”, care avea ca scop conștientizarea nevoilor utilizatorilor. Un alt document important care trebuie semnalat este „Liniile directoare ale Consiliului Europei/Eblida...privind legislația și politica bibliotecilor în Europa”. Documentul este rodul unei cercetări pe bază de chestionare în legătură cu legislația bibliotecilor pentru a se evalua tipologia, calitatea și „densitatea” legislației aplicate în bibliotecile din Europa. A rezultat că mai multe teme domină problematica:

1. libertatea de exprimare și accesul liber la informare;
2. bibliotecile în cadrul politicilor naționale ale cărții și informației
3. bibliotecile și „industriile cunoașterii”
4. protecția patrimoniului bibliotecilor

Una dintre problemele care suscită întrebări este aceea care privește comercializarea serviciilor pentru utilizatori, sau contribuția cerută acestora. S-a formulat un principiu și anume că este necesar ca un nucleu de date, instrumente și servicii de bază, cu finanțare de la bugetul public, să fie gratuite. Un altul prevede că minoritățile trebuie să dispună de documente privitoare la cultura lor, redactate în toate limbile lor.

Tendința spre convergență se manifestă și prin prezența în dezbaterile profesionale ce vizează politicile legislative, a ideii de cooperare între biblioteci și structurile documentare naționale. Se simte nevoia unui cadru juridic ulterior întărit prin dispoziții regulamentare.

Studiile asupra legislației bibliotecilor în Europa au evidențiat existența a patru modele în domeniul dispozițiilor aplicate în legătură cu serviciile de bibliotecă: *centralizarea*, *delegarea autorității*, *descentralizarea* și „*privatizarea*”.

Centralizarea presupune implicarea statului, ca decident și creator al unei politici naționale a bibliotecilor și informării ca în statele din estul Europei. *Delegarea*, sau

autonomia, constă în atribuirea responsabilităților unei instanțe subordonate statului, la nivel regional, de exemplu. Una sau mai multe entități locale pot prelua responsabilitatea elaborării și aplicării politicii bibliotecilor. *Descentralizarea* presupune că guvernul stabilește anumite obiective generale, pe care le aplică autorităților locale, ca în Franța și Portugalia. Guvernul central colaborează la realizarea proiectelor locale, cu fonduri de la buget folosite în mod suplimentar de autoritățile locale. „*Privatizarea*” aplicată în Olanda, înseamnă că o parte din fondurile bibliotecilor provin de la bugetul public, dar instituțiile (nu autoritățile locale) găsesc și alte surse de finanțare, jucând însă rolul de serviciu public. Aceste modele sunt funcționale în mod diferit după profilul cadrului legislativ, al nevoilor, tradițiilor și condițiilor generale, deci variază de la o țară la alta. Evident, nici unul nu poate rezolva *toate* problemele și nu exclude alternativele.

Apare ca foarte rațională varianta partajării răspunderilor, ofertelor și mijloacelor, mai ales între bibliotecile universitare și cele specializate, de cercetare sau cele publice. Uneori bibliotecile cooperează în funcție de ceea ce le este comun, valorificând mijloacele informatice.

Parlamentul European a avansat o serie de recomandări care au în vedere conservarea și prezervarea documentelor tipărite și numerice și campania pentru folosirea hârtiei durabile; dirijarea unor fonduri bugetare către numerizarea (digitalizarea) fondurilor cu valoare istorică: asigurarea gratuității împrumutului și consultării documentelor; constituirea în fiecare stat membru al U. E. de centre de informare europeană și națională.

Directivile Eblida (în cadrul Consiliului Europei) vizează măsurile politice și administrative legate de biblioteci: definesc diferitele categorii de biblioteci, responsabilitățile autorităților față de aceste instituții, indicatorii de calitate a serviciilor, finanțarea, cooperarea autorităților centrale și cele locale.

Din toate documentele rezultă că bibliotecile trebuie să acopere „toate tipurile de vectori ai informației”. Politica bibliotecilor face parte din politica gestionării informațiilor, din politicile culturale generale ale statelor, în condițiile modificării conceptului de cultură.

Soluțiile încercate în diverse țări variază, dar în toate se aplică o legislație coerentă, care traduce *responsabilitatea* autorităților, indiferent de orientările politice, cu raportare la ceea ce este specific unei țări și la ceea ce au în comun statele membre ale comunității europene, într-un cadru și mai larg, mondial, cu noi tendințe generale.

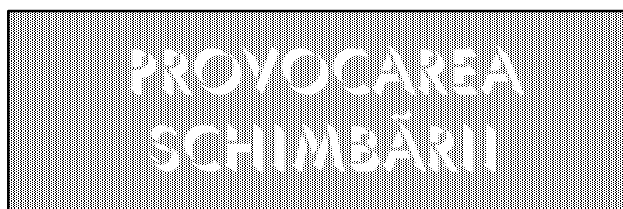
Lect. dr. *Gheorghe Buluță*
Biblioteca Centrală a Universității
de Medicină și Farmacie
„Carol Davila” București

Biblioteca a aparținut și aparține în continuare comunității intrând, de-a lungul timpului, în tradiția culturală a popoarelor. Drumul cărții a fost strâns legat de cel al bibliotecii. Sintetizând acest parcurs, bibliologul Dan Simonescu, membru de onoare al Academiei Române, afirma „Cartea și biblioteca sunt două noțiuni în perfectă armonie, care trăiesc bine una lângă alta, ba mai mult se completează în așa fel, încât una fără alta nu poate viețui...

Cartea este mijlocul necesar de a trăi, o necesitate vitală pentru omul înzestrat cu pasiunea cunoașterii adevărului și a noului, pentru acel dotat cu simțul a tot ce este frumos în lume”¹. Recunoscându-i-se importanța socială, în anul 1972, sub auspiciile UNESCO, se lansa „Charta cărții”, document esențial pentru fundamentarea unei politici culturale moderne. Acesta includea o serie de principii care sintetizau funcțiile cărții în societatea contemporană: fiecare are dreptul să citească, să beneficieze de binefacerile lecturii; cărțile rămân instrumente esențiale ale conservării și difuzării cunoștințelor acumulate în lume; ele sunt indispensabile educației. „Charta cărții” recunoaște că bibliotecile sunt o importantă resursă națională, fiind privite prin prisma calității lor de serviciu public care „favorizează lectura”, care depozitează și răspândesc informații și cunoștințe din toate domeniile. Maria Moldoveanu, specialist în biblioteconomie, afirma că: „Nu numai în orașe, dar mai mult în vastele regiuni rurale, de multe ori lipsite de cărți, fiecare școală și fiecare colectivitate trebuie să posede o bibliotecă înzestrată cu personal calificat și cu un buget suficient”². În domeniul profesionalizării bibliotecarilor documentul preconiza un învățământ pe trei niveluri – mediu/tehnic, universitar și postuniversitar, care să formeze personalul necesar pentru toate categoriile de bibliotecă. Toate aceste deziderate vizau de fapt facilitarea accesului public la educație prin lectură. Ceea ce nu au putut anticipa redactorii „Chartei” au fost schimbările spectaculoase care au survenit în ceea ce privește destinul cărții și al bibliotecii, schimbări determinate, în primul rând, de modificările survenite în domeniul mijloacelor de comunicare care au dus la diminuarea importanței cuvântului scris. Același Dan Simonescu, cu multe decenii în urmă, afirma „... Biblioteca viitorului ne introduce metode noi de difuzare a cărților și informare a cititorilor prin informatizarea și automatizarea diferitelor servicii. Bibliotecarul trebuie să fie pregătit din timp pentru schimbare, pentru « șocul viitorului! »”³. Analizând acest fenomen în spațiul societății americane, profesorul Alvin Kernan de la Princeton University, în lucrarea „The Imaginary Library”, arată că schimbările survenite în tehnologia comunicațiilor modifică nu numai practicile economice ci și cunoștințele oamenilor. Astfel, apare o „criză a științei de carte”. Unele sondaje arată că circa 13% dintre locuitorii SUA nu știu să citească, iar dintre cei care știu, 60% nu citesc de bunăvoie o carte, revistă sau ziar, în schimb ei petrec în medie șapte ore/zi în fața televizorului.

Este evident că lumea se schimbă, omul este din ce în ce mai grăbit, obligat, în același timp, să fie din ce în ce mai bine informat. Fiind presat de timp, el va cere să fie servit (informațional) rapid și eficient. De aceea, vechile formule devin greoaie și perimate. Sunt numeroase semnale ale decăderii instituțiilor tradiționale ale tiparului: edituri care sunt închise sau înglobate în conglomerate de comunicație; prețurile cărților cresc în permanență; spațiile de depozitare ale bibliotecilor fac față din ce în ce mai greu solicitărilor; sistemul de identificare a informației este greoi și necesită timp (care este foarte prețios). Deci, schimbări structurale sunt de așteptat și în domeniul bibliotecii și al bibliotecarului, ele pornind de la ultima revoluție informațională. În legătură cu această problemă, Burt Nanus, profesor și director al Centrului pentru Cercetarea Viitorului de la Universitatea Carolina de Sud, afirma că, de-a lungul civilizației umane au existat cinci „**revoluții informaționale**: 1) invenția scrisului; 2) invenția tiparului; 3) introducerea mijloacelor de comunicare în masă; 4) inventarea computerului; 5) fuziunea dintre computere și telecomunicații. Pe baza celei de-a cincea revoluții, milioane de oameni au sau vor avea acces la o multitudine de servicii informaționale rapide, relativ ieftine și în contexte vari-

ate”⁴. Se prognozează viitorul în domeniul informației: „Prin ambițioasele sale proiecte, revoluția în domeniul informației trimite la perspectiva pe termen lung care va avea, cu siguranță, asupra mediului natural și a celui umanizat, efecte dintre cele mai imprevizibile. Semnalele emise de mașinile informaționale de mâine – computere, aparatură pentru facsimile, camere TV, video, reproducătoare cu disc etcetera, cer canale speciale (broad-band-width channels) pentru comunicarea lor eficientă; pentru a se bucura de avantajele acestor canale, asigurate prin sateliți, fibre optice, cablu coaxial, majoritatea țărilor sunt angajate în direcția unor adaptări majore ale propriilor sisteme de comunicare”⁵.

Tendința este una clară: indiferent de relația care va exista între industria procesării datelor și industria comunicațiilor, tehnologia ne va furniza noi și extinse capacități pentru mișcarea și distribuția informației electronice în toate formele dintr-un loc în altul. Specialiștii văd în biblioteca viitorului o bază de date în care informațiile ocupă un spațiu foarte restrâns, sunt excelent indexate și accesibile la comanda oricărei persoane conectate la rețea. Sigur, la început, noile tehnologii vor fi folosite alături de metodele tradiționale de transmitere și asimilare a informațiilor. Esențială în această perioadă apare problema schimbării unor mentalități tradiționaliste care suferă de un anumit imobilism.

Statutul bibliotecilor și al bibliotecarilor se va modifica substanțial. Specialiștii își pun diverse întrebări, pornind chiar de la problema existenței bibliotecii acum, la începutul mileniului III. Dacă răspunsul este afirmativ, se nasc noi întrebări: va fi vorba de același tip de bibliotecă? Ce metode vor trebui aplicate pentru adaptarea profesioniștilor bibliotecii la impactul mijloacelor electronice?

După opinia profesorului american F.W. Lancaster⁴ există două aspecte ale problemei: cum se va implica biblioteca electronică în manipularea materialelor electronice? Dar și manipularea materialelor tipărite, a microformatelor etc., presupunând că materialele de acest gen reclamă încă procesarea electronică a acestora?

„Dacă la prima întrebare răspunsul este mai complex, deci mai greu de dat, în legătură cu a doua, deja sunt în curs de desfășurare în activități, bibliotecii, achiziționării de aparatură electronică și în domeniul circulației și a altor procesări similare”⁶ spune Lancaster.

Conform specialiștilor, se ridică și alte întrebări:

- Va „poseda” oare o bibliotecă o colecție de materiale electronice (bazate pe date pentru care ea plătește anumite drepturi de acces) sau toate bibliotecile vor avea acces egal la toate materialele în baza unei plăți luate ca bază?
- În cea de a doua variantă va mai fi nevoie de bibliotecii?
- Vor fi bibliotecile în măsură să ofere servicii userilor pe care aceștia nu le pot primi mergând direct la bazele de date prin intermediul propriilor terminale?
- Pentru bibliotecile ce vor avea colecții electronice, cum vor fi acestea selectate și actualizate?
- Dacă, însă, bibliotecile nu vor poseda colecții de materiale, probabil acestea nu vor avea nici o responsabilitate pentru controlul bibliografic al materialelor respective. În acest caz ce organizații își vor asuma competența în direcția acțiunilor de catalogare și indexare?

Desigur, întregul fenomen este unul complex, întrucât mutația

la nivelul bibliotecilor, de la depozitarea de cărți la depozitarea computerizată, va fi un proces lent și costisitor.

Nici bibliotecarul nu va fi scutit de impactul informatizării, anticipându-se schimbări importante în fizionomia sa funcțională. Bibliotecarul viitorului va fi (probabil) un specialist în informație. El va lucra de la un birou sau de acasă și se va adresa celor ce au nevoie de asistență în exploatarea surselor informaționale disponibile. În acest fel, Lancaster spune că „*a consulta pe bibliotecar*” va însemna a utiliza un terminal pentru a contacta un specialist în informație. Bibliotecarul va deveni un consultant cu o nouă cunoaștere asupra tehnicilor microelectronice și calculatoarelor. El va înceta să fie un intermediar între puterea culturii sau științei și exploatarea lor, nu mai trebuie să caute și să descopere documentația și informația pentru a o pune la dispoziția celui care o solicită.

Sunt însă și alte păreri care neagă, în anumite domenii, rolul bibliotecarului de mâine. De exemplu, se acreditează ideea că cercetarea literaturii (literature survey) în sensul sistematizării, identificării surselor bibliografice și al altor operațiuni similare, va trebui să intre nu în competența bibliotecarului, ci a inovatorilor/inventatorilor. Se sugerează schimbări în forma în care literatura este oferită, indexată, pentru a o face mai accesibilă cercetătorilor, apreciindu-se că aceasta ar trebui să fie identificată în funcție de informația în termenii nevoilor userului pentru puncte specifice din procesul inovației, mai degrabă decât de nevoia bibliotecarului, bibliograficianului sau a arhivistului⁶.

Viitorul va duce la extinderea rețelelor computerizate de bibliotecă. În condițiile reducerii costurilor pentru comunicarea datelor va fi posibil pentru tot mai multe biblioteci de dimensiuni reduse să se racordeze la rețelele naționale și internaționale. *Biblioteca se va transforma într-un centru de informare.*

Un astfel de centru comunitar trebuie să reflecte interesele prezente sau posibile ale utilizatorilor ce trebuie luate în considerare, să cerceteze, semnaleze, descrie și difuzeze documente și informații în scopul constituirii unor baze de date care să faciliteze munca intelectuală nu doar la nivelul indivizilor, ci ca o formă de organizare a informării și documentării întregii comunități⁷.

În opinia noastră, funcțiile lui sunt:

- *cercetarea literaturii* – un proces de căutare într-o anumită colecție de documente (în sens larg documente) care se desfășoară pentru a identifica acele documente ce tratează un anumit subiect

- *identificarea* (depistarea documentelor) în colecțiile bibliotecii;

- *organizarea și controlul literaturii* prin intermediul unor tehnici de catalogare, indexare, referare (prelucrarea analitică și sintetică a informațiilor fixate în documente);

- *înmagazinarea de lungă durată* a informațiilor în sisteme de regăsire care să permită identificarea rapidă, exhaustivă și multilaterală a informațiilor necesare;

- *utilizarea de criterii de regăsire* a datelor prin definirea unor chei de căutare și acces la informația dorită;

- *activitatea de prezentare și diseminare* (distribuție secundară) a publicațiilor și informațiilor despre publicații, precum și o gamă de servicii (cercetările retrospective, servicii de referință)

De asemenea centrul de informare comunitară se preocupă de informarea curentă, continuă, ce valorifică informația publică după un anumit profil de interes. Un astfel de serviciu va fi interesant pentru firme în special, în relație cu produsele, exportul și schimbarea condițiilor pieței. De asemenea, serviciul poate fi de o mare utilitate cercetătorilor, profesorilor, politicienilor și celor din administrație, cu condiția să funcționeze corect.

Activitatea acestuia se poate rezuma la:

- *serviciul de informare curentă* (noi standarde, produse din diverse ramuri);

- *informații* (liste de articole importante, comentate și adnotate etc.). Informația cu valoare adăugată este o altă zonă în care serviciile tradiționale ale bibliotecii publice se extind, deoarece ea presupune interpretări și comparații între diverse surse. Acest fapt cere

asistență de specialitate;

- *selecție de legături* (spre situri Web, pentru a satisface diversitatea nevoilor de informare locală).

Ele impun eforturi și preocupări în vederea identificării funcțiilor pe care biblioteca, centrul de informare, le pot îndeplini într-o societate, în care comunicarea de natură electronică devine principalul canal de informare.

Scenarii s-au făcut, unele chiar s-au realizat sau sunt posibile din punct de vedere tehnic. Astfel se proiectează o „bibliotecă” de discuri video, depozitate la o reședință centrală și solicitată de cei interesați prin terminalele pe care le dețin. Capetele multiple de redare vor permite mai multor utilizatori să aibă acces la același disc, simultan (decă, la aceeași informație). Astfel, din multitudinea acestora, fiecare utilizator poate cere atât cât dorește, într-o diversitate de limbaje, la nivelul care corespunde vârstei, sferei de preocupări și gradului pregătirii sale.

Mai mult decât atât, în anii '80 cercetătorul japonez Yoneji Masuda⁸ proiecta o infrastructură socio-informațională care ar fi cuprins producția, transportul, serviciile, medicina, învățământul, locuințele, activitatea de conducere. Se prevedea pentru Japonia o „*industrie a cunoștințelor*” la nivel național. Același cercetător introducea termenul de „*utilitate informațională globală*” (global information utility), imaginându-și construirea unei infrastructuri folosind unitar și integrat calculatoare, rețele și sateliți de comunicații. Calitatea fundamentală a sistemului ar consta în aceea că orice cetățean al lumii ar putea obține toate informațiile necesare, rapid, comod și ieftin, în orice loc de pe planetă și în orice moment.

Viitorul aparține informaticii și este clar că cel care va pierde „trenul” va fi departe de dezvoltare și emancipare. Biblioteca rămâne, după părerea noastră, o instituție viabilă încă și în acest al treilea mileniu. Desigur, ea va arăta cu totul altfel, fiind imperativă recuperarea eficientă și rapidă a rămănelor în urmă din acest domeniu ce presupune eforturi considerabile, atât financiare, cât și profesionale sau manageriale. Cu toate greutățile, din momentul în care va fi construit, sistemul informațional național își va dovedi eficiența⁹.

NOTE

1. În *Centenar Dan Simonescu. Cartea și biblioteca. Contribuții la istoria culturii românești*. Volum îngrijit de Gheorghe Buluță și Victor Petrescu, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2002, p. 15.

2. **Moldoveanu, Maria**, *Biblioteca viitorului*, în: Biblioteca, nr. 6-7-8, 1995, p. 161.

3. **Dan, Simonescu**, *op.cit.*, p. 17.

4. Cf. **Nanus, Bart**, *Information Science and the Future*, in: Bulletin of the American Society for Information Science, vol. II, March, 1976.

5. **Bârliba, Maria Cornelia**, *Paradigmele comunicării*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, p. 174

6. **Lancaster, F. W.**, *Towards Paperless Information Systems*, New York, Academic Press, 1978, p. 154.

7. Cf. **Gantz, Carole, Godhar, J.**, *The Role of Scientific Communication in the Process of Technological Innovation*, in: Information News and Sources, vol. 7, oct. 1975.

8. **Masuda, Yoneji**, *The Information Society as Post-industrial Society*, I.I.S., Tokyo, Japan, 1980, p. 84

9. **Sachelarie, Octavian Mihail**, *De la mentalitatea bibliofagă la Evenimentul zilei*, Pitești, Editura Paralela 45, 1997, p. 99.

Dr. *Victor Petrescu*

Dr. *Octavian Mihail Sachelarie*

PATRIMONIUM

ÎNSEMNELE HERALDICE DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLELE XV-XVIII

Izvoarele heraldice românești reflectă, în imagini plastice și simbolice, procesele sociale care s-au desfășurat de-a lungul istoriei în spațiul românesc. Cercetarea stemelor, a compozițiilor din manuscrise sau a emblemelor sigilare scoate în evidență atât concepția realizatorului, cât și atributul esențial al posesorului.

În Țările Române, fenomenul heraldic s-a manifestat, de obicei, prin compoziții gravate în sigilii; sigiliile sunt considerate cele mai valoroase izvoare heraldice.

Monedele constituie o altă categorie importantă de izvoare heraldice. Emisiunile monetare din toate epocile au purtat de regulă, pe una din fețe, stema țării, uneori combinată cu armele de familie ale domnitorului sub care s-au realizat.

Steagurile domnești, diferite din punct de vedere al epocii, al familiei și al posesorului, precum și cele ale diferitelor corporații se includ, prin compoziția heraldică imprimată pe suprafața lor, în categoria izvoarelor heraldice.

Alături de categoriile enumerate, mai menționăm ca importante izvoare heraldice următoarele: medaliile, emisiunile monetare, documentele de cancelarie, manuscrisele, ștampile, broderii heraldice, unele piese de argintărie și unele piese de mobilier – iconostasele, genealogiile, tipăriturile, armele, precum și obiecte personale.

În categoria izvoarelor heraldice enumerăm și stemele numeroaselor monumente de arhitectură ecleziastică și laică. Sunt dotate cu stemă oficială când monumentele sunt posesiuni domnești sau cu steme de familie în cazul posesiunilor boierești sau ale altor categorii sociale, care se mai păstrează până astăzi.

Menționăm printre cele mai importante mănăstirile Golia și Sfântul Spiridon din Iași, Putna, Dragomirna, Dealu și Stelea din Târgoviște, casa doamnei Bălașa din incinta Curții Domnești de la Târgoviște, Hurezi, Văcărești, castelul Huniazilor din Hunedoara, casa sfatului din Brașov, palatele de la Potlogi și Mogoșoaia. Interesante sunt stemele ce decorează plafoanele încăperilor de la castelul Bran, ca și vitraliile cu compoziții heraldice, existente la palatul Cotroceni din București¹.

Monumentele funerare oferă, de asemenea, posibilitatea cunoașterii diferitelor reprezentări heraldice folosite în Evul Mediu. Atât unele lespezi funerare domnești, cât și unele lespezi

tombale boierești au sculptate steme. Menționăm în acest sens piatra lui Radu Șerban de la mănăstirea Comana, a domnitorului Matei Basarab de la Arnota, sau a soției sale, doamna Elina, de la biserica domnească din Târgoviște, sau lespeda funerară a lui Matei Cantacuzino de la biserica fostei mănăstiri Cotroceni, sau cea a doamnei Bălașa Cantacuzino etc.².

Dintre categoriile heraldice prezentate mai sus, obiectul lucrării de față îl constituie însemnele heraldice sculptate în pisanii, portaluri, panouri de balustradă ale pridvoarelor sau foșoarelor, console de boltă, cât și cele aflate pe monumentele funerare din Țara Românească în secolele XV-XVIII.

În heraldica din Țara Românească a secolelor XV-XVI, trei sculpturi în piatră sunt de un deosebit interes. Două dintre ele provin de la Curtea de Argeș, iar a treia, o stemă din timpul lui Radu cel Mare, datată 1499, provine de la turnul -clopotniță al mănăstirii Dealu.

Stema cea mai veche a lui Vlad Dracul (în prezent se află în Muzeul orașului Curtea de Argeș) a aparținut turnului mănăstirii anterioare celei zidite de la Argeș de Neagoe Basarab.

În cea de-a doua stemă, a lui Neagoe Basarab (în prezent la Muzeul Național de Istorie a României) a fost încastrată în turnul-clopotniță al ctitoriei sale, dragonul este imaginea unui animal fantastic, cu trup și coadă de țap și corn în frunte. Sculptura din timpul lui Neagoe Basarab degajă o atmosferă calmă, având o tratare decorativă a temei.

Din punct de vedere plastic, cele două lucrări de la Curtea de Argeș se caracterizează prin compoziții inedite, printr-un desen elegant și printr-un subtil modelaj al reliefulor³.

A treia stemă, a lui Radu cel Mare, provine de la turnul-clopotniță al mănăstirii Dealu, cu inscripția votivă în limba slavonă. Într-un scut de tip gotic, prevăzut cu doi lobi în partea inferioară, este înfățișată acvila cruciată, conturnată cu aripile desfăcute, reprezentând stema oficială de tip heraldic a Țării Românești, stând pe un "heume", "Helm" (coif regal) bine reliefat, încins cu o eșarfă răsucită, ale cărei capete flutură liber. La dextra coifului, jos, apare luna, în reprezentare antropomorfă. În partea inferioară a câmpului este săpată inscripția dispusă pe patru rânduri.

Stema lui Radu cel Mare, sculptată pe pisană din 1499 a vechii clopotnițe a mănăstirii Dealu, acest mic monument

epigrafic constituie un ultim vestigiu al stemei dinastice a Basarabilor.

Elementele acestei steme: vulturul cruciat, coiful de tip regal și eșarfa sunt simboluri ale împăratului Hristos: vulturul - speranța în mântuire, coiful – împlinirea unei făgăduințe, eșarfa - aluzie la cruciadă.

Amplasate deasupra intrării, la limita dintre cele două lumi, cea monahală și cea seculară, pisaniile de clopotniță au, pe lângă rolul de a perpetua numele ctitorilor, și semnificația unui angajament al autorității laice și de a ocroti pacea și posesiunile lăcașurilor ecleziastice⁴.

Însemnele heraldice din secolele XVII și XVIII, păstrate în pisaniile și portalurile numeroaselor monumente din Țara Românească, sunt reprezentative pentru arta heraldică medievală românească.

Pisania mănăstirii Măxineni (astăzi dispărută), construită de Matei Basarab probabil în anul 1637 și târnosită în 1639, se află în colecția mănăstirii Sinaia. De formă dreptunghiulară, piatra este înconjurată pe trei părți - sus și lateral – cu un chenar cu motive florale, iar la colțuri apar simbolurile evangheliștilor. Într-un patrubol central se află stema Țării Românești: acvila cruciată având deasupra o coroană susținută de doi îngeri; inscripția se desfășoară pe laturile patrubolului și în câmp⁵. Pisania Mitropoliei din Târgoviște, din vremea lui Matei Basarab, datată 1640, se păstrează în Lapidarium-ul Complexului Național Muzeal “Curtea Domnească” din Târgoviște.

De secțiune dreptunghiulară, în centru se află stema oficială de tip heraldic a Țării Românești - acvila cruciată cu aripile desfăcute; inscripția este dispusă în câmp pe opt rânduri. Reprezentative sunt și pisaniile palatelor construite de Constantin Brâncoveanu la Potlogi și Mogoșoaia.

Pisania de la Potlogi din anul 1698 este de secțiune dreptunghiulară, cu un chenar cu “rincaux”-uri (vrejuri) și flori, iar la jumătatea fiecărei laturi apare un cap de înger cu aripile întinse. Prezintă în partea superioară a câmpului central stema oficială de tip heraldic a Țării Românești - acvila cruciată, “acvila valachica”, dispusă într-o cunună florală, având la dextra soarele, iar la senestra luna, ambele cu figuri umanizate. În exterior, la cele patru colțuri, sunt sculptate atributul teocratic “Io” și inițialele ctitorului: “K”(onstantin), “B”(râncoveanu), “V”(oievod).

Pisania de la Mogoșoaia, datată 1702, este de secțiune dreptunghiulară, cu un chenar format din ample “rincaux”-uri (vrejuri) și flori, iar în partea superioară a câmpului central prezintă stema oficială, de tip heraldic, a Țării Românești - acvila cruciată cu aripile deschise, având la dextra soarele, iar la senestra luna, ambele cu figuri umanizate. Acvila cruciată este timbrată de coroana regală închisă, având în centru globul crucifer. În cele patru colțuri sunt sculptate atributul teocratic “Io” și inițialele domnitorului: “K”(onstantin), “B”(râncoveanu), “V”(oievod).

Un monument heraldic remarcabil atât prin calitatea sculpturii, cât și prin mărimea sa, este pisania care provine de la Turnul Colței (în prezent se află la Muzeul Național de Artă al României).

O acvilă bicefală încoronată este înscrisă într-un cerc susținut de doi lei, dispusă în câmpul central. Sus apar inițialele ctitorului, “MH”(Mihail), “KT”(Cantacuzino), jos apare anul 1715, iar pe margini pisania este decorată cu vrejuri

ample și flori.

Interesantă este și stema sculptată în marmură din 1799, de pe clopotnița mănăstirii Mărcuța din București, zidită de Alexandru Ipsilanti.

Într-un scut cvadrilobat, susținut de lambrechini eleganți și timbrat de o coroană închisă, este înfățișată acvila cruciată - stema oficială de tip heraldic a Țării Românești. În coifurile de sus sunt reprezentate însemnele puterii domnești - buzduganul și spada, pe laturile verticale inițialele ctitorului, iar în centru este menționat anul - 1799.

De un interes aparte pentru sculptura heraldică din Țara Românească, portalul bisericii mari a mănăstirii Hurezi, ctitorită de domnitorul Constantin Brâncoveanu în anii 1690-1693, este decorat cu “rincaux”-uri (vrejuri) și floarea de acant parțial aurite. Pisania aflată în registrul superior, de asemenea, aurită. Cornișa puternic profilată este decorată cu palmete și flori de acant și “oves et dardes” (ove și săgeți). În partea interioară sunt rozete de Renaștere, iar în două medalioane se află stemele reunite: acvila cruciată - stema oficială de tip heraldic a Țării Românești - și acvila bicefală - stema de familie a Cantacuzinilor. Asemănător acestuia, dar într-o altă variantă, este portalul bisericii de la Brâncoveni.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea sculptura funerară continuă linia decorației echilibrate. Un grup aparte îl formează monumentele funerare aparținând domnitorului Matei Basarab și ale familiei sale, executate în tehnica barocului caracteristic sculpturii transilvănene, care nu fac însă școală aici. Piatra funerară a doamnei Elina, soția domnitorului Matei Basarab, se află în pronaosul bisericii domnești din Târgoviște și datează din anul 1653. Decorația implică mai multe registre. Însemnul heraldic este în centrul câmpului: într-un scut baroc apare stema oficială de tip heraldic a Țării Românești -acvila cruciată, conturnată, cu aripile desfăcute, încadrată de o parte și de cealaltă cu motive astrale (soarele și luna). Scutul este timbrat de o coroană regală închisă, având deasupra globul crucifer. Ca tenanți, scutul are doi grifoni cu cozile bigeminate.

Monumentul funerar al domnitorului Matei Basarab din biserica mănăstirii Arnota are sculptat în registrul superior central decorația heraldică - stema oficială de tip heraldic a Țării Românești - acvila cruciată, “acvila valachica”, așezată pe un “heaume”, “Helm” (coif) cu viziera lăsată. De o parte și de alta motive astrale, soarele la dextra, iar la senestra luna. Sub stemă apar două tunuri pe afet, două butoiașe cu pulbere, o tobă, două țimbale, lănci, securi, săbii. În partea de sus sunt reprezentate o coroană și două panoplii, de care sunt prinse arme albe.

Lespedea funerară a doamnei Bălașa, soția domnitorului Constantin Șerban, din pronaosul bisericii Sfânta Vineri de la Curtea Domnească din Târgoviște, datată 1657, prezintă în partea superioară într-un cartuș stema oficială de tip heraldic a Țării Românești - acvila cruciată, dispusă într-un medalion, între două vase de flori și două capete de îngeri înaripați.

În epoca cantacuzin-brâncovenească, în câmpul central al lespezilor funerare, alături de inscripția funerară apar și reprezentările heraldice sau însemnele ecleziastice.

Lespedea funerară a patriarhului Constantinopolului, Dionisie al IV-lea Muselim, datând din 1696, care provine de la Mitropolia din Târgoviște, se află în prezent în colecția Lapidarium a Complexului Național Muzeal “Curtea

Domnească” din Târgoviște.

În partea superioară a câmpului este sculptat însemnul puterii ecleziastice -mitra patriarhală, flancată de câte trei motive solare -, iar în partea inferioară este reprezentat un panou cu motivul vasului cu flori (floarea de laur, floarea de acant cu fructul, de bujor și floarea soarelui).

Sarcofagul domniței Bălașa Cantacuzino, fiica lui Ilie Cantacuzino vel vistier, soția lui Ștefan Brâncoveanu, fiul domnitorului Constantin Brâncoveanu, datează din anul 1711 și provine de la Mitropolia din Târgoviște (în prezent se află în Lapidarium-ul Muzeului Național de Istorie a României). Sarcofagul este sculptat în marmură albă, iar decorația heraldică este reprezentată în partea superioară; într-un cartuș apare un medalion central, în care este dispusă stema de familie a Cantacuzinilor - acvila bicefală având deasupra o coroană regală deschisă.

Lespedea funerară a lui Constantin Bucșanul, datată 1733, care provine de la Mitropolia din Târgoviște (în prezent în colecția Lapidarium a Complexului Național Muzeal “Curtea Domnească” din Târgoviște), prezintă, sculptată în partea superioară a câmpului, emblema heraldică - o pasăre care poartă în cioc frunze de laur și este înscrisă într-un medalion perlat.

Lucrarea de față și-a propus prezentarea reprezentărilor heraldice sculptate în pisanii, portaluri, cât și în monumentele funerare din Țara Românească în secolele XV-XVIII, pentru a releva aspecte importante și caracteristici ale evoluției artei

heraldice românești. Aceste izvoare heraldice sunt interesante pentru armorialul domnesc (putem urmări evoluția stemei de tip heraldic a Țării Românești cu diversele aspecte ale pășării heraldice, ale scutului și ornamentelor lui exterioare - coroană și susținători), cât și cel boieresc sau ecleziastic.

NOTE

1. **M. Georgescu**, *Științele auxiliare ale istoriei*, Partea I, Târgoviște: Editura Sfinx 2000, Cap. „Heraldica. Izvoarele heraldice românești”, p.61

2. *Ibidem*, p.62

3. **M.M. Popescu**, *Sculptura medievală în piatră în Țările Române*, București: Editura Meridiane, 1985, p.39

4. **P. Chihaia**, *Arta medievală*, București: Editura Albatros, 1998, vol. II, p. 64-68; vol. III, p. 251-256; *Arta Țării Românești în secolele XIV-XVI*. Catalog de expoziție, București, 2001, p. 182, cat. 89

5. **M.M. Popescu**, *op. cit.*, p.54

Conf. dr. *Maria Georgescu*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

SUNT PERSONAJELE LUI CARAGIALE REALE?

Clasicismul moderat al comediei românești de până la 1879 n-a fost lipsit, până la Caragiale, de o inițiativă plină de împliniri remarcabile. Odată cu apariția teatrului comic al lui I. L. Caragiale, funcția preponderent istorică a comediei își dezvoltă treptat superioare de dezvoltare, explorând straturi variate ale societății românești, elemente necesare unei lecții satirice de o neobișnuită amploare, dând la iveală complexitatea comediei ca gen: de situație, de limbaj, o comedie cu personaje complexe și complete, care aduce în prim plan modalitatea relațiilor dintre particular și general, dintre local și universal.

Teatrul lui Caragiale ocupă un întreg univers comic, în care personajele luate din realitatea imediată reflectă, în coordonatele specifice, fenomenul universal al trivializării existenței într-o ordine socială, care a pierdut contactul cu sensul firesc al istoriei. Astfel, comediiile lui stabilesc un prim contact cu criza morală a civilizației moderne, răspunzând astfel necesităților creării teatrului comic inspirat din frământările sociale și politice de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Dar structura clasică a operei lui Caragiale capătă în *Năpasta* o expresie clară a tragismului sumbru al dramei, care dezvoltă pasiuni ce se supun ferm principiilor morale imanente, dezvoltând astfel, într-un cadru rustic, o tragedie a destinului. Această piesă este total opusă comediiilor, deși toate personajele caragialiene se mișcă sub impulsul unui conflict de esență perenă, comediiile lui aspirând către un univers al rațiunii morale eterne.

Nu ne-am propus, în rândurile de față, să facem o analiză amănunțită asupra întregii opere a lui Caragiale, de altfel binecunoscută, dorim doar să vorbim despre câteva aspecte

Desen
de
Murnu

Caragiale

privitoare la personajele sale.

Vom încerca mai întâi să amintim de o primă „operă” a viitorului dramaturg. Este vorba de o petiție prin care elevul, născut la Haimanale, cerea școlii primare din Ploiești certificatul de absolvire. Publicată în ziarul „Virtutea” din Ploiești, la 28 iunie 1864,

(*Manuscriptum*, nr. 2/1974, p. 67-70), pe când avea numai 11 ani, petiția dezvăluie ironia lui Caragiale la adresa bombasticilor și agramaiților, aceasta fiind arma de căpătâi în formația lui de mai târziu. Reproducem câteva rânduri din această mică, dar importantă „operă”: „Creatorul mi-a grăciatu încă patru ani de viață materială, și D-voastră în acești patru ani ați așezatu piatra fundamentale a întregii mele vieți morale... Primiți respectabilii mei profesori stima, recunoștința și supunerea ce ve datoream, și voiui datora și păstra în toată viața mea în veri ce condiție o va aședa destinul și-mi permiteți a mă subscri Alu D-voastră prea devotatu și prea suppusu ellevu (ss) I. Caragialli...” (*Opinia*, 25 februarie 1929).

Vorbind despre epoca marilor creații dramatice vom încerca să ne ocupăm și de personajele lui Caragiale. G. Panu, fost șef al partidului radical și strălucit gazetar afirma că: „I. L. Caragiale a luat de la Iași o mulțime de lucruri nostime, în localul lui Buch...” (*Săptămâna*, 16 februarie 1905, p. 1069-1076, vezi și Șerban Cioculescu, *Caragialiana*, Editura Eminescu, p. 165). Aici a răs împreună cu dramaturgul de toate părțile ridicole ale politicii de provincie. Doctorul Anastasie Fătu, care prezida toate întâlnirile din Iași avea în vocabularul său cuvinte ca: „stimabile”, „onorabile”, „aveți puțintică răbdare”. Să i-l fi sugerat lui Caragiale pe bietul Zaharia Trahanache? (*Săptămâna*, 16 februarie 1905, p. 1069-1076). Mitiță Pruncu, prefect în timpul ministrului de interne C. A. Rosetti, în jurul căruia se învârtau oarecari Farfuridi și Brâncovenescu, să fie oare Tipătescu, prefectul dintr-un orașel, „capitala unui județ de munte”? (Ș. Cioculescu, *Caragialiana*, p. 166).

Oricum, Caragiale și-a găsit personajele pretutindeni, deoarece cunoștea foarte bine viața politică a țării. De altfel, acest lucru reiese dintr-o scrisoare trimisă de Pompiliu Eliade de la Compiègne, în aprilie 1896 lui Titu Maiorescu, în care se spune: „Caragiale îmi spunea că nu este o singură vorbă în toate piesele lui de teatru, pe care să nu fi auzit-o undeva și că toate personajele lui sunt bucată cu bucată copiate după natură” (Titu Maiorescu și... - corespondență, 1978, p. 192).

Eugen Lovinescu făcea o apropiere între Caragiale și Vasile Alecsandri și afirma că ascuțimea satirei marelui dramaturg nu este nouă, ci ea izvorește din patima bardului de la Mircești: „garda națională” și „sufragiul” apar și la Alecsandri în Rusalii (Lovinescu Eugen, *Portrete literare...* p. 5-26).

Făcând o apropiere între personajele lui Caragiale și cele ale lui Ibsen din Dușmanul poporului, îl recunoaștem pe Tipătescu în figura primarului, iar toată lașitatea și necinstea apar sub chipul blajin al tipografului optimist sau al directorului de ziar. Singura figură de om cinstit în piesa lui Ibsen este doctorul Stockmann, care spre deosebire de Cetățeanul turmentat, este un erou. Personajul lui Caragiale este un om cinstit și atât. În timp ce Ibsen avea idealul moral de a face din teatrul său o tribună de luptă, Caragiale urmărea - și prin scopul său ajunge la perfecțiune - numai oglindirea vieții social-politice și morale din timpul său (Lovinescu Eugen, *Portrete literare...* p. 5-26).

Se pare că piesa O noapte furtunoasă conține și ea un personaj inedit, dacă ne oprim o clipă asupra minutei dintre Paul Zarifopol și Caragiale, manuscris care se află la Biblioteca Academiei Române. Reproducem în câteva rânduri presupusa aventură a lui Caragiale: „Caragiale (către mine): Aventura lui Rică Venturiano i s-a întâmplat lui Caragiale însuși (“Mă, Rică sunt eu!...”). A fost bătut grozav de mitocan, și-a pierdut ochelarii. A făcut apoi cunoștință cu mitocanul; s-a împrietinit cu el. Cumnata mitocanului și un sergent (gardist) îi mijlocea întâlnirile cu nevasta mitocanului” (Minuta convorbirii lui Paul Zarifopol cu Caragiale, Biblioteca Academiei Române, Arhiva I. L. Caragiale, ms. I, varianta 9). Așa să fi fost, sau glumețului dramaturg îi plăcea să fie și el erou al pieselor sale?

Tot în acest manuscris Caragiale își mărturisea căutările pentru comedia sa care a rămas în stadiul de proiect: *Titircă Sotirescu et Co...* Așa cum mărturisea însuși dramaturgul într-o scrisoare către dr. Alceu Urechea, din 31 ianuarie 1907, aceasta ar fi trebuit să fie „o pescioară mai spălățică, lucrată pe măsură cu altite și bibiluri” (Corin Grosu, *Per aspera... I. L. Caragiale... Manuscriptum*, nr. 2/

1971, p. 150-168).

Bunul său prieten, Mihail Dragomirescu, a strâns în „Jurnalul de lucru I, Bușteni, iulie 1937, Mihail Dragomirescu”, 32 de scrisori din corespondența sa cu dramaturgul, în care se distinge preocuparea lui Caragiale pentru această nouă piesă, frământările sale pentru găsirea tipologiei fiecărui personaj și pentru înjgheburile adevăratei intrigi. Reproducem câteva rânduri din aceste scrisori: la Weimar „mi-a povestit subiectul noii lui piese comice al cărei personaj principal trebuia să fie Pulcheria, fata Zitei...” „Mă, Pulcheriei i-am găsit numele, dar nu mă pot fixa în privința numelui prințului”. Mihail Dragomirescu: „Eu i-am dat sfatul să nu-i pună nici un nume, să-i zică pur și simplu Prințul, precum în *Scrisoarea pierdută*, cetățeanul turmentat nu are nici un nume...” La Berlin: „Ce-i asta Iancule? Asta nu e piesă. Unde-i dialogul?” - „Dar știu scenă cu scenă, tot ce are să spună fiecare personaj”. „Asta înseamnă că ai cugetat-o dar, încă n-ai simțit-o. Ți-a vorbit Michiduță?” „Deodată parcă-l văd, s-a ridicat de pe scaun și a izbucnit într-o invectivă la adresa lui Michiduță. Măi, am fost la Budapesta. Am fost în insula Bughen, am venit la București, doar i-oi găsi locul să-mi vorbească. Să-l ia dracu!” (Mihail Dragomirescu, *Jurnal de lucru*).

Într-o scrisoare din 5/18 septembrie 1907 expediată din Valea Călugărească, criticul Mihail Dragomirescu își exprima dorința să vadă piesa: „... Ah! de când dă el speranțe! și cine dă speranțe mai multe decât el!... Dar, patima artei e mai mare decât înfăptuirea ei și patria se teme că are să-l înghită, fără să lase în urmă decât urmele Pulcheriei și a celorlalți preopinienți... Nu te lăsa, nu te lăsa. Așteptăm cu nerăbdare și strigăm: piesa sau viața!” (Mihail Dragomirescu, *Jurnal...*).

Sau într-o scrisoare expediată din București la 28 octombrie 1907, Mihail Dragomirescu spunea cu mult regret: „... Noua piesă se topește în căldura proprie și se toarnă în tiparul cu laturi de diamant al imaginației maestre - ori neastâmpărul sufletesc al puterii de creațiune nu lasă să se închege acest tipar, care parcă se teme de colțul de eternitate, ce va avea să închidă întrînsul!...” (Mihail Dragomirescu, *Jurnal...*).

Să înțelegem că dramaturgul avea un gol în capacitatea sa de a aștera pe hârtie? Nu. Suntem mai degrabă tentați să credem că situația țaranilor români înfrânți în răscoala de la 1907 l-a mâhnit destul de mult, ca să mai poată scrie o comedie pe măsura talentului său.

Dar Caragiale nu este numai autor dramatic, ci și personaj într-o revistă teatrală în care dramaturgul apare sub numele de Gearacale (numele său anagramat). Piesa aparține avocatului George A. Mandy și a apărut în broșură la București în 1902. Intitulată „N’ aude, N’ avede...”, această revistă satirică a avut un succes remarcabil la reprezentarea ce a avut loc la Teatrul liric în urma autorizăției cu numărul 1105, dată de Ștefan Sihleanu, director general al teatrelor (*Amintiri din lumea literară*, 1967 - „Caragiale personaj într-o revistă teatrală”, p. 188-192).

Opera lui Ion Luca Caragiale, mereu proaspătă și strălucitoare și-a verificat trănicia de-a lungul vremii, făcând din marele dramaturg o personalitate complexă, care a ridicat pe cele mai înalte culmi comedia satirică, dăruind literaturii naționale și chiar universale inegalabile capodopere.

Iată ce spunea Caragiale despre sine:

“Am muncit o viață întreagă, mi-am cheltuit averea ca să trăiesc și să vă cresc, am dat din mine un om celebru pentru România, dar un om celebru care ar muri de foame dacă ar trebui să trăiască din munca lui” (I. L. Caragiale, *Amintiri despre Caragiale*, în „Ideea europeană”, 4/11 februarie 1920).

Alexandrina Andronescu

Felicia Mihaela Iacob

Complexul Muzeal „Curtea
Domnească” Târgoviște

UN SCRITOR UITAT :
NICOLAE SCURTESCU
 (1844-1879)

Viața și activitatea

Născut în 1844, în satul Ogrea, comuna Valea Lungă, județul Dâmbovița, feciorul lui Nicolae și al Adrianei a plecat la 16 ani (1860) la București pentru a absolvi în doi ani, cele patru clase primare și a deveni, la vârsta de 18 ani, elev în clasa întâi a liceului „Sf. Sava”. Între cei 114 elevi ai clasei sale, printre care se găseau și Grigore Tocilescu și Spiru Haret, singura matricolă care se mai găsește în arhiva liceului Sf. Sava (anul 1862-1863) ni-l prezintă ca pe un elev strălucit, având nota 10 la toate obiectele, 10 la conduită și „0 la lipsire”.

Sprijinit de arhiereul Calistrat Sevastis, Nicolae Scurtescu își uimește profesorii și colegii prin ambiție și putere de muncă. Aici se concretizează setea de învățătură cu care pornise din satul său natal. Maturitatea vârstei determină la elevul Scurtescu maturitatea preocupărilor sale manifestată în versurile scrise încă de pe băncile școlii. Elev încă, se integrează în mișcarea literară a epocii, participă activ la cercul literar „*Oriental*”, care s-a format la București la 1 aprilie 1869 și al cărui scop era „Cultura literară prin discuții, lecturi, comunicări intime și publicații ... și strângerea basmelor, a poeziilor populare și a documentelor care interesează istoria și literatura patriei”. („*Albina Pindului*”, 1-15 iunie 1869). La terminarea liceului, în urma unui concurs, Scurtescu este numit **învățător** la școala Sf. Ilie din Gorgani, dedicându-se cu un deosebit devotament muncii pedagogice, îmbogățind literatura didactică a vremii, participând la diferite manifestări legate de preocupările sociale, literare, pedagogice, publicând articole și studii. Bogata sa activitate pedagogică se împletește cu preocupări literare foarte variate: scrie **fabule, satire, meditații, elegii, ode, drame** în proză și versuri, alături de **conferințe și articole** publicate în periodicele vremii.

Primele încercări literare datează încă din timpul liceului, poezii publicate în „*Albina Pindului*” a lui Grădina și „*Columna lui Traian*” a lui B.P. Hasdeu. Sunt versuri de factură populară semnate cu pseudonimul Niță Vintilă Stroe. În 1871, când participă la Serbările Putnei ce marceau 367 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, îl va reîntâlni pe Eminescu, unul dintre organizatori. Tot acum va fi simțit impulsul omagierii lui Tudor Vladimirescu și a pandurilor săi, manifestări organizate în același an de Societatea Românișmul pe câmpia Cotrocenilor.

Participă activ la viața social-culturală: este secretar al „Societății didactice” (1873), un timp este membru al Societății „Românișmul”, este prezent la ședințele „Junimii” (1876).

Poet, publicist, dramaturg, animator cultural al vremii sale, și-a făcut simțită prezența prin articole și creații originale publicate în mai toate ziarele și revistele vremii: **Albina Pindului, Vulturul, Columna lui Traian, Ghimpele, Revista contemporană, Revista literară și științifică, Foaița societății, Românișmul, România liberă, Românul** ș.a. Până acum scrisese dramele „*Rhea Silvia*”, „*Despot-Vodă*”, „*Ștefan Rareș*”, „*Brutu și Tarciniu*”, „*Pârveu, banul Craiovei*”. În manuscris avea partea întâi a unui roman istoric despre Mihai Viteazul, versuri, proiectele unor nuvele începute: Teofil și Manasia, Un episod la Plevna. În 1877 publică și volumul *Poezii*, versuri dateate în perioada 1867-1876 la Tipografia Alexandru A. Grecescu, ce cuprinde 64 de poezii.

Este apreciat de G. Călinescu ca dramaturg. În articolul „Teatrul și literatura dramatică”, în „*Columna lui Traian*”, 14/1872, Scurtescu afirma „Trecutul și prezentul țării noastre ascund

în ele atâtea tezauri, încât 100 de teatre, timp de un secol nu vor putea să le sece”.

Credincios ideilor sale, N. Scurtescu compune opere dramatice ce au ca punct de plecare realități autohtone. Astfel, „*Dan și Ancuța*” este o dramă a cărei acțiune se petrece în Târgoviștea secolului al XVI-lea. Ancuța, fiica boierului Vintilă, deoacă planurile acestuia de a o mărita cu boierul Stroe, fata preferându-l pe Dan. În dialogul personajelor sunt evocate vremurile de aur din vremea lui Mircea și Țepeș. Referindu-se la activitatea de dramaturg a lui N. Scurtescu, ziarul „*Timpul*”, nr.170/1877 spunea: „Lupta dintre libertate și tiranie este ideea pe care se așează întreaga dramă, pasiunile omenești, iubirea, ura, setea de mărire, tot ce este omenesc, pentru domnul Scurtescu nu este decât un mijloc pentru susținerea discuțiilor social-politice”. În prefața volumului se spune: „De s-ar fi făcut acestea acum 20-30 de ani (punerea în scenă a piesei n.n.), poate și piesa ar fi fost cunoscută, așa cum trebuia, poate și autorul ei, modestul institutor Nicolae Scurtescu, n-ar fi trăit, n-ar fi murit în lipsa de care a suferit. Gestul direcției Teatrului Național e vrednic de toată lauda. Punerea ei în scenă este o răsplătă morală, deși cam târzie, a aceluia a cărui lucrare generația lui a îngropat-o fără să-și dea seama înainte de vreme. La premieră, din distribuție făceau parte C.I. Nottara, Iancu Petrescu, Eugenia Ciucurencu și Tony Bulandra.

În 1870, după terminarea liceului, obține, prin concurs, postul de institutor la clasa a III-a a școlii primare din Schitu Măgureanu. În această perioadă locuia pe Calea Belvedere la nr.63, azi Calea Plevnei. Doctorul C.I. Istrati îl compară cu Nicolae Densușianu, prezentând cu admirație frumusețea morală a celor două personalități: „Câtă asemănare între acești doi oameni, amândoi cu inimă de aur, cu cugetele curate și cu dorul nestins de a lucra pentru neamul lor ... Omul cult și însuflețit de rare sentimente, făcea parte dintr-acei sâmbure al vieții intelectuale române, de pe vremea aceea, de la cafeneaua Fialkovski. Îl văd pe acest N. Scurtescu în odăița rece și mizeră ce se afla pe locul unde se încheie în vale belvedereul Măgureanu, fără foc, cu haina groasă pe el, la masa de brad, scriind, slab și fierț de văpaia ofitei, cu niște mânuși ce fusese albe, rupte și înnegrite, pe care le pusese spre a nu-i îngheța degetele când ținea condeiu!” (Doctorul C.I. Istrati, Prefață la opera lui N. Densușianu „*Dacia preistorică*”).

Camera în care locuia la etaj era prea mare. Poetul avea pat de fier, patru scaune de paie, cărți grămădite pe masă dinaintea ferestrei ce răspundea pe un vast balcon cu leandri, înfloriți vara. Cărțile erau risipite pe dușumea. După ce școala se mută în strada Sf. Ilie, Scurtescu își transferă și el locuința acolo, iar prietenul său I. Roșca contempla „umbra-i înaltă și slabă” zugrăvindu-se pe „fereștile ce dau spre apa Dâmboviței”, la „rândul al doilea”.

În iulie 1875, Scurtescu se afla în Pângărați, probabil în căutare de aer mai curat. În 1879 se internează la Spitalul Colentina, unde moare în noaptea de 31 martie spre 1 aprilie, la orele trei dimineața, în ziua de Paști. Ultimii doi ani i-au fost sfâșiați de chinurile bolii, de încercarea inutilă de a se lecu. „După doi ani aproape de oribile suferințe și după 15 ani de muncă neobosită ... moare într-un mizerabil culcuș, din Spitalul Colentina” („*Românul*, nr.2088, din 6.IV.1879).

Aproape toate ziarele vremii, „*Românul*”, „*Învățătorul*”, „*Telegraful*”, „*România liberă*”, „*Timpul*” exprimă regretul pentru moartea acestui scriitor. Unele ziare fac din moartea acestui om de

cultură un prilej de răfuială între cele două partide: „Românul”, ziar liberal, afirmă în numărul 3.IV.1879: „Devotat ideilor liberale, el nu a părăsit pana nici un moment în timpul domniei fostului regim conservator și, cu toată teroarea ce însoțea acel regim, el și-a îndeplinit în conștiință datoria de cetățean și de bun român”. „Timpul” își exprimă indignarea împotriva „Românului” și lasă să se vadă criminala nepăsare a regimului pe care-l face răspunzător de viața chinuită a scriitorului a cărei operă nu-i convenise: „Ducă-se oricine în strada Berzei să vadă casa în care Scurtescu ani îndelungați a trebuit să petreacă zi cu zi mai multe ceasuri, luptându-se cu neastâmpărul copiilor din mahala. Astăzi această casă este deșartă. Pentru că nu se poate ca o ființă să locuiască în niște ziduri umede până la tavanul pe care mucegaiul stă gros de un deget ... Voi sunteți vinovați de moartea acestui om. Voi ce nu l-ați lăsat să trăiască în pace și l-ați lăsat să moară înainte de vreme” (Timpul, din 10.IV.1879). Numele lui Nicolae Scurtescu nu se mai pomenește; autor mai mărunț din perioada post-pășoptistă, el merită totuși o clipă de atenție, de n-ar fi decât sângele depusă de el pentru a contribui la lărgirea și dezvoltarea dramaturgiei moderne.

Din amintirile celor care l-au cunoscut¹ aflăm că fiu de țăran născut în 1844 la Valea Lungă, județul Dâmbovița, Scurtescu abia știa să scrie și să citească la 16 ani , când arhiereul Calistrat Sevastis impresionat de istețimea băiatului, l-a adus în Capitală cu gândul de a face din el un slujitor al bisericii. După ce însă, cu o remarcabilă ambiție, își dă examenele de clase primare și intră, în 1862, la Liceul „Sf. Sava”, Scurtescu își dovedește înclinația deosebită pentru literatură și istorie. Încă din școală scrie poezii. În 1868 ia parte la întrunirile cercului literar „Orientul”, iar Grandaia îi publică în „Albina Pindului” câteva din primele sale încercări poetice. Animat de idealuri patriotice și democratice, Scurtescu face parte, în 1869, din Societatea „Românismul”, fondată de B.P. Hasdeu. În 1870 este învățător. Numeroasele sale articole publicate în „Columna lui Traian”, „Viitorul”, „Foaia societății”, „Renașterea”, „Românul”, vădese constanta preferințelor sale: ele tratează despre teatru, despre arta dramatică și despre istorie. În poezie se afirmă întâi prin versuri de factură populară, publicate sub pseudonimul Niță Vintilă Stroe, abordând apoi genuri variate: poezie lirică, poem, fabulă, satiră, spre a intona mai târziu, în cor cu întregul contingent post-pășoptist, cantilena tipică a dezamăgirii, singurătății și scepticismului în versuri de factură filosofică, e drept facilă, naivă, care amintesc însă oarecum de timbrul eminescian, ba chiar ni-l evocă uneori nemijlocit în poezia „La un copil”.

„Religia ? – Unealtă de speculă și-amăgire;
Și legea ? – Un drum sigur mai lesnea-a oprima;
Amorul ? – Vorbă vană mai mult spre chinuire;
Și fericirea ? – Germen mai mult de-a suspina”

Învățătorul

În urma unui concurs, după terminarea liceului, Nicolae Scurtescu este numit **învățător**, la școala „Sf. Ilie” din Gorgani, dedicându-se cu un deosebit devotament muncii pedagogice, îmbogățind literatura didactică a vremii, participând la diferite manifestări legate de preocupările sociale, literare, pedagogice, publicând articole și studii. Scurtescu desfășoară o activitate intensă la **Societatea didactică** al cărei secretar a fost în 1873, dezbate aici problema învățământului primar, lipsurile programei școlare, semnaleză situația învățământului, în general, total neglijat de oficialități. Cu durere constată și el, ca și Eminescu, lipsa localurilor de școală, ridică și el, ca și Creangă, problema dificultății pe care o întâmpină învățătorul în munca simultană la două clase, măsură luată de conducerea vremii incapabilă să asigure salarizarea numărului de cadre didactice corespunzătoare. Nici de problema manualelor nu este străin, considerând ca principiu de bază al alcătuirii lor accesibilitatea.

Situându-se pe linia pășoptiștilor el insistă, cu diferite prilejuri, asupra importanței cunoașterii istoriei patriei. Bogata sa activitate pedagogică se împletește, în scurtu-i timp care-i mai rămâne de trăit, cu preocupări literare foarte variate: scrie fabule, satire,

meditații, elegii, ode, drame în proză și versuri, alături de conferințe și articole publicate în periodicele vremii. Modestul **institutor** desfășoară o activitate foarte intensă și multilaterală, în ciuda sărăciei și a bolii care l-au întovărășit de-a lungul vieții. Cei ce l-au cunoscut îndeaproape au vorbit despre sufletul deschis, despre bunătatea și generozitatea care-l îndemneau să ajute adesea pe alții mai lipsiți decât el, deși el însuși trăia în mizerie. Dârzenia caracterului său explică într-o mare măsură nepăsarea oficialităților din timpul său față de care n-a avut niciodată vreun gest de uimire sau „slugărmicie” (vezi V. Păun, „România liberă”, nr.559 din 5 aprilie 1879).

Dascăl conștiincios, Scurtescu pledează pentru introducerea metodelor didactice noi și compune pe de altă parte și un „Manual de istoria românilor”. În 1870, când își încheie studiile secundare, ocupă, în urma unui concurs, un post de învățător, își obține certificatul de absolvire a cursului primar, avându-l pe B.P. Hasdeu ca examinator – și începe totodată o perioadă de activitate scriitoricească și publicistică intensă. Articolele din domeniul istoriei se referă și la învățământul istoriei patriei. Prietenos din fire, se simțea bine mai ales în compania tinerilor, și în jurul lui se formă una din cele mai originale societăți – „fără titlu și cu statute nescrise” având drept scop, „dezvoltarea prin noi ... a cunoștințelor noastre literare”².

Dar marea-i pasiune a rămas **dramaturgia**, în domeniul căreia ne-a lăsat cele mai numeroase și mai interesante dintre realizările sale. A scris îndeosebi **piese istorice**: „Rhea Silvia” (publicată în „Tranzacțiuni literare”, 1872-1873 și apoi, în 1873 în volum), „Despot Vodă” (în „Revista contemporană”, 1875 și în volum, 1877), „Ștefan Rareș” (postum în „Familia”, XXI, 1885, nr.42-50) și un manuscris de tinerețe, „Brutus” din 1866. Alte proiecte se găsesc în fragmentele găsite: un act din „Părvu, banul Craiovei” și 48 de versuri din „Moartea lui Cezar”.

Scurtescu ar fi scris și un „Lăpușeanu”, reprezentat chiar, pare-se, de Pascaly în 1872, dar textul s-a pierdut. Piese de alt gen sunt „Mireasa la mormânt”, apărută în „Foița societății Românismul” și „Dan și Ancuța” în „Columna lui Traian”. Cele mai notabile rămân însă „Rhea Silvia” și „Despot Vodă”.

Mai e de amintit „Ștefan Rareș”, dramă istorică în patru acte (inferioară totuși dramei lui Bolintineanu cu același subiect: „Ștefan Vodă cel Berbant”) inspirată după „Le roi, s’amuse”. Scurtescu izbutește doar o corectă evocare istorică, unde pledoaria împotriva tiraniei se îmbină cu încercarea de a da piesei o coloratură filosofică, într-un monolog ce lasă frâu liber naivei meditații asupra soartei omului, iar Ștefan Vodă e redat ca un personaj lucid și cinic. Fără suficientă îndemănare, autorul dovedește, totuși, aici o bună cunoaștere a tehnicii dramatice, lucru nicidecum neglijabil în contextul dramaturgiei din epocă.

G. Călinescu îi recunoaște lui N. Scurtescu, „pătrundere psihologică” și (în „Rhea Silvia”) un dialog „nervos, fără vorbăria și diminutivele lui Alecsandri”. Merită să îndepărtăm colbul uitării așternut pe locul modest ce-l ocupă în istoria dramaturgiei noastre.

Destinul său se încheie printr-o moarte prematură, în 1879, așa încât a lăsat literaturii noastre puține lucrări finite, unele interesante în perspectivă istorico-literară, și o seamă de proiecte.

NOTE

¹ **A.C. Sor**, *N. Scurtescu*, în: „Familia”, XX, 1884, Nr.1, p.5-7 și Nr.2, p.19-20;

² **N. Tincu**, *Nicolae Scurtescu*, în: „Revista Noua”, V, 1893, Nr.11-12, p.402 și urm. și **Iuliu I. Roșca**, *Scriitori și artiști*, București, 1890, p.3 și urm.

² **A.C. Sor**, *N. Scurtescu*, în: „Familia”, nr.XX, 1884, nr.1

Lector drd. *Alexandru Nicolescu*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

PENTRU IOAN ALEXANDRU BRĂTESCU-VOINEȘTI: „Poezia n-a fost decât o meteahnă a tinereții”

Primele versuri scrise de autorul atât binecunoscute nuvele și schițe, așezate la loc de cinste în literatura română, au fost publicate în ziarul târgoviștean „Armonia”, la care fără să-i aparțină, Alexandru Vlahuță avea cuvânt greu, pe vremea când funcționa ca profesor în vechea Cetate de Scaun.

Poezia lui I. Al. Brătescu-Voinești, cu scăderi inerente vârstei, urmează o linie etică care-l va conduce multă vreme, trecută prin sensibilitatea poetului și concepută în lumina și căldura înțelegerii celor umili.

După debutul în proză la „Convorbiri Literare”, câtva timp se observă o nehotărâre cu privire la genul potrivit pentru firea și pana sa. Alături de schițe și povestiri, Brătescu-Voinești publică și un mare număr de poezii.

Recitind suita poeziilor publicată în revista Societății „Junimea” întâlnim „un suflet delicat, dornic de iubire, deschis farmecului naturii și simțămintelor duioase, având pe alocuri oarecare înclinare spre lirica de cugetare, cu coloratura întunecată a geniului eminescian”.

Acestor poezii, care au o formă îngrijită, le lipsește însă comunicativitatea accentului liric, ca în „Azi”:

*De ori și ce nimicuri, altă dată,
Lipsindu-mi a durerilor măsură,
Mi-era privirea'n lacrimi înecată
Și inima mi se umplea de ură.*

*Iar azi când mintea'ncepe să'nțealegă
Și fără voie trebuie să-nvețe,
Că toate una sunt în lumea'ntreagă:
Durerea'veșmântată'n frumusețe*

*Nici ură nu mai am ca'n altă vreme,
Nici lacrimi ochii mei nu-i mai înecă,
Azi mută-mi este gura de blesteme
Și fruntea cu evlavie se pleacă.*

Prima poezie apărută poartă titlul „Unei domnișoare” (ianuarie 1891). De la început se observă influența eroticii eminesciene, atât prin brodarea atmosferei cât și prin întrebuințarea unui lexic asemănător.

Cu poezia „Copilărie”, Brătescu-Voinești ajunge la discreție de sentimente și stări sufletești caracteristice prozatorului în această epocă, discreție așternută și în alte poezii, dintre care destule dulcele, prozaice, de un romantism desuet. Mai târziu, scriitorul va arăta că ambiția-i fusese de a scrie poezii asemănătoare cu ale lui George Coșbuc, ceea ce nu se verifică, întrucât tocmai viguroasa apariție a poetului ardelean în lirica românească, frățește îmbrățișat de Titu Maiorescu, îl hotărăște să cultive genul narativ care îi va aduce consacrarea.

Alte titluri de poezii mai reușite sunt: „Râzi”, „Sub cais”,

„La soare”, „La lună”. În general însă versurile lui n-au contur, iar sentimentele lui sunt slab motivate și negradate. Toate poeziile, fără excepție, nu ating nivelul operelor de virtuozitate, suferă de un subiectivism superficial și nu ne impresionează.

Muzele n-au fost, deci, prea darnice cu acela care se va afirma ca un novelist de un real talent. De altfel, chiar Brătescu-Voinești va recunoaște că scrisul versurilor n-a fost decât ceva trecător, „o meteahnă”.

În Predosloviea volumului „Întuneric și lumină” mărturisește: „Și atunci spre a mulțumi lui Dumnezeu de înseninarea sufletească pe care mi-o adusese sub înfățișarea unui căpitan cu tâmplele albe, lăsându-mă pradă unei metehne vechi, m-am trezit purtând cuvinte pe ritmul roților trenului:

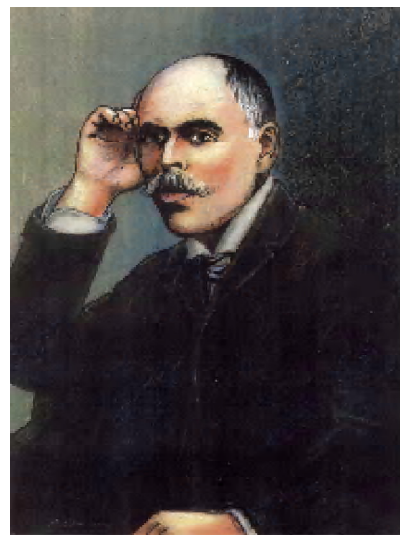
*„Rază de lumină
Care însenină
Suflet mohorât...
Lacrimile mele
Preferă-le-n mărgele
Să fac dragii mele
Podoabă la gât”.*

Încercarea de a fundamenta și exemplifica o filosofie a existenței domestice, vizibilă în proză, se prelungește și în poeziile sale, încadrându-l ca poet, în succesiunea epigonilor posteminescieni.

Așadar versurile lui Brătescu-Voinești au fost ceva trecător, o meteahnă care l-a furat la tinerețe. În perioada când a scris cele mai multe poezii, el revine de cele mai multe ori la proză, pentru a rămâne definitiv la acest gen mai armonizat cu disponibilitățile sale sufletești.

Când era de 17 ani și se străduia să-și aștearnă pe hârtie primele versuri, Brătescu-Voinești căuta întotdeauna să-și închipuie că în fața sa erau patru-cinci persoane, care îi erau deosebit de dragi, el dorind să le scrie așa ca și când le-ar fi spus din gură. Orice frază care-i părea prea stilizată o schimba pentru a-i da tonul de povestire verbală.

Studiind la facultate, a ajuns în legătură cu Titu Maiorescu, care i-a atras atenția asupra grijei pe care trebuie s-o manifeste asupra scrisului său și să nu pornească la

scris până nu știe ultimul cuvânt din lucrarea concepută și să „...nu umble după succes, că succesul vine și atunci când nu umbli după dânsul”.

Este adevărat că el a venit atunci când Brătescu-Voinești s-a dedicat în exclusivitate schițelor și nuvelor cu caracter psihologic, moral, social etc.

Îndrumările criticului se pare că i-au folosit cu prisosință lui Brătescu-Voinești, care continuă să versifice mai îngrijit.

Dăm ca exemplu poezia „Cânt ție”, care s-ar putea să fie reluarea romanței „Sub cais”, pusă pe muzică de un compozitor din tinerețea autorului.

*Când ție m-am destăinuit,
Era caisul înflorit
Iar vântu'n ramuri adia
Și flori ningea.*

*Când primăvara s-a trecut
Și-am înțeles că te-am pierdut,
Când ni s-a stins frumosul vis
De sub cais*

*Din toată fericirea mea
Doar dânsul îmi mai rămânea
Cu el de dorul meu dintâi
Să mă mângâiu*

*Iar astăzi iarna mi l-a nins
Azi vântu-n brațe l-a cuprins
Și l-a'ndoit pân'la pământ
Și mi l-a frânt.*

*Căci a fost scris și hotărât
Că nu-mi rămâie nici atât
Și din norocul ce visam
Nimic să n-am.*

În „Cea din urmă scrisoare”, setea de absolut a unui tânăr poet romantic îl face să privească cu scepticism viața, poezia. Copleșit de astfel de gânduri, se sinucide. E un fel de înrudire între starea sufletească a eroului lui Brătescu-Voinești și aceea a lui Eminescu din „Scrisoarea I-a”:

*„Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfarmi, ori ce ai spune,
Peste toate o lopată de țărână se depune,
Mâna care-a dorit sceptrul universului și gânduri
Ce-au cuprins tot universul, încap bine-n patru scânduri...”*

„Scrisori găsite” ne înfățișează deziluziile unui student în fața vieții pe care și-o închipuia altfel.

Pesimismul prozei va alterna în acești ani cu dulcegăria și facilitatea poeziei. Între 1892-1895, Brătescu-Voinești publică multe poezii, ultima – „Sonet” – apărându-i în ianuarie 1895.

Prof. *Ion Gaurilă*

I. C. VISSARION ȘI ACTIVITATEA PUBLICISTICĂ

STELUȚA – O nouă „escală” în activitatea de jurnalist

Mi-am luat libertatea de a mă referi la o secvență a marelui efort de redactor – editor al unei publicații – „Steluța” - la care destui exegeți au făcut deja „opriri” pertinente, pentru că e un „copil” al scriitorului, comis la maturitate, și pentru că ni-l dezvăluie pe autor în postura de om modern – adeseori peste epoca în care a trăit și în aceea de scriitor înzestrat – prozator, poet, eseist, dar și în cea de jurnalist inspirat. Vom face câteva referiri la publicația „Steluța”, recitită cu ajutorul celor trei microfilme existente la sala de colecții speciale a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” din Târgoviște.

Cele 12 numere existente, dintre care numerele 9-10 și 11-12 au fost duble, sunt edificatoare pentru eforturile realizatorului, directorul menționat pe frontispiciu: I. C. Vissarion.

Debutând la 1 mai 1932, „Steluța” – publicația tipărită în format A4 – se deschide cu un inspirat cuvânt adresat cititoarelor și cititorilor, semn al unei bune cuviințe remarcate și cu alte prilejuri: „Am voit să spui ce simt că e frumos, ce judec că e drept, ce-nțeleg că e adevărat și ce observ că poate fi fapt nou și de folos tutului.

Am voit să văz oamenii înțelegeși între ei, îndrăgostiți între ei, plini de îngăduință și de milă, plini de iertare...” și în final: „Cine nu mă înțelege astăzi și dintr-o dată, mă va înțelege mâine și cine nu o veni cu mine de-acum, mai târziu va veni căci frumosul place, adevărul farmecă, dreptatea și progresul e lege a lui Dumnezeu...Sprijiniți dar surorilor și fraților pe un frate care vrea binele tutului”.

Desigur, retușând mai ales fonetic discursul, putem considera profesiunea de credință a lui Vissarion ca un mesaj peste timp.

Anunțată drept publicație literară, științifică și sociologică, revista se mândrește, în privința colaboratorilor, cu nume celebre mai ales din lumea literelor: Gala Galaction, Al. Stamatiad, Vasile Militaru ș. a., care, alăturându-se lui I. C. Vissarion, dau semnificații speciale prieteniei.

Îl regăsim în revistă și pe inventatorul I. C. Vissarion, care, în câteva numere, ne oferă un adevărat serial dedicat motorului „Steluța”. Cel care și-a brevetat invențiile precum aeroplanul, încălțăminte cu ventilație,

văruitorul sau bastonul-scaun, purtându-i toate numele, nu putea să nu încerce să propună lumii satului mai ales, pe care a iubit-o atât, un motor puternic, fragil doar prin nume – „Steluța”.

Deschizător de drum, I. C. Vissarion se remarcă prin efortul său de materializare a invențiilor și printr-un apel la doi titani – Edison și Ford, care îi răspund amabil. Iată ce scrie Vissarion într-o notă de subsol chiar în numărul inaugural al revistei invocate, punctând o dezamăgire remarcată, în timp și spațiu, și la alte case: „În numărul viitor voi publica răspunsurile lui Edison și Ford, la rugăciunile mele de a fi sprijinit de dânsii să-mi fac invențiile. Am scris așa ceva și la români de-ai noștri, dar...nici nu mi-au răspuns”.

Emoționante sunt întotdeauna referirile la Târgoviște și la oamenii săi. Chiar în numărul 1 citim la „știri artistice” despre o expoziție de succes a pictorului Vasile Blendea, tânăr artist, profesor secundar pe vremea aceea la Târgoviște, care, cu cele 50 de tablouri expuse, inspirate de urbea de lângă Chindie, ar merita să intre în nemurire. Autorul informației, ironicul Vissarion se teme însă de blestemul lui Nifon care planează asupra Târgoviștei.

Pentru că ne referim la aspecte legate de ambițiile unui jurnalist care se vrea de folos alor săi, mi se pare demn de remarcat și apelul către cititorul care se poate implica în perpetuarea revistei prin cumpărarea și popularizarea ei. Valoarea de manager a lui Vissarion se observă prin folosirea - e adevărat cam sporadică – a reclamelor (de remarcat unele chiar cu iz editorial).

Ar mai fi de remarcat folosirea rubricilor pentru a polariza interesul cititorilor. Se poate vorbi de rubrici ca: *Reconstituiri istorice, Reviste și ziare* (intrate în patrimoniul revistei), *Calea „Sărindar”, Vise, Poșta redacției* ș. a. care, evident, atrag cititorii, în funcție de preferințe. Ne-a impresionat un apel către cei care devin colaboratorii lui Vissarion, la *Poșta redacției*: „*Dragii moșului. Nu mai trimiteți versuri moderniste, că nouă nu ne plac și deci nu le publicăm. Nu vreau nici să ne supărăm unii pe alții. Noi am rămas la modelele vechilor poeți. Ne place Eminescu, Stamatiad, pe unele locuri Eftimiu și Crainic...*”. Desigur, apelul e discutabil din multe puncte de vedere dar ne impresionează prin sinceritatea de exprimare a opțiunilor scriitorului. Și încă o vorbă legată de cei care scriu sau apar aici: li se recomandă – cu bun simț – un pseudonim.

E de-a dreptul remarcabil cum, fără să facă neapărat sugestii politice, încearcă radiografii care

evidențiază de această dată, un om al scrisului echilibrat și chiar distant. „Sfatul să nu mă amestec în târâțele politice” pare să fie ascultat de Vissarion care face din

revista „Steluța” mai mult decât o apariție provincială, fie și dacă ne gândim la valoarea unor colaboratori sau la seriozitatea cu care sunt tratate subiectele vremii.

Se simte, din păcate, presiunea lipsei de fonduri care va limita, desigur, apariția unei publicații care nu este doar o efemeridă în publicistica românească interbelică: „*E desigur o utopie ceea ce cuget, dar „Steluța” lui Vissarion încurajată și susținută de caractere poate deveni o cometă catastrofală pentru actualele noastre sisteme politice, ca apoi să devină un soare luminos în jurul căreia să se încălzească și să se dezvolte o lume nouă și mai fericită*”.

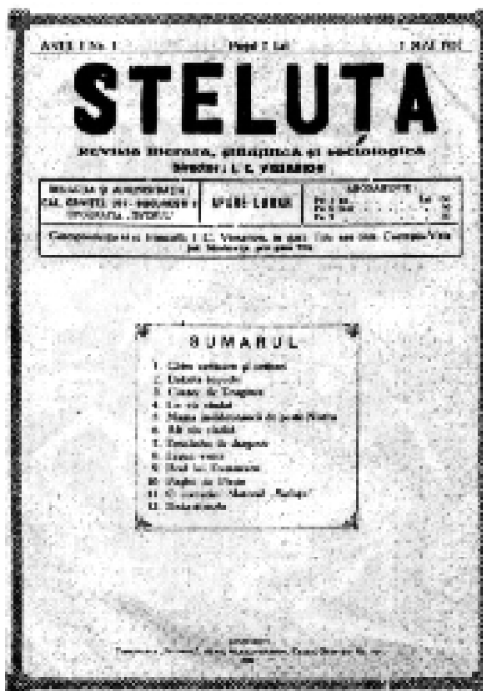
Fragmentul face parte dintr-o scrisoare deschisă adresată părintelui prieten Gala Galaction, prin care I. C. Vissarion își exprimă speranța într-un viitor mai bun și pentru publicația sa. Optimismul, însă, nu va avea mereu acoperire, dar în afara atâtor repere menționate și a altora, rămân idei și gânduri generoase sau acest fragment memorabil dintr-o scrisoare semnată de mereu pomenitul Gala Galaction și intitulată „În satul meu natal”: „Fiindcă în pădurea din copilărie dacă ai stat și ai ascultat, ai auzit pașii lui Dumnezeu...”.

Concluzionăm cu afirmația doamnei Gloria-Gabriela Raduun: „*Dacă la vremea când a scris despre năzuințele sale, Vissarion era socotit un „simplu visător” (I. C. Vissarion. Puteri noi, uriașe, Steluța, an II, nr. 9-10, ian-febr., 1933), astăzi el poate fi considerat pe drept cuvânt, un precursor al revoluției tehnico-științifice (...) și un militant pentru mai binele OMULUI*”.

Bibliografie:

1. **Vissarion, I. C.** *Scrieri alese*. Editura Științifică pentru Literatură și Artă, 1959
2. „Steluța” (colecție-microfilm), an I, nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (1932), an II, nr. 9-10, 11-12
3. **Radu Gloria Gabriela**, *Revista „Steluța”, una dintre publicațiile dâmbovițene*. În: „Valachica: Studii și materiale de istorie și istorie a culturii”, Tom 9, Târgoviște, 1977, p. 415-420)

Lect. drd. *Lucian Grigorescu*
Universitatea „Valahia” Târgoviște

LITERATURĂ, CULTURĂ LA TÂRGOVIȘTE

În prima jumătate a secolului XX se simțea o sărăcie a producțiilor literare la nivel național. Cu toate acestea, în condițiile unei revigorări economice și sociale resimțită în perioada de după Unirea cea Mare, la Târgoviște existau unii intelectuali, care, formați deja sau în curs de formare, țineau sus stindardul culturii, prin scris.

Nicolae Oprea Dinu, cel care a semnat cu pseudonimul **Neo Dallocriu** (1877-1943), a fost una dintre cele mai pitorești figuri ale peisajului cultural târgoviștean. Cel care a publicat și sub alte pseudonime, ca Teopfan de la Mistra, Zoologul Mon, sau Pictorul Bastiliei, a semnat aproape în totalitate în ziarul târgoviștean „Legea lui Țepeș”, unde a publicat versuri cu caracter revoluționar și critică literară.¹

Volumul de debut *Inginerul Tinca* (1914) este considerat drept un început în curentul suprarealismului românesc. Este prezent aici pamfletul cu accente suprarealiste, critică împotriva societății în care trăia Neo Dallocriu. A mai scris *Immuri japoneze* (1914), *Psalmii de foc* (1919) și *Patria rotundă* (1935), volum în care revine la o poezie de factură clasică.²

Absolvent al Facultății de Litere, secția istorie-geografie, precum și al Facultății de Drept din București, eminentul profesor **Christache Georgescu** (1876-1945), a fost avocat în baroul de Dâmbovița și senator reprezentând același județ.³

Ca profesor și director la gimnaziul „Ienăchiță Văcărescu”, s-a preocupat pentru ridicarea nivelului de învățatură prin sporirea numărului de cărți în biblioteca școlii, a amenajat un laborator de fizică și unul de științele naturii, o sală pentru manifestări artistice și una pentru gimnastică.⁴ S-a implicat cu dăruire în organizarea de serbări școlare și a inițiat un ciclu de conferințe săptămânale în amfiteatrul școlii.⁵

În anul 1913 „Societatea corală a funcționarilor publici” urmărea cultivarea și răspândirea muzicii naționale, în fruntea acestor acțiuni aflându-se și profesorul Christache Georgescu, care mai târziu a fost numit președintele „Asociației profesorilor secundari”. A organizat și un cerc cultural „Tinerimea”, în care tinerii își îmbogățeau cunoștințele literare și științifice și erau învățați să prețuiască tradițiile populare.⁶

Preocupările sale culturale sunt expuse în lucrarea *Creșterea și instrucțiunea copiilor la români*.⁷

A scris o lucrare, *Biblioteci publice* (1931), iar în 1937 publică monografia *Matei Basarab*, unde, comparându-l cu Vlad Țepeș, Mihai Viteazul și Mircea cel Bătrân, îl înfățișează pe domnitor astfel: „domnitor muntean, român neaș, de viță domnească cu suflet bun, minte înțeleaptă, diplomat iscusit, ostaș viteaz și harnic gospodar și drept cârmuitor”.⁸ În prefața acestei lucrări, publicată fragmentar în „Graiul Dâmboviței”, mărturisește că a dorit să popularizeze „cunoștințele istorice... pe înțelesul tuturor și aceasta să ne fie un îndemn pe de o parte a ne iubi trecutul, iar pe de alta de a da mai multă atenție și de a arăta mai multă sollicitudine acestui oraș”.⁹

De asemenea, a publicat în ziarul „Deșteptarea Dâmboviței” textul unei conferințe ținută la Pucioasa la 22 septembrie 1929 intitulată *Principiile legiurilor culturale ale partidului liberal după întregirea neamului*, unde pune accent pe rolul școlii în educarea maselor prin unificarea învățământului, „o singură școală pentru toate categoriile de cetățeni indiferent de rasă sau religie”, pe organizarea învățământului în conformitate cu cerințele pedagogice moderne și cu nevoile poporului nostru, pe unitatea organică a învățământului. Este necesar să se dea învățământului un caracter național și să se dea o importanță egală învățământului practic și celui teoretic.¹⁰

Vorbind cu admirație despre profesorul Christache Georgescu, N. Iorga spunea: „un principal organizator al Ligii Culturale, în cadrul căreia și-a prezentat conferințele sale, descătușând mințile și inimile oamenilor, orientându-i spre ogorul cunoașterii”.¹¹

În primele decenii ale secolului XX îl regăsim pe **I. Al. Brătescu-Voinești** (1868-1946), care anunțat deja ca scriitor prin debutul său târgoviștean în ziarul „Armonia” (1891), publică încă din 1903 volumul *Nușele și schițe*. Sub îndrumarea criticului literar Titu Maiorescu scrie în „Convorbiri literare” (*Pană Trăzneia Sfântul, Două surori, Microbul. Moartea lui Castor*). Colaborează la revistele: „Viața românească” condusă de Garabet Ibrăileanu, la „Adevărul literar și artistic”, „Universul”, „Revista modernă” etc.

Liberal ca formație politică, deputat de Dâmbovița și până în anul 1911 secretar al Camerei deputaților, I. Al. Brătescu-Voinești a fost director al Teatrului Național din București în perioada 1914-1916, iar

începând cu 1918 a fost membru al Academiei Române.¹²

Brătescu-Voinești aduce în literatura română o serie întreagă de „eroi suferind de răul noului veac, melancolici și mizantropi”.¹³ Schițele și nuvelele *În lumea dreptății* (1906), *În slujba păcii* (1919), *Rătăcire* (1923), *Întunec și lumină* (1928), *Firimituri* (1929), *Sorana* (1929), *Cu undița* (1933), *Din pragul apusului* (1935), aduc în atenția cititorului „viața provincială printre magistrați, avocați și grefieri, atmosfera cluburilor unde se joacă cărți”.¹⁴

Vânătoarea și pescuitul sunt teme frecvent întâlnite în nuvelistica din prima jumătate a secolului XX, „hotărârea de a scrie fiind legată evident de un prilej”.¹⁵ Criticul George Călinescu afirma că la Brătescu-Voinești vânătoarea este „o simplă demonstrație pedagogică”.¹⁶ Eroii lui sunt rânduți în clasa „învinșilor”, a „inadaptaților”,¹⁷ ei sunt învinși pentru că nu luptă și inadaptați pentru că nu se îndreaptă spre o țintă mai îndepărtată.

În preajma celui de-al doilea război mondial Brătescu-Voinești devine adeptul unei atitudini naționaliste, polemizând în ziarul „Universul” și în scrierile sale *Huliganism* (1938) și *Germanofobie* (1940).¹⁸

„Icoanele acestei vieți, îndeosebi provinciale, sunt descrise cu o căldură de stil care câștigă inimile cititorilor și le lasă impresia unei binefaceri sufletești...” „Brătescu-Voinești se apropie de ei prin înfățișarea firească a tot ce a rămas mai sănătos... în pătura de mijloc a societății noastre”.¹⁹

Fără a fi un „poet ca Sadoveanu”,²⁰ Brătescu-Voinești ocupă, prin intensitatea și originalitatea povestirii, un loc remarcabil în literatura română din această perioadă.

„Un bărbat scund, cu figura rotundă, cu ochi vioi, inteligenți și gesturi molcome”,²¹ intelectualul, profesor de excepție **Ion Negoescu** (1899-1961) este unul dintre animatorii vieții culturale a orașului Târgoviște.

Licențiat al Facultății de Litere din București (1928) cu „magna cum laudae”, Ion Negoescu s-a remarcat nu numai prin activitatea școlară, dar și ca publicist. În perioada când a funcționat la mai multe școli din Târgoviște, dar și la Liceul militar de la Mănăstirea Dealu, Ion Negoescu a publicat în revistele de cultură „Ancheta”, „Vremea nouă”, „Graiul Dâmboviței” numeroase studii privind personalitatea literară a lui Al. Vlahuță, Ion Ghica, N. Bălcescu, Coresi, Ienăchiță Văcărescu.²²

În conferințele sale: *Târgoviștea în literatură, Poezia modernistă, Nicolae Grigorescu*, se remarcă ca un fin analist și un bun documentarist, aceste calități intelectuale făcându-se remarcate și în publicațiile sale *Morenii, monografie istorico-economică a orașului de pe malul Cricovului* (1926), elaborată în colaborare

cu Ion Gh. Chivăran și *Poezia Ruinelor Târgoviștei* (1924).²³ Tot în colaborare, dar cu Iancu Anastasescu, a alcătuit Ion Negoescu o antologie de texte intitulată *Târgoviștea simbol al măririi românești* (București, 1942), Târgoviștea văzută de poeții și scriitorii români: „simbol al românismului”.²⁴

Cu multă meticulozitate a scris și publicat în 1933 *Istoria școalelor din Târgoviște - un veac de învățământ național*, lucrare de referință pentru studierea dezvoltării învățământului târgoviștean, ce a servit drept un prețios documentar pentru cercetătorii istoriei orașului și a prefațat *Poeziile* (1933) lui Vasile Cârlova. În anul 1938 a publicat la București *Cartea copilăriei*, antologie românească.

Cu aceeași dăruire s-a ocupat și de activitatea literară a lui Al. Vlahuță și în anul 1940 a publicat cartea *Începuturile culturale și literare ale lui Vlahuță*, un studiu amănunțit asupra vieții și operei scriitorului român.

Ion Negoescu a prefațat și îngrijit câteva ediții ale autorilor clasici români, cum ar fi Emil Gârleanu. S-a ocupat și de scrierile lui George Coșbuc și a publicat în revista „Limbă și literatură” articolele *Un poem inedit de G. Coșbuc* (1955) și *Note la o ediție G. Coșbuc* (1966). În 1947 colaborează împreună cu M. Grigoriu la elaborarea unui manual de limba română pentru clasa a III-a a gimnaziului unic.²⁵

Ion Negoescu a publicat și în revista „Deșteptarea Dâmboviței” un material intitulat *Cartea și răspândirea culturii*, unde vorbește despre cultură ca fiind „binefăcătoare pentru soarta popoarelor”. „Pentru înlăturarea neștiinței de carte trebuie să luptăm cu toată energia și în locul întunericii să aprindem făclia care nu este alta decât școala!” Un rol important îl au înființarea de biblioteci populare în fiecare sat, organizarea de șezători culturale, conferințe ocazionale, cinematografe.²⁶

Ca animator cultural a dus o activitate laborioasă conducând unul dintre primele cenacluri literare din județul Dâmbovița, care își avea sediul în atelierul sculptorului Vasile Blendea, în clopotnița mănăstirii Stelea. Considerat ca fiind unul din primii folcloriști locali,²⁷ Ion Negoescu descoperă prima culegere de folclor dâmbovițean alcătuită în anul 1790, iar în 1930 organizează unul din primele spectacole folclorice intitulat „Obiceiuri și datini”.²⁸

Ion Negoescu este membru fondator al căminului cultural din Târgoviște, care alături de Ateneul popular înființat în 1929, a stat la baza constituirii Casei de cultură care astăzi poartă numele de „I. G. Vasiliu”.²⁹

S-a ocupat de organizarea de serbări școlare la Sala de arme, de punerea în scenă a piesei „Vicleimul”, în forma dramatizată a lui Victor Ioan Popa și a piesei „Omul care a văzut moartea” de Victor Eftimiu, actorii

fiind elevi de la Liceul Ienăchiță Văcărescu.³⁰

Împreună cu poetul Ion Calboreanu și cu publicistul Ion Vasiliu organiza serate literare, la care participa un public numeros setos de cultură.³¹

Licențiat al Facultății de Litere și Filozofie la Universitatea din București (1931) poetul **Matei Alexandrescu** (1906-1979) a îndeplinit mai multe funcții în administrația orașului natal, Târgoviște și la București.

Scria versuri și chiar cronici în revista „Lumea nouă” de pe vremea când era elev al Școlii Comerciale din Târgoviște.³²

Debutul în poezie a avut loc în anul 1926 prin colaborarea sa la „Universul literar”, apoi la „Gândirea”, „Revista fundațiilor regale”, „Bilete de papagal”, „Pagini basarabene” etc., iar împreună cu alți scriitori a editat revistele „Litere” și „Îndreptar”.³³

A ținut o rubrică de interviuri literare cu scriitori de valoare (Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu, N. D. Cocea, Gib Mihăescu, Ilarie Voronca, Tudor Arghezi, Perpessicius, Șerban Cioculescu, Iorgu Iordan, Cella Delavrancea, Mircea Horia Simionescu) la revista „Facla” intitulată *60 de minute*. Aici înțelege destinul poetului care nu poate fi despărțit de viața sa intimă. „Numai o literatură care-și extrage viața din propria viață a pământului, a trecutului și prezentului său, este viabilă, sortită unei existențe”, spunea Matei Alexandrescu.³⁴

Trimetea versuri „generosului poet Perpessicius” care i le publica în „Universul literar”, unde a și început ciclul de poeme *Cetea Basarabilor*, ciclul reluat după 1942 sub titlul de *Calea Domnească*, ca o replică la *Calea Victoriei, Calea Văcărești, Calea Griviței*.³⁵

Primul său volum de poezii *În insula unde-nfloresc corali*, publicat în 1931, prezintă teme întârziate din poezia simbolistă de la începutul secolului XX, cu ușoare influențe bacoviene: „orașul trist” cu „copii desculți prin mahalale”,³⁶ universul liric al poetului ilustrând predispozițiile nesigure ale unui „fantezist meditativ și sentimental”.³⁷

În 1935 publică volumul *Leagăn de îngeri*, unde definește tradiționalismul din perioada colaborării sale la „Gândirea”, amintind de *Poemele cu îngeri* ale lui Vasile Voiculescu, *Vămile văzduhului* (1942) impune o notă de dramatism liricii lui Matei Alexandrescu.³⁸

În volumele de poezii *Jocul cuvintelor* (1939) și *Ardealul cântat de poeți* (1943) Matei Alexandrescu se prezintă ca un poet de factură modernist-tradiționalistă, cu accente împrumutate din desenul baroc și din frescele bisericești, aducând totuși o notă de originalitate.³⁹

În 1970 a publicat *Donna Sixtina*, un volum de sonete, care definesc erotismul clasic, sentimentul morții, amintind de sonetul renesanțist și baroc.⁴⁰ Cu aceste sonete Matei

Alexandrescu rămâne „cântărețul acelorași frumuseți trecute prin filtrul sensibilității sale”, fiecare poezie fiind un „delicat filigran brodat pe marginea unei întâmplări sau a unui sentiment legat de trecut”.⁴¹

Matei Alexandrescu este în sonete „mai senin și mai echilibrat în sens clasicizant”.⁴² „Încă prea argezian este Matei Alexandrescu, care totuși aduce o nuanță originală în determinarea fondului ancestral” (G. Călinescu).⁴³ „Viziunea liniștită și pitorească pe care încearcă s-o aducă poezia D-lui Matei Alexandrescu înseamnă o nuanță nouă în peisajul divers al liricii noastre mai tinere” (Ovidiu Papadima).⁴⁴

Transilvan prin naștere și târgoviștean prin adopție poetul **Ion Calboreanu** (1909-1964) este absolvent al Facultății de Filozofie și Litere (București) în 1931, iar în 1934 al Seminarului pedagogic „Titu Maiorescu” din București.⁴⁵

Profesor la Liceul Ienăchiță Văcărescu și la Liceul industrial de băieți din Târgoviște Ion Calboreanu a colaborat la revistele locale „Târgoviște” (la această revistă a făcut parte din colectivul de redacție), „Ancheta”, „Graiul Dâmboviței”, „Revista juridică”, „Clerul Dâmboviței”, unde a publicat atât versuri cât și articole critice privitoare la viața societății târgoviștene.⁴⁶

Preocupat de trecutul Târgoviștei, și-a aplecat condeiul asupra operei înaintașilor scrisului: Ienăchiță Văcărescu, Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, I. H. Rădulescu. Astfel intelectualitatea orașului este reprezentată de Brătescu-Voinești, George Cair sau I. C. Vissarion, de Duiliu Zamfirescu, Vlahuță sau Ion Ghica, care deși „răsăriți pe alte meleaguri, au trecut o clipă pe aici, lăsându-ne adesea mai mult decât amintirea”,⁴⁷ sau Vasile Blendea, coleg de cancelarie cu Ion Calboreanu la Liceul Ienăchiță Văcărescu, care „..... pentru a-i cruța (pe unii dintre înaintașii scrisului n. n.) de răni și de micime, i-a ascuns părtinitor în piatră”.⁴⁸

În jurul grupării „Ancheta” pe lângă intelectualii orașului se aduna și o serie de personalități literare: Liviu Rebreanu, Gala Galaction, Ion Minulescu, Ionel Teodorescu, Adrian Maniu, Șerban Cioculescu, N. Crevedia, Virgil Carianopol, Coca Farago sau actorul I. Sârbul.⁴⁹

Ion Calboreanu a scris câteva volume de versuri cum ar fi: *Lumea dintre nisip și stele* (1935), *Târgoviștea în rime* (1936), *Alb din miazănoapte* (1940), un volum de satire și umor *Albine și furnici* (1940).⁵⁰ A lăsat și câteva lucrări nepublicate: o culegere de folclor intitulată *De pe Olt la Hârđibaci*, o carte de povești pentru copii *Pușă, Ursei și alții ca ei*.⁵¹

Profesorul Ion Calboreanu a fost un animator al vieții culturale târgoviștene, un intelectual adevărat, care și-a aplecat o clipă fruntea și asupra istoriei orașului.

Cicerone Theodorescu (1908-1974) s-a născut la București, dar s-a legat de orașul Târgoviște prin studiile liceale pe care le-a urmat la „Ienăchiță Văcărescu”, dar și prin colaborarea sa la revista liceului, „Vlăstarul”, unde a fost redactor șef.⁵² A fost sufletul acestei publicații în perioada 10 mai 1925 - 1 aprilie 1926, unde a publicat poeziile: *Motto. Citiitorilor noștri, Vagabondaj nocturn, Viziune. Steaua*, dar și proză *Nebunie. Fragment din scrisoarea lui C. M. Theodorescu.*⁵³

Este absolvent al Facultății de Litere și Filozofie la Universitatea din București.

După anul 1925 semnează în revistele „Universul literar” condusă de Perpessicius, „Zodiac” editată de Peltz, „Bilete de papagal”, a lui Tudor Arghezi, „Azi” condusă de Zaharia Stancu sau în „România literară”.⁵⁴ Citea în cenaclul literar al lui Eugen Lovinescu care îl numea „artist dificil”.⁵⁵

Primul volum de versuri, *Cleștar* (1936), îl definește pe Cicerone Theodorescu ca poet „tributar ermetismului, înrudit cu lirismul și imagistica mallarmeiană”, unde „versurile trimit spre un interior sufletesc relativ incifrat ca la Eugen Jebeleanu în poezia *Inimi sub săbii*”.⁵⁶

În *Cântece de galeră* denunță solitudinea, neangajarea socială ororilor fascismului.⁵⁷

Un cântec din ulița noastră (1953, volum distins cu Premiul de Stat), *Făurari de frumuseți* (1956), *Întâmplarea din grădina, Oameni și dragoste* (1958), *Copiii cartierului, Zburătorul de larg* (1965), *Platoșa duratei* (1973) etc., îl definesc pe Cicerone Theodorescu ca fiind „poetul în piesele umoristice idilice, (...) bazate pe contraste comice cu termeni care figurează grade diferite ale pozitivismului”.⁵⁸

Cicerone Theodorescu a fost un foarte bun traducător al lui Vladimir Maiakovski.

“Viața pe care a dat-o el rondelului, prefăcut în săgeată ageră pentru a lovi cu ea metehne mai noi sau mai vechi, trăsături de caracter condamnabile, păcate, anacronisme - aceasta constituie latura cea mai rezistentă a liricii lui, anume a liricii lui satirice”.⁵⁹

Absolvent al Facultății de Litere-Filozofie și Drept din București (1928), **Victor Brânduș** (1905-1989) a urmat în paralel și Conservatorul de muzică.

“Magister”, cum îl numeau nu numai elevii dar și colegii de catedră, a fost profesor de limba latină la liceul „Carabella” din Târgoviște, iar după titularizare, în perioada 1929-1940 a fost profesor la Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu, la Colegiul militar de la Predeal și spre sfârșitul carierii sale de dascăl din nou la Târgoviște.⁶⁰

Debutul publicistic are loc în 1924 când, ca elev, publică în două numere ale revistei Liceului Ienăchiță Văcărescu „Vlăstarul”, articolul *Clasicismul virgilian*.

Colaborează și la „Curierul Dâmboviței” și „Tribuna școlii”.⁶¹

Desfășurând o bogată activitate publicistică își arată interesul pentru cultura română și cea universală. Astfel, în revista „Târgoviștea”, unde face parte din comitetul de redacție, publică articolul *Necesitatea studiilor clasice greco-romane*, în revista „Tineri gânduri”, publică articolul *Pictorul Luchian*, iar în „Armonia” articolul *I. D. Petrescu - scriitorul pașoptist*.⁶²

A colaborat la revista Muzeului județean din Târgoviște, „Valachica”, unde îi apare o serie întreagă de articole privind viața culturală a orașului natal, la „Muzica”, „Dâmbovița” și „Însemnări pedagogice”.⁶³

A scris: *Trei destine tragice (Socrate, Cezar, Ovidiu)* în 1944, *Pagini din activitatea corală târgovișteană* (1974), unde urmărește fenomenul muzical bazat pe o amplă documentație, *Figuri de cărturari și artiști în Târgoviște* (1982).⁶⁴

NOTE

1. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *Dicționar de literatură română al județului Dâmbovița (1508-1998)*, Târgoviște: Editura Bibliotheca, 1999, p. 73;

2. *Ibidem*;

3. *Ibidem*; p. 101;

4. **Victor C. Brânduș**, *Figuri de cărturari și artiști în Târgoviște*, Târgoviște, 1982, p. 37. (A susținut și înființarea de bibliotecă satești la Răzvad, Potlogi, Nucet. În Victor Petrescu, Serghie Paraschiva *op. cit.*, p. 101);

5. *Ibidem*;

6. *Ibidem*;

7. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva** *op. cit.*, 101;

8. **Florica Deftu, Christache Georgescu**. În „Valachica” nr. 16, Târgoviște, 1998, p. 62;

9. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, 101;

10. „Deșteptarea Dâmboviței” (Revista cercului de studii și de propagandă al partidului național-liberal din Dâmbovița), anul I, nr. 2, octombrie 1929, p. 5, 6, 7;

11. **Florica Deftu**, *op. cit.*, p. 63;

12. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 25-26;

13. **George Călinescu**, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București: Editura Fundației Regale, 1941, p. 509;

14. *Ibidem*;

15. *Ibidem*;

16. *Ibidem*;

17. *Ibidem* p. 11;

18. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 26;

19. **Titu Maiorescu**, *Critice II*, București: Editura pentru Literatură, 1967, p. 476-477;

20. **George Călinescu**, *op. cit.*, p. 514;

21. **Theodor Nicolin**, *Ion Negoescu*. În „Realitatea dâmbovițeană”, an, III, nr. 547/17 martie 1999, p. 6;

22. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 164;

23. *Ibidem*;

24. Această carte a fost scrisă în vederea întocmirii unei lucrări intitulată *Monografia Târgoviștei*;

25. **Theodor Nicolin**, *op. cit.*, p. 6;

26. „Deșteptarea Dâmboviței”, anul I, nr. 2, octombrie 1929, p. 16, 17;

27. **Constantin Manolescu**, *Stampe. Un om cu inima fierbinte: I. Negoescu*. În „Dâmbovița nr. 1032/19 iunie 1971, p. 2;

28. *Ibidem*;

29. *Ibidem*;

30. **Theodor Nicolin**, *op. cit.*, p. 6;

31. **Constantin Manolescu**, *op. cit.*, p. 2;

32. **Sergiu Stelian**, *Interviu sentimental cu Matei Alexandrescu*. În „Dâmbovița” nr. 810 din 1 octombrie 1970, p. 2;

33. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 6;

34. **Matei Alexandrescu**. În: **Sergiu Stelian** *Interviu sentimental cu Matei Alexandrescu*. În „Dâmbovița” nr. 810 din 1 octombrie 1970, p. 2;

35. **Sergiu Stelian**, *op. cit.*, p. 2;

36. *Dicționarul scriitorilor români*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995, p. 43;

37. *Ibidem*, p. 44;

38. *Ibidem*;

39. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 6;

40. *Dicționarul scriitorilor români*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1995, p. 44;

41. **Sergiu Stelian**, *op. cit.*, p. 2;

42. **Ion Rotaru**, *O istorie a literaturii române*, vol III, București: Editura Minerva, 1987, p. 144;

43. **George Călinescu**, *op. cit.*, p. 858;

44. **Ovidiu Papadima**, în „Gândirea” anul XIV, nr. 6 din iunie 1935;

45. **Alexandrina Andronescu, Camelia Niță**, *Ion Calboreanu (1909-1964) - Notiță biografică* - în „Valachica”, nr. 16, Târgoviște, 1998, p. 69;

46. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, 32; vezi și **Alexandrina Andronescu, Camelia Niță**, *op. cit.*, p. 72 (La revista „Târgoviștea” Ion Calboreanu a făcut parte din comitetul de redacție).

47. Ion Calboreanu amintește de bronzurile lui Vasile Blendea, „artist de o modestie rară”, care „ținea cu aceeași iscusință penelul”, de Tanti Iliescu Mihăilescu, premiată la Salonul Oficial, Aurel Vasilescu (...), de Gheorghe Petrașcu „care are aici o casă prin urmare un atelier”. În Ion Calboreanu *Spicuri din viața culturală a Târgoviștei*, articol publicat în „Târgoviștea, revistă pentru literatură, artă știință”, nr. 5/1 aprilie 1940, în **Alexandrina Andronescu, Camelia Niță**, *op. cit.*, p. 73;

48. *Ibidem*;

49. *Ibidem*, p. 71;

50. *Ibidem*;

51. *Ibidem*, p. 73; (La sfârșitul volumului *Alb din miazănoapte* este anunțată și cartea de povești pentru copii *Zăpăduță*, care a apărut în 1940).

52. **Victor C. Brânduș**, *op. cit.*, p. 88;

53. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 218;

54. **Victor C. Brânduș**, *op. cit.*, p. 88;

55. **Ion Rotaru**, *op. cit.*, p. 87;

56. *Dicționar de literatură română*, coordonator Dim. Păcurariu, București, 1979, p. 396;

57. **Marian Popa**, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, vol. I, București, 2001, p. 1072;

58. *Ibidem*, p. 1073;

59. **Mihai Gaftă**, *In memoriam*, în „Lucaefărul”, anul XVII, nr.8/23 februarie 1974, p. 6;

60. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 28;

61. *Ibidem*;

62. **Victor C. Brânduș**, *op. cit.*, p. 113;

63. **Victor Petrescu, Serghie Paraschiva**, *op. cit.*, p. 28;

64. *Ibidem*.

Alexandrina Andronescu

Complexul Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște

Gânduri despre

Profesorul doctor Alexandru Vasilescu

26.09.1885 – Născut în Simnicu de Sus, comuna Albești, județul Dolj, ca fiu al lui Alexandru și Catrina, agricultori, neștiutori de carte, alături de alți nouă frați, dintre care au trăit patru.

1892-1896 – A urmat Școala Primară în comuna Albești și la Craiova Școala „Obedeanu”.

1896-1905 – Liceul Carol I Craiova.

1905 – Își bacalaureatul cu președinte al comisiei Grigore Tocilescu.

1905-1910 – Frecventează Facultatea de Litere și Filosofie din București. A dat meditații pentru a se întreține, dar și pe fratele său mai mic la facultate. În vacanțe ajută la muncile agricole.

1910 – Obține licența în litere, specialitatea istorie.

1912 – Absolvă Seminarul Pedagogic.

1914 – Promovează examenul de capacitate didactică cu disciplina istorie în principal și dreptul, economie politică și instrucția civică în secundar.

1910-1914 – Angajat la Arhivele Statului București, sub conducerea istoricului Dimitrie Onciul. Publică în reviste de specialitate articole pe baza studierii documentelor vechi necercetate anterior.

1914-1940 – Numit profesor de istorie la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu, concomitent cu Octav Onicescu, unde a dovedit o deosebită erudiție, motiv pentru care a fost poreclit „enciclopedie vie”. Lecțiile sale deveniseră adevărate prelegeri, fiind asistate și de colegii profesori din alte discipline didactice. Prezentarea evenimentelor istorice în strânsa lor interdependență conjuncturală, face din lecțiile sale reale conferințe, motiv pentru care respectul datorat de elevi și profesori devine regula de conduită. Cu o dragoste nețărnută de țară și poporul ei a predat istoria românilor, contribuind la educația patriotică a tinerelor vlăstare, destinate a deveni cadrele de nădejde ale oștirii române, gata să-și apere țara cu sacrificiul propriilor vieți.

Cercetător asiduu, a continuat să efectueze studii proprii și, prin analize comparative, să poată trage concluzii, care uneori au modificat prezentările altor istorici, ca în cazul polemicii cu Nicolae Iorga, când a demonstrat că osemintele descoperite la Vodița erau ale lui Litovoi.

Până în 1930 – Profesor și la Școala de Ofițeri de Cavalerie din Târgoviște.

1920-1930 – Profesează și la Școala Normală de băieți din Târgoviște.

15.12.1927 – A obținut doctoratul în istorie cu teza „Oltenia sub austrieci 1716-1739”, obținând calificativul de „Magna cum laudae”, aceasta fiind premiata cu o sumă

importantă pe care a folosit-o pentru a face părinților o casă nouă în satul natal.

1930 – Numit Prefect de Dâmbovița.

1933 – Senator de Dâmbovița.

1938 – A inițiat și realizat restaurarea bisericii „Sfinții Atanasie și Chiril” din Târgoviște (peste drum de locuința sa, aflată la nr. 1, declarată monument istoric, construită la 1768 de frații Badea și Iordache Văcărescu și duchiul Mitropoliei Târgoviște, Samuilă arhimandritul, pe locul bisericii din lemn construită de Mitropolitul Theodosie).

Din 1939 – Profesor la Liceul „Ienăchiță Văcărescu” iar după mutarea Liceului Militar Mănăstirea Dealu, la Predeal, ca urmare a cutremurului din 1940.

1943 – A fost numit directorul Muzeului de Istorie Târgoviște, răspunzând de buna funcționare a Comitetului Cultural Orășenesc Târgoviște.

30.01.1944 – S-a inaugurat Muzeul orașului Târgoviște. S-a deschis „Biblioteca Primăriei și Căminului Cultural Târgoviște”, adăpostită în localul Muzeului până ce se va clădi o sală proprie.

Au participat membrii „Asociației târgoviștenilor și dâmboviștenilor”, care au aprobat numirea sa ca primul director al muzeului, bibliotecii și căminului. Întocmește „Regulamentul de funcționare al bibliotecii”.

Aprobat, prin decizia 70563/14.08.1944, de primăria Târgoviște, el a cuprins 30 articole privind: numele bibliotecii, conducerea, sprijinul primăriei pentru buna funcționare, taxele achitate de membrii și de cititori, regimul împrumutării cărților, programul de funcționare și alte prevederi utile bunei funcționări. A fost unul dintre primele regulamente de organizare a bibliotecilor, ca instituții de cultură din România și meritul acestui concept de organizare i se datorează în exclusivitate profesorului dr. Alexandru Vasilescu, a cărui rigoare științifică de cercetător istoric s-a dovedit în prevederile lui.

În anii 1948-1949, a fost construit localul „bibliotecii comunale, în parcul din fața primăriei orașului”.

Motivarea amplasării ei în plin centrul orașului a fost susținută în memoriul explicativ de serviciul tehnic al primăriei „pentru a fi la îndemâna întregului oraș și în special a tineretului venit în parcul din fața primăriei, locul predilect la acea dată de întâlnire a tineretului târgoviștean”.

1944 – A fost numit director la Secția Târgoviște a Institutului de Istorie Națională.

1946 – Se pensionează.

18.07.1948 – Încetează din viață, fiind înhumat în Cimitirul Central din Târgoviște.

Lucrări publicate

- *A 317 aniversare a morții lui Mihai Viteazul: discurs ținut la Liceul Militar „Mănăstirea Dealu”*. Târgoviște, Tip. Viitorul Petre G. Popescu, 1919;
- *Casele Bănești din Craiova în secolul al XVIII-lea*. Craiova, Scrisul românesc, 1927;
- *Oltenia sub austrieci 1716-1739*. I, *Teză de doctorat*. București, Tipografiile Române Unite, 1929;
- *Istoria clasei țărănești până la 1866*. Târgoviște, Tip. Viitorul Petre G. Popescu, 1940;
- *Privilegiul comercial, latinesc al lui Mircea cel Bătrân din 25 august 1413 acordat brașovenilor este fals*. Extras din Revista istorică română, XIII, București, 1943;
- *Contribuții la biografia cronicarului Radu Popescu și compilatorului Constantin Căpitanul; În amintirea lui Constantin Giurăscu*, București, 1944;
- *Urmașii lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Țepeș (1418-1456)*, București, 1945.

Respectat și iubit de elevi, colegi ca și de oamenii de știință sau politicieni, a făcut ca pierderea sa timpurie la vârsta de 63 de ani, în plină putere de muncă, să fie regretată de toată comunitatea târgovișteană.

Profesorul dr. Alexandru Vasilescu a demonstrat, în toată activitatea sa de dascăl, o conștiințiozitate desăvârșită. Erudiția sa stârnea admirație și era captivantă, prin amănunțele pe care le presăra în fiecare lecție predată. Erau nu simple înșiruri de date, ci o înlănțuire de evenimente analizate cu atenție prin implicațiile lor sociale, economice și politice, care uneori au provocat schimbări în evoluția societății umane.

Pasionat cercetător, a răscolit arhivele oficiale, dar și documentele aflate în proprietăți particulare, reușind prin relații personale să obțină informații prețioase din documentele vechilor familii din orașul Târgoviște și alte localități ale județului.

A colectat, astfel, materialul documentar pentru întocmirea proiectatei monografii a Târgoviștei, rămasă în manuscris, ca urmare a decesului în plină capacitatea creatoare.

Memoria sa prodigioasă, impresiona elevii, care, din băncile lor, priveau la catedra profesorului, cu ochii ațintiți, uneori mirați, altele speriați de modul în care le erau prezentate acele evenimente care schimbau cursul istoriei.

Interdependența evenimentelor petrecute în diferitele zone geografice, prin raportarea lor la istoria fiecărei epoci constituiau temele fiecărei lecții, trezind, pe lângă curiozitate, dorința de înțelegere a modului în care evenimente, aparent fără legătură între ele, se influențau și se extindeau.

Când preda istoria patriei, lecțiile sale vibrau de patriotism înflăcărat, amintind jertfele poporului român în frământata lui istorie, vocea lui căpăta o sonoritate gravă, patetică, mărturisind admirația sa pentru curajul și vitejia demonstrată „de la opincă la vlădică”, după cum se exprima el, elogiind pe domnitorii care luptaseră la rând

cu oștenii pe câmpurile de bătaie.

Exigent, profesorul dr. Alexandru Vasilescu, considera studiul istoriei ca necesitând exactitate, prin respectarea adevărului, oricât de crud ar fi fost el în unele momente pentru popoarele respective, căci numai astfel el contribuia la educația patriotică a tinerilor.

Modul viu, colorat, în care prezenta o epocă, un eveniment, un personaj, integrat în conjunctura care-l crease, făcea din lecțiile sale adevărate demonstrații de analiză fenomenologică, căci atrăgea atenția asupra mentalităților care dominau în vremea respectivă, care nu puteau fi judecate după cele prezente, căci altele erau relațiile între clasele sociale, între membrii familiilor, între cultele religioase și factorii politici și administrativi ai vieții publice.

Alteori corela evenimentele petrecute în diferitele epoci istorice, pentru a demonstra că dacă legile, tradițiile, obiceiurile erau diferite, sufletele oamenilor erau mereu aceleași, ele tindeau către valorile universale, ale aspirației omului către divinitate, indiferent de formele sub care era reprezentată de la idolatrie la politeism sau monoteismul prezent. De aceea, insista asupra formării caracterelor, pe lângă însușirea a cât mai multor cunoștințe ale domeniilor prevăzute de programele școlare.

Am scris aceste date drept omagiu celui care, timp de opt ani la umbra ctitoriei lui Radu cel Mare – Mănăstirea Dealu, și în preajma Mormântului Sfânt al primului întregitor de neam – Mihai Viteazul, mi-a sădit în suflet „iubirea de neam și moșie”, ca fiind cea mai înaltă îndatorire față de plaiurile care m-au născut și, de asemenea, în amintirea relațiilor familiare păstrate pe tot timpul vieții.

Ion Benone Petrescu,
fost elev la Liceul Militar
„Nicolae Filipescu”
de la Mănăstirea Dealu, 1930-1938

BIBLIOGRAFIE

1. **Roboiu, Nicolae; Enescu, Sorin.** *Șoimii de la Mănăstirea Dealu*. [s.l.], [s.n.], 1993.
2. **Stoica, Neculai.** *Constelația dascălilor de la Mănăstirea Dealu. Târgoviște. Predeal*. București: Editura Vasile Cârlova, , 1998.
3. **Oproiu, Mihai; Andronescu Anda.** *Târgoviște – ghid turistic*. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2002.
4. **Petrescu, Victor; Paraschiva, Serghe.** *Dicționar de literatură al județului Dâmbovița (1508-1998)*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 1999.
5. **Dragomir, Florin; Petrescu, Victor.** *Lectura publică târgovișeană. Tradiție și actualitate*. Târgoviște: Editura Domino, 1998.

Un gazetar târgoviștean uitat:
STELIAN MIRCEA IONESCU

Se știe că în perioada interbelică existau mai multe cotidiene cu apariție în Capitală dar răspândite în toată țara, care aveau corespondenți în reședințele de județ și că, în orașele de provincie, mai mari ori mai mici, apărea o presă locală de mai lungă sau mai scurtă durată, existând și numeroși gazetari, profesioniști cei mai mulți. La Târgoviște au fost cunoscuți unii dintre aceștia, și voi aminti numai câțiva: Ștefan Nicolescu, poreclit Condei, Tudorică Dumitrescu, Grigore Crinescu, Jean Vasiliu și-l voi menționa acum pe cel de care mă voi ocupa în aceste rânduri – Stelian Mircea Ionescu. E un nume astăzi uitat, dar atunci, în anii 1930-1940, era destul de cunoscut și avea suficient talent pentru a fi considerat un ziarist profesionist corespunzător cerințelor vremii.

Dat fiind faptul că a fost unchiul meu (fratele mamei mele) și că sunt în posesia numeroaselor dovezi (în arhiva de familie) din care rezultă mai multe aspecte ale activității sale de gazetar, cât și cunoștințele ce le avea cu privire la viața sa și la ultimii ani, destul de nefericiți, pe care i-a petrecut înainte de trecerea sa în neființă, m-am gândit că nu greșesc dacă voi publica, cel puțin câteva date, din biografia celui ce a fost Stelian Mircea Ionescu.

Încep prin a menționa un fapt puțin curios cu privire la înregistrarea nașterii sale. În certificatul său de naștere, înregistrat la Primăria orașului Târgoviște, se arată că Stelian Gr. Ionescu, fiul lui Grigore și al Finaretei Ionescu, a văzut lumina zilei la data de 24 ianuarie 1893 (martori fiind de declararea acestei nașteri, preotul C. Angelescu și Nicolae Diaconescu, funcționar). Curios însă e faptul că în actul originar apare numai prenumele Stelian, și abia în anul 1950 s-a făcut o mențiune specială în registrul de stare civilă în sensul că s-a modificat înregistrarea inițială și s-a consemnat adăugirea prenumelui Mircea. Nu știu cum s-a ajuns la această situație dar știu precis că totdeauna, în familie și între prieteni i se spunea Mircea sau nenea Mircea, și niciodată Stelian, deși totdeauna a semnat, în presă cu aceste ambe prenume.

Mai notez că în actele sus amintite se specifică locul nașterii: în Târgoviște, suburbia Târgului, strada Libertății. Într-adevăr, casa bunicilor mei și a părinților lui Stelian Mircea s-a aflat în centrul vechi, lângă Școala primară nr.

1 de băieți. Astăzi imobilul a fost demolat și curtea este înglobată în terenul din jurul actualului Centru al Creației Populare, pe strada în prezent numită Alex. Ioan Cuza.

Nu știu ce studii avea la bază Stelian Mircea Ionescu, în orice caz nu mai mult decât studii medii (gimnaziu, poate liceu?)

Mai puțin important este un act eliberat de Cercul (Militar) teritorial Dâmbovița la 14 septembrie 1944 care atestă că „Soldatul rezervist Ionescu Gr. Stelian se afla în ianuarie 1917 în regimentul 22 infanterie, în Moldova” și fusese găsit „*bun de serviciul auxiliar*” (de reținut că regimentul 22 infanterie avea garnizoana în Târgoviște).

După primul război mondial, Stelian Mircea Ionescu și-a început cariera de gazetar. Din diferite acte și cartele-legitimării voi putea puncta unele ziare la care a colaborat și atestări ale încadrării sale în breasla gazetărească.

Astfel, o adresă a ziarului „Universul” (cotidian foarte cunoscut în România interbelică) din 23 iulie 1931 îi comunică lui Stelian Mircea Ionescu numirea sa în calitate de corespondent în Târgoviște (cu un salariu – deocamdată – de 500 de lei lunar, plus cheltuieli de corespondență).

La 11 iunie 1936 apare o adresă a ziarului „Adevărul” (tot din capitală), care îi acordă tot calitatea de corespondent, cu un salariu de 1000 lei lunar. Adresele din 28 aprilie 1939 și 4 mai 1939 atestă calitatea de corespondent al ziarului „Timpul” (ziar de informație, director Grigore Gafencu), cerându-i-se ca în reportajele ce le va trimite săptămânal la București, să prindă viața regiunii respective, aspecte sociale, culturale, economice.

O altă adresă din 7 mai 1940 este emisă de gazeta centrală „Jurnalul” – director Tudor Teodorescu-Braniștea și din ea rezultă că Stelian Mircea Ionescu era corespondent al acestei gazete care îi cerea să viziteze o expoziție privind industria și comerțul românesc și să trimită un reportaj pentru un număr special ce urma să apară cu acest subiect la 8 iunie 1940.

O legitimație de gazetar din anul 1934 arată că în acest an este corespondent al ziarului „Facla” la Craiova, iar în 1936 apare în importanta gazetă bucureșteană, larg

răspândită în toată țara – „Dimineața” un articol – interviu intitulat „Din nevoile industriei și comerțului cărășan. Necesitatea unei camere de comerț la Oravița” – rezultând că la 7 august 1936 Stelian Mircea Ionescu era corespondent al susnumitului ziar la Oravița, județul Caraș Severin (de unde expresia „industrie și comerț cărășan”). De altfel, o legitimație din 1 iunie 1935 atestă calitatea de corespondent al ziarelor „Adevărul” și „Dimineața” la Oravița (județul Caraș Severin).

Foarte dese schimbări în activitatea celui pe care îl evoc aici, de corespondent la diferite ziare și în diferite localități, mă obligă să menționez un lucru nu prea plăcut despre Stelian Mircea Ionescu: încă din tinerețe a devenit un împătimit alcoolic și, cu toate rezultatele bune în gazetărie, faptul că de foarte multe ori viciul său îl făcea să uite de îndeletnicirile sale de gazetar duceau la îndepărtarea sa din serviciul pentru care era angajat.

Singura continuitate în activitatea jurnalistică a avut-o la Târgoviște, scriind permanent la gazeta locală „Ancheta”, unde era director bunul său prieten, Jean Vasiliu.

Din colecțiile „Anchetei” se pot reține numeroase articole publicate și semnate Stelian Mircea Ionescu între anii 1937-1942 (și, probabil și anterior acestei perioade)

Redau câteva titluri: „Natalitatea” – Ancheta, an IV, nr 51/21-II-1937 (în care spune că, la ordinea zilei, se află în țara noastră problema natalității, în descreștere); „Medicii plimbăreți” - Ancheta, an IV, nr 60/31-III-1937; „Situatie politică fără precedent” (subiect legat de criza de guvern din acel timp); „Frontul renașterii noastre” - Ancheta, an VI, nr 97/25-VI-1939 (se referă la partidul înființat atunci sub numele Frontul Renașterii Naționale); „Concluzii la o comparație” - Ancheta, an VI, nr 97/25-VI-1939 (compară buna gospodărire a unui oraș din Bărăgan cu ceea ce ar trebui să facă edilii târgovișteni); „Țara ne cheamă la numărătoare” - Ancheta, an VIII, nr 129/31-III-1941 (în legătură cu un recensământ al populației în care sfătuiește pe cetățeni: „Fiți cinstiți în mărturia voastră, care, prin recensământ, o faceți țării și viitoareii voastre bunăstări”); „Frigul – aliatul depozitarilor de lemne” - Ancheta, an IX, nr 169/15-X-1942 (propune măsuri pentru fixarea de prețuri convenabile populației de către depozitarii de lemne).

După 1945 presa independentă a dispărut și Stelian Mircea Ionescu a căutat să activeze la ziare ale noului regim. Astfel, o legitimație din septembrie 1945 arată că era corespondent sindical la „Viața sindicală” – organ C.G.M. Tot cam atunci devine corespondent sindical la o publicație a Uniunii Sindicatelor Unite pentru Arsenalul Târgoviște.

Dar nu a mai fost posibilă activitatea sa gazetărească și începe o perioadă foarte grea din viața sa..

Deoarece nu avusese statut de funcționar, nu putea primi pensie normală. A trebuit să se angajeze ca mărunt funcționar la o întreprindere petroliferă locală (în 1955 se eliberează o adeverință din care rezultă că avut funcția de pontator la Trustul V Sarompetrol Târgoviște.

În sfârșit, când nu mai avea nici un venit ajunge să obțină o pensie mizeră (la 1 octombrie 1959 fixată la 250

lei lunar).

Trebuie menționat însă că a avut voința, tăria rar întâlnită în alte cazuri similare și, a încetat complet să mai bea. Viciul care îl marcasse toată viața a fost înfrânt.

În ultimele luni ale vieții sale a avut preocupări legate de cultură. Am găsit printre hârtiile sale un caiet cu epigrame! Deși scrisul era aproape ilizibil, am descifrat câteva. Iată-le: „Așa se înnoadă mereu drama / Și-asupra ei stăruiesc încă: / Nu tot ce zboară se mănâncă / Nu tot ce-i vers eepigramă”. Alta: „Epigrama-ți, domnișoară / Are nevoie de demență / Spiritul, care-l pretinde / Strălucește prin absență”. Sau: „De te pui cu-a lui prestanță / Și cu spiritul-i gregar / Doar urechea îi lipsește / ca să fie-un biet măgar”.

Printre documentele rămase de la Stelian Mircea Ionescu am găsit o interesantă carte de vizită a generalului Constantin Fotescu (unul dintre comandanții aviației noastre în anii '30) cu următorul text: „*Iubite Maestre, încep cu o cordială urare de viață lungă și fericire pentru noul an și termin cu rugămintea de a primi, asculta cu bunăvoință și a da satisfacția D-lui Stelian Mircea Ionescu, pe care îl cunosc și cred că merită o soartă mai bună. Cu toată dragostea și devotamentul – gl. C. Fotescu*”.

Pe plic se află numele adresantului: Mihail Sadoveanu. Nu știu când și pentru ce a mers (dacă a mers) cu această recomandare la marele scriitor, dar se vede că era apreciat de oameni de seamă cum a fost acel ofițer superior.

În sfârșit, mai menționez că are legături de prietenie cu gazetarul târgoviștean Jean Vasiliu și cu Maestrul Vasile Blendea și am găsit o poză tip carte-poștală în care se vede schițarea de către talentatul pictor și sculptor târgoviștean Vasile Blendea a trei chipuri: unul e autoportretul celui care a făcut schițele și ceilalți doi sunt Jean Vasiliu și Stelian Mircea Ionescu.

Ultimii ani din viață cel pe care îl evoc în aceste rânduri a dus-o tare greu, într-o cămăruță neînchipuit de sărăcăcioasă, rău încălzită iarna și cu un venit sub orice închipuire: pensie ce ajunsese la 350 lei lunar (pe care organele locale la care apelase bătrânul spre a i se acorda un ajutor material, o considera „suficientă pentru întreținere” și i se respinge solicitarea).

În final, s-a ajuns la internarea sa într-un azil de bătrâni, dar nu a stat acolo mult timp și a fost transferat la un alt azil, de persoane handicapate, unde a încetat din viață la 1 aprilie 1976. A fost înhumat în cimitirul din comuna Costești din Vale (unde se afla azilul) și-și doarme somnul de veci în preajma mormântului lui I. C. Vissarion, pe care desigur îl cunoscuse bine și semnase alături de el în gazeta lui I. G. Vasiliu.

Fie ca amintirea gazetarului Stelian Mircea Ionescu să rămână, totuși, în memoria celor care se gândesc la trecutul cultural al Târgoviștei.

Theodor Nicolin

CONSTANTIN GHIULAI - FONDATORUL ȘCOLII ROMÂNEȘTI DE AUTOMOBILE ȘI MAȘINI BLINDATE

În toamna anului 1941, după o campanie de trei luni plină de victorii, trupele germane, angrenate contra Uniunii Sovietice, au avut parte de o surpriză deosebit de neplăcută: tancul mediu T-34. Manevrând pe șenilele sale late, cel mai reușit produs al uzinelor din Urali era imun atât la noroiul stepei ruse, cât și la armele antitanc germane. Pe de altă parte, tunul său de 76 mm putea neutraliza orice vehicul inamic de la o distanță apreciabilă. Pentru germani situația se complicase...

Într-o situație și mai grea se aflau aliații Reich-ului, românii. Aceștia suferiseră încă de la începutul campaniei de lipsa materialului antitanc, dar cel puțin la momentul demarării acțiunii contra Uniunii Sovietice situația combatanților era echilibrată.

Dacă specialiștii Wehrmachtului s-au pus rapid pe treabă, realizând în scurt timp contra-măsuri eficiente, românii, care nu dețineau capacitatea industrială și tehnologică necesară, au trebuit să adapteze din mers vechiul material.

Cel destinat să rezolve această sarcină copleșitoare era un personaj pe care mulți din tanchiștii români îl cunoșteau bine, profesorul universitar Constantin Ghiulai.

Cel care avea să devină fondatorul Școlii românești de automobile și vehicule blindate s-a născut la 1 decembrie 1898, în comuna Uliești din județul Dâmbovița. A manifestat de tânăr înclinații către meseria armelor, așa că în războiul din 1916, cu toate că se afla încă pe băncile liceului „Mihai Viteazul” din București, se înrolează voluntar în armată, într-unul din momentele cele mai critice pentru România. La demobilizarea survenită în 1918, absolvise atât cursurile liceale cât și pe cele ale Școlii de ofițeri de rezervă din Botoșani.

Înscris în același an la Institutul Electrotehnic din cadrul Universității București, este remobilizat la scurt timp, datorită situației tensionate din Basarabia. Primul război mondial consacrase o nouă armă – tancul – care avusese un rol determinant în câștigarea războiului. Ca aliată a Franței, România primise o serie de astfel de vehicule blindate, considerate esențiale într-un viitor război. În 1920, la Târgoviște se constituise chiar un regiment cu aceste care de luptă, unite în care Ghiulai a fost integrat ca ofițer activ. Datorită capacității și talentului său, în scurt timp devenise primul specialist al regimentului, îndeplinind și funcția de profesor de tehnica automobilelor și a tancurilor la școala ce asigura pregătirea tehnică a ofițerilor din regiment. Ulterior, în postura de șef al serviciului tehnic și șef al atelierelor de întreținere și reparare, reamenajează aceste sectoare într-o concepție proprie de credit de eficiență.

Evident, armata română nu putea rămâne în urma avântului tehnologic din vestul Europei, așa că principalul ei tehnician în vehicule de luptă este trimis să studieze la Paris și Versailles, la școala specială pentru ofițeri tehnici. Se întoarce în țară, în 1927, cu calificative foarte bune (primul din cei 20 de cursanți ai promoției sale) și patru ani mai târziu se înscrie la Școala Politehnică din București (absolvită în 1935).

Devine astfel șeful Serviciului Mobilizare din Direcția Tehnică a Ministerului Înzestrării Armatei (1935), funcție pe care o va păstra pe toată perioada celui de-al doilea război mondial. Bineînțeles că ofertele din străinătate nu au lipsit, Ghiulai fiind în mai multe rânduri solicitat în calitate de consultant de specialitate la celebrele uzine de armament Skoda, Henschell, Tatra, Tempo sau Poldi. Colaborarea cu specialiștii cehoslovaci a fost, însă, cea mai strânsă și mai rodnică. Principalul aliat al României în cadrul Micii Înțelegeri,

Cehoslovacia era și un furnizor de armament de talie europeană.

Blindatele Skoda asigurau aproape două treimi din efectivele singurei Divizii de care de luptă a României. Tehnica cehoslovacă importată a fost, evident, supusă testelor și perfecționării, operații de care se ocupa același Constantin Ghiulai.

Nici organizarea Fabricației de tehnică militară autohtonă (în care erau implicate uzinele Reșița, Concordia) nu a fost neglijată. Cum aceasta necesita specialiști bine pregătiți într-un domeniu destul de nou, Ghiulai inițiază în 1939 primele cursuri sistematice de automobile la Institutul Politehnic București. Astfel se prezenta Constantin Ghiulai în momentul în care era pus în fața celei mai importante sarcini din cariera sa: elaborarea unui blindat românesc capabil să înfrunte coloșii sovietici.

Evident, industria României era prea puțin dezvoltată pentru a permite construcția de tancuri, așa că Ghiulai se orientează către un tun antitanc autopropulsat, după modelul celor create de germani. Din păcate, nici măcar pentru acesta nu existau materii prime în țară. Existau însă o sumedenie de vehicule și piese de artilerie de producție sovietică, provenite din capturi. Ghiulai rentabilizează șasiul tancului sovietic T-60, instalându-i un tun (tot de producție sovietică) de 76 mm, realizând astfel primul Tun Antitanc pe Afet Mobil (TACAM) românesc. În vara lui 1943, 43 de astfel de blindate vor intra în componența Armatei Române. În paralel sunt modificate vechile tancuri Skoda R2, care devin, tot din 1943, TACAM R-2. Ambele tipuri se vor comporta bine pe câmpul de luptă, dovedindu-se vitale pentru o armată aflată în recul. Înfrângerea era, însă, inevitabilă iar deznodământul tragic ce a urmat datei de 23 august 1944 a hotărât soarta României pentru aproape o jumătate de secol.

După război, Ghiulai se dedică învățământului universitar. În toată perioada războiului predase diverse cursuri, în calitate de conferențiar la Facultatea de Mecanică („Automobile”, „Care de luptă”, „Automobile și tractoare”, „Tehnologia mașinilor termice”). Din 1951 devine șef al catedrei de tancuri și automobile din cadrul Academiei Tehnice Militare, unde a creat practic centrul didactic și de cercetare în domeniul automobilelor și blindatelor. În cadrul Academiei a predat cursurile: „Teoria, calculul și construcția automobilului”, „Teoria și încercările automobilului”, „Teoria tancului”, „Echipamentul electric al autovehiculelor și tancurilor”, „Transmisii automate pentru autovehicule și tancuri”. Nu a părăsit nici Institutul Politehnic, fiind din 1950 decan al Facultății tehnico-economice.

Activitatea sa didactică remarcabilă a fost susținută și de publicarea unui important număr de lucrări și studii, însumând 7235 pagini, dintre care amintim: primul curs de automobile din România (1948), primele cursuri de construcție a blindatelor (1952), „Teoria tancului” (1955), „Dinamica autovehiculelor” (1975).

Inginer de geniu, tehnician recunoscut pe plan european și fondator de școală, profesorul universitar Constantin Ghiulai se stinge din viață la 23 septembrie 1975, la București, după o viață dedicată luptei științifice pentru acoperirea handicapului tehnologic cu care statul român se confruntase încă de la creare.

Alexandru Ștefănescu

EPIGRAMIȘTI DÂMBOVIȚENI

A vorbi despre epigramași fără a exemplifica expunerea cu câteva din epigramele lor valoroase și originale, echivalează cu a vorbi despre oricine. În județul Dâmbovița nu avem decât câțiva epigramași și merită să-i cunoaștem prin epigramele lor. Mă voi ocupa, desigur, numai de epigramaștii pe care i-am cunoscut de-a lungul vieții mele de epigramist.

Ca elev al Liceului “Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște am avut deosebită șansă să-l cunosc pe profesorul, poetul și epigramistul **Ion Calboreanu**, de la care am aflat de existența și de savoarea epigramei al cărei microb m-a cucerit de copil. Am moștenit, ca să zic așa, de la domnia sa câteva reviste “Epigrama”, câteva cărți de epigrame, printre care și unicul său volum de epigrame “Albine și furnici” și un valoros început de bibliotecă serioasă, în prim plan fiind cronicarii (dânsul fusese cândva și posesorul librăriei din Târgoviște, care tocmai îi fusese confiscată, iar dânsul “eliberat” din învățământ, rămânând să-și ducă zilele cum s-o putea, pentru a crește pe Vlăduț și pe Albișoara, soția fiind profesoară de fizică la Liceul “Carabella”). Multe amintiri plăcute am, din acele vremi neplăcute, de la acest om minunat. Mai amintesc doar autograful dat pe volumașul amintit de epigrame micului elev de atunci: “Lui Nicușor Petrescu, el însuși epigramist încă needitat, în semn de prietenie, aceste inofensive albine și furnici de gând”. 2 mai 1955 I. Calboreanu.

Lui Păstorel

A băut cum e legenda,
Și-a plătit precum se știe.
Cârciumarii au să-i facă
Monument... “din datorie”.

Revistei Epigrama

De Anul Nou fiind și eu
Cu bătrânești urări dator,
Zic: Să ne ție Dumnezeu,
Că cititorii nu mai vor!

La cimitir

În acest pustiu enorm,
Dușii întru totul dorm.
Singura excepție-o face
Omul însurat: El... zace.

Unui amic funcționar la „Muncă și voce bună”

În straniul birou unde-l aruncă,
Nu cred că va rămâne nici o lună,
Pentru că ei l-au așezat “la muncă”
Iar el venise pentru “voce bună”.

Unui pasionate după vânătoare

Când o iau în zori prin șlepurii,
E-ncântată dumnezei.
Mai împușcă-n drum și iepuri,
Dar, de fapt, vânează... lei.

Epitaf pe mormântul unei soții

Zace-aici lângă cărare,
Sub o ramură de tisă.
Doamne cât ești Tu de mare,
Dacă-o ții cu gura-nchisă!

Din revista “Epigrama” aflasem și de existența viitorului meu prieten, poetul și epigramistul **Aurel Iordache**, profesor în Găești, pe care îl vizitam acasă unde eram primit cu dragoste și bucurie. Și volumașul său de fabule și epigrame “Cutia Pandorei”, prefațat de Mircea Pavelescu, îl am cu autograf: “Confratelui N. Petrescu, talentat epigramist, profesor apreciat, un entuziast de invidiat, cu urarea sinceră “să fie în toate mai norocos decât mine!, în semn de dragoste și apreciere.” Aurel Iordache. Găești 8 oct.1975.

Duiosul și suavul Maestru a refuzat mereu să mă însoțească la București la Clubul epigramaștilor “Cincinat Pavelescu”(îl luam cu mașina) având foarte mult de lucru pentru a pune la punct cele 5-6 volume, de care avea să se ocupe Olguța-Daniela, pentru dânsul timpul nemaivând răbdare. La dispariția prematură a suavului Maestru, am anticipat într-un catren: “Iubite nene Aurele/ N-o să ți se coboare vela,/ Ba, chiar vor fi și alte vele/ Cât timp trăiește Daniela! “Într-adevăr, demna urmașă, poeta Olguța-Daniela Iordache, și-a urmat menirea și în afară de volumul său de poezii “Tristețea Dulfului” a reușit, prin eforturi deosebite, să tipărească și două volume ale lui Aurel Iordache, al cărui nume e purtat cu cinste de Biblioteca Orășenească din Găești: “Din epigramaștii lumii” (Târgoviște, 2000), și Gura Humorului”, studiu și antologie de umor românesc (Târgoviște, 2001).

Plecăciune

Înfumurat vorbea poetul...
I se închinau ca unui zeu.
În fața lui mă plec și eu
... Să-mi leg șiretul.

Biblică

Iradia din fiecare cută
O bucurie creștinească-n țel :
Găsise tocmai “oiaia cea pierdută”.
Atâta doar că n-o pierduse el.

Năravuri și moravuri... istorice

Prin Cameră, nu e mister
Ducea un drum spre Minister.
La dânsul, drumul măreției
Trecu prin camera... soției.

Tristețe - țaranului român (localizare)

Când văd câte-un țaran mâncând la masă
O ciorbă bună de găină grasă,
Eu mă-ntristez fiindcă-nțeleg pricina :
Ori e bolnav țaranul, ori găina.

Adevăr și minciună

Să-i spun că o iubesc am ezitat
Și draga mea cumplit s-a supărat...
Ea uită c-adevăru-ntotdeauna
Nu se rostește iute, ca minciuna.

Ce e soacra

Auzi vorbindu-se de soacră
Și când te scoli și când te culci.
O fi ea soacra poamă acră
Dar tare face fructe dulci.

Un alt găeștean important este profesorul, criticul și scriitorul **Mihail Ilovici**, pe care l-am cunoscut în Pitești fiind colegi la Liceul Industrial de Construcții de mașini și martor la eforturile făcute pentru a umple sala imensă a Sindicatelor cu public divers, pentru spectacolele de poezie și umor cu poeți și epigrafiști bucureșteni și piteșteni. Bun prieten cu marele Eugen Ionesco, pe care l-a sfătuit să plece în Franța ca să se umple de glorie și mult apreciat de criticii și scriitorii Vladimir Streinu și Șerban Cioculescu pe care i-a avut profesori la Găești, unde l-a cunoscut și pe mai tânărul și talentatul Aurel Iordache.

Mihail Ilovici nu s-a ocupat cu epigrama decât sporadic sub pseudonimul Dik-Găești în propria revistă „Cristalul” (1930-1932), preocuparea sa principală fiind critica și viața lui Camil Petrescu, care a decedat în spitalul din Găești, reușind să publice numai volumul I „Tineretea lui Camil Petrescu”, iar volumul II fiind încă nepublicat și devorat de alții. Despre M. Ilovici, finul Clădiei Milian, găsim pagini savuroase în „Turnul Babel” al lui Neagu Rădulescu. A fost și un activist cultural cu har.

Biletelor de papagal

Motto: Revista are planetă

Și directorul flașnetă

Eu sunt Coco, micuțul, al

Biletelor de papagal;

Când uit eu să ridic planeta,

Arghezi cântă cu ...flașnetă.

Lui Lucian Blaga, autorul volumului „Lauda somnului”

Cetind cartea-am exclamat:

Somnul, fie lăudat!

Ziarului „Adevărul”

„Adevărul”, pare-mi-se,

Adevăr îi, cu dreptate;

Chiar minciunile comise

Par a fi adevărate

Lui E. Lovinescu, la apariția „Memoriilor”

Cartea fuse ca un tunet

Demarcând o glorie:

Însă nu avu răsunset

Ci...tristă memorie.

În cadrul Cenaclului epigrafiștilor „Cincinat Pavelescu”, al cărui membru sunt din februarie 1975 când marele și distinsul critic și scriitor Șerban Cioculescu, care aprecia și ocrotea epigrama, a primit Președinția de Onoare a Clubului, prietenii mei Aurelian Păunescu și Florin Iordăchescu au fost numiți membri de onoare ai clubului iar eu, Nic Petrescu, am devenit cel mai proaspăt (sau tânăr) membru al Clubului epigrafiștilor „Cincinat Pavelescu”, în această distinsă companie, participând lunar la ședințele clubului cam 15 ani (cu mici excepții), bucurându-mă de șansa de a cunoaște toată floarea cea vestită a Epigrafiștilor români contemporani. Ca epigramist dâmbovițean, vi-l prezint pe profesorul emerit de matematici (la Liceul „I.L. Caragiale” din Ploiești): „Mai din margini, de la Tătărani/ Apăru, subtil, Ion/Cel mai aprig dintre veterani/Cu preocupări mai mult majore”. Epigramistul **Ion Grigore**, pur și simplu, ne speria cu premiile acaparate la concursurile pe rime sau pe teme date. Un om de spirit și de mare caracter. În 1982 îi apare la Editura „Litera” unicul volum personal de epigrame, intitulat „Epigrame”.

Nedumerire

Când văd ce-apare-n librărie,

Nu cred în criza de hârtie

Plopul

Copac ce speră în tăcere

Că într-o zi va face pere.

Unui lăudăros

Meteahna lui e o năpastă

Dar provenită dintr-o dramă:

Cum să desfaci o marfă proastă

De nu îi faci ceva reclamă?

Dilemă în fața unei poete moderne

Aș lua-o de soție

Dar mă roade o-ntrebare:

Dacă face și mâncare

Cu aceeași fantezie?

Epitaf unui avocat

Se odihnește omul împăcat

Cu sine și cu pronia divină:

Ce de minciuni la bară a turnat

Să scoată adevărul la lumină!

Cuplu... cu diferență de vârstă

Pân-să zică „hop”

Face o sincopă:

Ea muzică, pop,

El, muzică... popă.

„Din Moreni, cu calm și hotărât / Apăru **Corneliu Berbente** / Un epigramist eminent / Ba, chiar mult mai mult decât atât!”. Absolvent al Liceului „Ienăchiță Văcărescu” ajuns profesor doctor inginer la Institutul Politehnic din București, decan și apoi prorector, recompensat cu premiul „Aurel Vlaicu” al Academiei Române pe anul 1981, a înființat și condus cercul literar al Politehnicii numit „Geometria Pasiunii”; este membru, apoi vicepreședinte al Clubului „Cincinat Pavelescu” al epigrafiștilor bucureșteni și membru fondator al Uniunii Epigrafiștilor din România.

Având și preocupări științifice deosebite, neputându-se deplasa și la întrunirile epigrafiștilor din diferite orașe ale țării, faima sa de mare și talentat epigramist nu a scăzut, decât poate pentru unii veleitari.

În 1996, la Editura Tehnică, îi apare primul volum – „Epigrame... și Altele”. Vor mai urma și altele.

Circulară

Așa precum s-a demonstrat,

Conform formulei birocrate,

Un cap, cu cât e mai pătrat,

Mai multe circulare scoate.

Inteligență

Inteligența-i calitate

Ce leagă prin diversitate,

Opusă deci prostiei care

Dezbină prin asemănare.

Taxă pe valoare adăugată

Că pune taxă pe valoare

Guvernul este mândru. Oare,

N-ar fi un lucru mai isteț

Să pună pe valoare... preț?

Virtute

Persoanele căzute

În patima beției

Au totuși o virtute:

Virtutea... inerției!

Instructaj

Prostia, cât ar fi de crasă,

Nu are caracter de clasă!

Se precizează așadar
Că nu se trece la dosar.

Egalitate

Și eu fac parte dintre cei normali,
Și pot ca să pricep, la o adică:
În fața legii toți suntem egali,
Dar nu și-n fața celor ce-o aplică.

Corupție

Că-i corupția în floare,
Tot românul înțelege:
Legea este în vigoare,
Dar vigoarea nu e-n lege!

Unui poet minor

Întâi fu aspru criticat.
Apoi au început să-l scuze:
- Lăsați-l, e nevinovat!
Poet minor... nedus la muze!

Presa

Adevărul și minciuna –
Contradicție expresă!
Ca să faci din ele una
E nevoie deci de... PRESĂ!

A la... italiano

Zărind pe Ana Ipătescu
O prea frumoasă signorita,
Exclamă doctorul Ghițescu
Veterinar: „E dulce...vita!”

Despre **Corin Bianu** am aflat târziu că e dâmbovițean, născut în Pătroaia Vale, Crângurile și se numea Ioan Cobianu. Îl întâlneam des la ședințele Clubului „Cincinat Pavelescu” pe tânărul jurist. A editat două volume personale de umor: „Actori, teatru, muzică” (în colaborare 1986) și „Epigrame dezbrăcate” (1993) și o culegere de epigrame „Actori, teatru, muzică! (în colaborare, 1990).

Axiomă

În fiecare dreaptă a naturii
Un adevăr se-ntrezărește:
Când n-ai un simț – cel al măsurii
Și bunul simț te părăsește.

Nuntă cu dar

A cunoscut întreg orașul,
Ca o pățanie-nre pățanii,
Un mire ce-și găsisese nașul
În socrul ce-a fugit cu banii!

Confesiune

La greu eu nu mă dau în lături,
În viață, muncă, sunt cuminte,
Am grijă și de cel de-alături...
Să nu mi-o ia cumva-nainte!

Unei soții aprige

De ziua ei i-a dăruit
Bărbatul, numai un chibrit
Că doar atât îi mai lipsea
De explozivă ce era!

La Pitești l-am cunoscut pe profesorul, poetul și prozatorul **Toma Biolan** (care ne-a părăsit de curând) care a fost redactor la revista „Argeș” și în final secretar literar la Teatrul „Alexandru Davila”.

Cu epigrama s-a ocupat în mod sporadic, în schimb a publicat multe volume de poezii și schițe umoristice și piese într-un act care s-au jucat.

Epitaf unui pompier lenes

Cel care doarme somn de moarte,
La loc de tihnă și verdeată,
Doar la o stingere-a luat parte:
Acea când s-a stins din viață.

Autonomie

Egal în drepturi cu femeia?!
De am noroc poate-o s-apuc
În altă lume, ziua-aceea
Când o să ies de sub papuc.

Unei tinere moderne

Ce farmec ai cu „Dacie” la scară!
Succesele de-a valma se adună:
Primești amenzi în fiecare lună.
Noroc cu pensia alimentară....!

Unui soț papă-lapte

Unii sunt bătuți de soartă
Iar alții de consoartă.
Numai el, din astea două,
E bătut de amândouă.

Pe economistul **Marian Popescu** l-am cunoscut cu ani în urmă la Cluj-Napoca și de vreun an am aflat că s-a născut la Văcărești (Dâmbovița).

Acum conduce cu destoinicie Clubul epigramiștilor „Satiricon” Cluj-Napoca și în această calitate a editat în colaborare cinci antologii de epigrame: „Eterna epigramă” (1990, 1993); „Limba soacrei” (1997), „Surâsul epigramei” (1997), „Hohote la gura... poantei” (2002), „Lumea haimanalelor” (2002).

Strada

Voi muri, precum se știe,
Dar ca fericit al sorții,
Mulțumescu-ți, primărie,
Că am groapa-n fața porții.

Rezolvare

Un director și-un adjunct
S-au decis să pună punct
Contradicțiilor. Și
Au pus punctul... lângă „i”.

Calcul eronat

Nu par detectiv din fire,
Însă fac o constatare:
Multe căi sunt de ieșire,
Dar nici una... de scăpare.

Măria sa, femeia

Uite-așa, cât sunt de mic,
I-am ajuns pân' la buric,
De-aș fi fost înalt, frumos,
Ajungeam eu și mai jos.

După ce mă inițiasem, cât de cât, în tainele epigramei cu ajutorul epigramistului Ion Calboreanu, am încercat, evident, să-mi contaminez și amicii și colegii aninoșeni, dar capricioasa și pretențioasă epigramă nu s-a lipit decât de **Grigore Nedelcu** (Gogu), pe care l-am reîntâlnit după ani și oarecum după diminuarea furiilor „de clasă” la Timișoara, colonel inginer și membru al

Cenaclului „Ridendo”, ca epigramist împlinit.

Părea atunci că și **Constantin Manolescu** (Coco) s-ar fi convertit la epigramă, dar în final a rămas la folclor și poezie, deși începutul părea promițător, prin atacul asupra-mi: „Cincinat, Ionel și Mircea / Dinastia Pavelescu, / În regatul epigramei / Ce mai cată și Petrescu?” Probabil răspunsul meu drastic l-a lecuit definitiv: „Ca și cei cu dinastia, / Voi să-ndrept lumea spre bine / Și să-ndepărtez prostia / De la toți acei ca tine”.

Probabil, în 1994, la „Ridendo”, amicul Nedelcu nu a putut înțelege refuzul meu de a fi Președintele Uniunii Epigramiștilor din România, în urma dispariției premature a lui Mircea Trifu, cel care a reușit prin tenacitate și competență să ridice Epigrama pe culmi nemaîntâlnite...

L-am propus atunci pe **George Corbu**, pe care îl crezusem cunoscător și iubitor al Epigramei...

Caragiale jucat peste hotare

Vestea asta prea plăcută
Fără să v-o spun nu pot:
Azi, scrisoarea lui pierdută
Se găsește peste tot!

Vecina

Din vastul ei vocabular
Când soțul pică în derivă,
Rețin doar forma vocativă
A substantivului măgar!

Soartă de epigramist

Selectez noian de gânduri
Luni de zile, an de an,
Ca să pun în patru rânduri
Ce pun alții-ntr-un roman.

Unui soț

- Ce-ați dori, băiat sau fată?
Zise sora grijulie.
- Mi-e indiferent ca tată,
Numai negru să nu fie!

În încheiere să nu uităm să-l prezentăm și pe epigramistul **Nic Petrescu**, pe care l-am cunoscut din chiar momentul nașterii sale, la 1 noiembrie 1936, în comuna Aninoasa din Dâmbovița, ca fiu al preotului Marin Petre, viitor chiabur... (unicul fiu din cei șase copii ai țărânului Ion Petre Moșu din Vârteju – Nefliu, care a umblat cu râvnă prin școli), căruia după furia chiaburismului i s-a transmis în scris că a fost „băgat” la chiaburi din greșeală... Probabil, tot din greșeală, studentul din anul IV de la Facultatea de Matematică-Fizică (Institutul Pedagogic din București) Petrescu Nicolae, adică eu, semnatarul acestor rânduri, a fost exmatriculat și reprimat după șase luni de șantier, prin care a devenit clasă muncitoare...

Respins fiind, ca profesor în Târgoviște, m-am consolatat cum l-am consolatat și pe **Tomită Biolan** pentru aceleași motive, sfidându-i pe vinovați: „Suntem oșteni/ Dâmbovițeni / Și nu ca ei / Dâmboviței!” Acum sunt pensionar la Pitești cu pensie sub patru milioane și încerc cu cerbicie să dovedesc faptul că am făcut facultatea „la zi”... Cu toate acestea sunt fericitul posesor a trei volume de epigrame: „Joc fecund” (Pitești, Editura „Zodia fecioarei”, 1996), „Distihuri și catrene din vremi oligofrene” și „Femeia te ridică, femeia te coboară” (București, Editura „Europa Nova”, 2001).

Ar mai fi și al patrulea volum „Vrei, nu vrei, defilăm cu ei”, pe care îl posed, deocamdată, într-un singur exemplar... Dumnezeu să ne ajute!

Reticență

De-am stârpi pe proști, cum va,
Cum s-ar crede că e logic,

Oare nu s-a perturba

Echilibrul ecologic_

Anomalie

Și-ar fi dozat și proștii ura
Și n-ar fi fost prea agresivi,
De nu ar fi greșit natura
Să-i zămislească longevivi!

Accidentul

E o mutație profundă,
Ca la balonu-mpuns cu acul,
În fracțiune de secundă
În care-și bagă coada, dracul.

Idilă strămoșească

Insinuantă, în iatac,
Impresie să-i facă,
Ea zise-admirativ: - Ce dac!
El, zise calm: - Ce dacă!

Eminesciană

Din plin, viața și-au trăit-o;
Se iubeau ca doi nebuni.
„O , rămâi, rămâi iubito!”
Și-a rămas. E-n șase luni.

În jurul unui divorț

Divorțul lor nu-i un capriciu:
A prins-o în flagrant deliciu!

Exagerări

Natura cu-ale sale oști,
Mereu în vervă ca și-acuma
Firesc să fi creat și proști;
Dar prea s-a întrecut cu gluma!

Înțelepciunea din urmă

Fiind toți pe aceeași navă,
Să scăpăm de handicap:
Nu-i urcați pe proști în slavă,
Că ne cad tot nouă-n cap!

Lepra a fost eradicată

În lupta cu și fără spor
Ne avântăm cu sărg mereu.
Cu lepra nu ne-a fost ușor;
Cu leprele e mult mai greu.

Ghinionistul

Obsedat că pierde-ntruna,
Vrând chiar soarta să-și ajute,
A fugit și el cu una...
Însă ea fugea mai iute.

Secvență din copilărie

Priveam prin stori slab lăsată
Cum el o-ntinde-n pat pe spate
Să știi, mi-am zis eu fără glas,
Că-i pune picături în nas!

Obsesie

Ce faci? Ai dat de vre-o belea?
- Am dat, dar mă însor cu ea.

Nicolae Petrescu

ALEXANDRU CIORĂNESCU, ÎNTRE AMINTIRE ȘI IUBIRE

Este un motiv de dezolare și o pierdere irecuperabilă pentru cultura și climatul literar românesc faptul că unul dintre cei mai „titrați” savanți ai lumii contemporane, „ultimul mare renescentist”, cum a fost socotit îndeobște în cercurile umaniștilor occidentali Alexandru Ciorănescu, nu a mai apucat să restabilească (cum și-ar fi dorit și era atât de necesar!) toate contactele întrerupte timp de 43 de ani (cât a durat exilul său) cu spiritualitatea românească. Când a revenit în țară cu Aureliu Răuță, în 1990, într-o vizită aproape clandestină, puțini erau cei care cunoșteau anvergura sau aveau o vagă idee despre prodigioasa lui activitate de comparatist, istoric, traducător, lingvist, americanist, critic și istoric literar, bibliograf, romancier și poet... Opera sa, scrisă în patru limbi, fusese ținută sub obroc de comuniști cu o cerbie demnă de o cauză mai bună, deși savantul, exilat tocmai în insulele fericite ale Arhipelagului Canarian, dusese toată viața o existență dedicată exclusiv cercetării și creației artistice, spre deosebire cumva de a fratelui său mai mic, George Ciorănescu, un politolog deosebit de activ al apărării cauzei României, „adevărat ministru de externe al exilului românesc”, cum a fost considerat, director adjunct al postului de radio „Europa Liberă”, deputat, între altele, în primul Parlament european, inițiatorul (încă din 1946) al conceptului și proiectului realizării unei Europe Unite.

Cu șarmul povestitorului înnăscut și ironia boemă a unui perfect aristocrat al spiritului, cu franchețea sa cuceritoare subîntinsă de darul natural al unei vitalități rarissime, nici unul dintre cei care l-am cunoscut atunci pe Alexandru Ciorănescu nu ne-am gândit o clipă că savantul purta totuși pe umeri povara celor 80 de ani împliniți... Cu toții am trăit de aceea cu violență vestea morții sale, aflată în noiembrie 1999, regretând enorm că am risipit impardonabil posibilitatea de a immortaliza într-un fel sau altul substanța indimenticabilă a convorbirilor purtate cu domnia-sa în timpul celor 5-6 vizite pe care le-a făcut în țară în această perioadă. Într-o atare conjunctură, pelicula realizată de Marilena Rotaru cu Alexandru Ciorănescu, în casa savantului din Santa Cruz de Tenerife, este o excepție providențială, un document iconografic și memorialistic de valoare neprețuită. Lui i-am putea adăuga, la momentul de față, alături, dacă ni se permite, de convorbirea noastră cu Profesorul, din 1995, publicată în „Manuscriptum”, nr. 1-4, 2001, alte două mărturii ce se constituie în micul tezaur al recuperării urmelor savantului. Cărțile amândouă au apărut la harnica editură „Jurnalul Literar”, supliment al periodicului cu același titlu, condus de Nicolae Florescu. Este vorba despre *Între amintire și iubire (De vorbă cu Alexandru Ciorănescu)* de Crisula Ștefănescu, 2000 și de *Cu Alexandru Ciorănescu despre „recuperarea urmelor”* în *Resemnarea cavalerilor* de Ileana Corbea și Nicolae Florescu, 2002.

Cartea Crisulei Ștefănescu este, egal în intenții și

realizare, un omagiu onest adus, cum precizează autoarea, „mai ales omului Alexandru Ciorănescu”. „Colegă de redacție” la postul de radio „Europa Liberă” cu George și Galatea Ciorănescu, Crisula Ștefănescu îi făcea o vizită lui Alexandru Ciorănescu, în februarie 1999, la reședința acestuia din Canare, cu câteva luni înainte, așadar, de moartea scriitorului (19 noiembrie 1999) pentru a-i cere consimțământul în legătură cu proiectata publicare a corespondenței particulare dintre Alexandru și George Ciorănescu, păstrată în arhiva Galatea Ciorănescu (un adevărat „jurnal de exil” și, indiscutabil, „o cronică a unei epoci”). Convorbirile avute de celebrul comparatist timp de o săptămână la Bahamar, dimpreună cu cele patru interviuri realizate cu domnia sa în cadrul rubricii Crisulei Ștefănescu: *Controverse – Confluențe Est-Vest*, între 1992-1995, la postul de radio mai sus menționat, fac materia *sui-generis* a unei cărți care s-a născut nu numai din admirație și prețuire, dar și din iubire.

Descrierea fugară, dar plină de farmec a geografiei Insulei în care Alexandru Ciorănescu și-a găsit refugiul, dar și prețuirea spaniolilor, mai bine de 40 de ani, adaugă informațiilor inedite cu privire la activitatea științifică a savantului o notă de poezie esențială pentru definirea atmosferei care ampretează de la un capăt la altul tonul convorbirilor din carte. „Plecăm din München spre Tenerife pe 5 februarie 1999, într-o vineri, pe la prânz, și după 4 ore de zbor aterizăm în partea de sud a insulei, secetoasă și mereu însoțită, partea turistică. Insula are forma unei răzuște cu picioarele la sud și capul la nord. Închiriem o mașină și luăm Autopista del Norte spre Bahamar, unde locuiește în prezent Alexandru Ciorănescu. Pe dreapta autostrăzii, oceanul și cerul se topecs în albastru. În stânga, nesfârșite coline aride, cu aspect lunar. După o curbă, apar deodată, înfipti în stâncă și aliniați ca soldații, sute de stâlpi imenși de beton, purtând fiecare câte o elice uriașă. Mori de vânt moderne! Vegetația este săracă. Treptat însă peisajul începe să se schimbe și, pe lângă cactuși, apar plante tropicale pline de flori, astfel că în mai puțin de o jumătate de oră, locurile pe care le străbatem nu mai seamănă deloc cu cele pe care le-am lăsat în urmă. Treccem de Santa Cruz, capitala insulei, și de La Laguna, centru universitar, și ieșim pe autostradă. Șoseaua trece acum prin sate ale căror case sunt ascunse printre eucalipti, bougainvillia, mușcate imense și pâlcuri de giacaranda. Din când în când zărim și câte o araucaria, o adevărată broderie pe verticală. Doi kilometri până la Bahamar. Am ajuns.

Îmbrăcat impecabil, în costum și cu cravată, de pe terasa casei care dă spre ocean, Alexandru Ciorănescu ne face semne de bun venit. Urcăm scara, aplecându-ne pe sub un drago, căruia, ne spune Profesorul, îi sângerează scoarța dacă-l scrijelești.”

Profesor de limba franceză la Universitatea din *La La-*

guna din Santa Cruz de Tenerife din 1948 și până în 1986, când împlinind vârsta, s-a pensionat, Alexandru Ciorănescu a locuit în capitala Tenerifelor până în 1998, când s-a mutat în Bahamar, într-o vilă de vacanță, după ce a renunțat la biblioteca pe care o ținea aici, bibliotecă preluată, aduce lămuriri Crisula Ștefănescu, de *cabildo* – guvernul local. „Inițial, scrie Crisula Ștefănescu, Profesorul avusese intenția să-și doneze cărțile României, dar costul transportului s-a dovedit, în ceea ce-l privea, prohibitiv. Au mai cumpănit și alte lucruri în luarea deciziei, printre care și eforturile zadarnice de a transforma în întregime casa părintească de la Moroieni într-o casă-muzeu.” În legătură cu recuperarea *importantei moșteniri culturale Alexandru Ciorănescu* și în ceea ce privește Casa Muzeu de la Moroieni trebuie făcute câteva precizări. Mai întâi, că Profesorul însuși a venit către Statul Român, încă din 1992, cu inițiativa donării bibliotecii sale din Canare Academiei Române și Bibliotecii Ciorăneștilor din proiectata casă-muzeu de la Moroieni; apoi, că avea în intenție, după realizarea acestui proiect, să ducă la Moroieni și alte obiecte de preț: manuscrise, tablouri, diplome, desene etc., pentru care, dacă nu mă înșel, a întocmit și un inventar. În pofida tergiversărilor și a inerțiilor de neînțeles ale autorităților culturale de la București, Alexandru Ciorănescu a reușit să transporte în țară câteva sute de kilograme de cărți din biblioteca sa, cărându-le pur și simplu cu avionul, în bagaje, până la limita admisă de greutate. De fiecare dată după 1992, când își vizita sora (academicianul Ecaterina Ciorănescu-Nenișescu), aducea în bagaj cărți pentru Academia Română și pentru biblioteca de la Moroieni. E de spus, de asemenea, că, în casa părintească de la Moroieni, s-a realizat un muzeu al Ciorăneștilor (în custodia Muzeului Literaturii Române din București), adăpostind, în trei camere, o duzină de documente și obiecte personale ale scriitorului, însă acolo spațiul este folosit precumpănitor și la ora aceasta ca sediu al primăriei locale!

În 1998, printr-o înțelegere cu statul spaniol, Alexandru Ciorănescu a lăsat guvernului local din Tenerife întregul fond de carte din biblioteca sa din Santa Cruz și Bahamar. Bolnav, fără nici un sprijin din partea statului român, tot atunci a luat hotărârea (după ce, în prealabil, cumpăraseră pământ pentru loc de veci în cimitirul din Moroieni) de a accepta să fie înhumat în Tenerife, lângă soția sa. În paranteză să spunem, guvernul local a ridicat în anii din urmă, pe mormântul lui Alexandru Ciorănescu un excepțional monument, realizat într-o prețioasă marmură verde! Comentând pierderea acestui patrimoniu deosebit de important pentru cultura română, Crisula Ștefănescu sesizează, pe de altă parte, că „la München, biblioteca și arhiva George Ciorănescu mai există (s. n.) iar soția dispărutului așteaptă propuneri din partea bibliotecilor și centrelor de documentare din România pentru a hotărî cui să le încredințeze.”

Fără un fir conducător strict, convorbirile de o săptămână ale Crisulei Ștefănescu cu Alexandru Ciorănescu urmează meandrele capricioase ale unei memorii încă vii, deși Profesorul, în primăvara lui 1999, bolnav, se afla sub o atentă îngrijire medicală („de când are probleme cu sănătatea, autoritățile insulei trimit două îngrijitoare, una în timpul zilei, alta noaptea pentru a-i pregăti masa și a-i da medicamentele”).

Completând parțial prețioasele evocări din cartea autobiografică *Amintiri fără memorie*, al cărei volum II, predat

fostei edituri a Fundației Culturale Române (semnalat ca atare și de traducătoarea Dicționarului etimologic al limbii române, Tudora Șandru-Mehedinți) s-a pierdut, Alexandru Ciorănescu vorbește în cartea Crisulei Ștefănescu cu plăcere despre prietenii săi („... am avut foarte mulți prieteni și foarte puțini dușmani”): Eliade, Cioran („un prieten timid, dar dur”), Vintilă Horia, Aurelio Răuță, Steinhardt, George Ciorănescu, Emil Turdeanu, Victor Buescu (latinist de marcă, din biblioteca personală a acestuia împrumutând cele mai multe cărți pentru documentarea în vederea scrierii Dicționarului etimologic). Referitor la prietenia cu Nicu Steinhardt, fost coleg de clasă la „Spiru Haret”, Alexandru Ciorănescu amintește că „am avut multe scrisori unul de la celălalt”, care însă s-au pierdut! „Cu puțin înainte de a se prăpădi, Steinhardt le-a depus la Biblioteca Centrală care a ars în 1989”. La rândul lor, aflăm că scrisorile trimise de Steinhardt lui Alexandru Ciorănescu au avut aceeași soartă („I le-am dat unei doamne care m-a vizitat și care spunea că vrea să le publice. Apoi mi-a spus că le-a pierdut”)! Într-o teribilă premoniție livrescă, Alexandru Ciorănescu leagă destinul pierderilor ireparabile de soarta exilatului în genere, trimițând, în context, la un pasaj celebru din *Paradisul* lui Dante, în care acesta, întâlnind acolo pe bunicul său, l-a întrebat care va fi destinul său, și acesta i-a răspuns că „Destinul tău va fi exilul: vei pierde lucrurile cele mai scumpe ție”. Cu comentariul mai larg asupra cărții lui Vintilă Horia – *Dumnezeu s-a născut în exil* – că exilatul „nu va pierde nici sufletul, nici legăturile, nici iubirile, nici contractele, ci va pierde lucrurile (s. n.) care sunt cea mai ușoară pierdere pentru un exilat”.

Interesante pentru cercetătorul vieții și operei lui Alexandru Ciorănescu, dar și pentru cititorul obișnuit rămân crezul, filosofia de viață, pasiunile și bucuria cu care savantul a trăit o viață închinată valorilor supreme ale existenței, iubirea și adevărul. „E un lucru frumos să lucrezi mult, opina Alexandru Ciorănescu, dar trebuie să știi să-ți trăiești și viața, să te bucuri de ceea ce-i în jur, altfel te usuci.” „Eu am căutat toată viața să nu depind de nimeni prea mult. (...) Eu am vrut să rămân și am rămas toată viața o persoană”. Aflăm astfel că Alexandru Ciorănescu a iubit Opera și anturajul femeilor frumoase, că i-a apreciat foarte mult pe italieni (la care a călătorit de cel puțin 40 de ori), că i-a plăcut mult să traducă și să se plimbe, că a fost un curios incurabil, că nu l-a preocupat niciodată cum arăta, că a scris o lucrare științifică despre utopie pentru că i-a plăcut să viseze și să călătorească, să se amuze și să guste deopotrivă, „aspectele culinare” ale civilizației...

Cu privire la multele sale pasiuni, mărturisește Alexandru Ciorănescu, aș fi vrut să scriu o istorie a literaturii și artei românești din perioada când se publica prea puțin în România („... în ultimii 50 de ani România a suferit mai mult decât în vremea când au venit tătarii, la 1200, când au ajuns până la Viena și n-a mai rămas nimic în nordul ei. A fost un dezastru. Dar dezastrul românesc din aniiăștia a fost și mai rău (...) Iată ce m-ar fi pasionat să scriu!”).

Încrezător în misiunea europeană a României, Alexandru Ciorănescu avea perfectă dreptate când aprecia că raporturile dintre valorile culturii românești și cele ale culturii occidentale, grație marilor personalități românești din exil, n-au fost deznodate niciodată, însă Profesorul nutrea serioase temeri cu privire la viitorul și calitatea acestor legături, pentru că

„Occidental, fiind deschis pentru români, spunea domnia sa, se va instala o punte foarte solidă cu Occidentalul, dar această punte va fi cu sens unic, adică talentele vor prefera să plece din România și să se așeze acolo unde au mai mult interes din punct de vedere al unei cariere”. Câtă îndreptățire avea profeția marelui om de cultură ne dăm seama, privind cu luare aminte ce se întâmplă la ora de față cu elitele și tinerii noștri. Gândind la viitorul țării sale, Alexandru Ciorănescu considera că România rămâne o bijuterie care trebuie să treacă pe la giuvaergiu ca să o curețe!

Într-un puzzle mereu frapant, aflăm din cartea Crisulei Ștefănescu că savantul Alexandru Ciorănescu și-a recuperat din țară copiii după 17 și, respectiv, 20 de ani, după ce francezii au refuzat de trei ori semnarea Convenției Culturale cu România, în 1964, că prima publicare sub semnătura sa este traducerea în versuri a unui poem din Guinizzeli, că studiul său despre teatrul în versuri „este tot literatură comparată”, că exegeza despre Ion Barbu, publicată mai întâi în engleză, face parte dintr-o colecție americană de autori moderni, că traducerea *Divinei Comedii* în varianta Eta Boeriu, considerată în țară ca foarte valoroasă, „este bună, fiindcă este cursivă”, „dar citești pe Eta Boeriu, nu pe Dante”, că a trebuit să-i amenințe pe francezi cu publicarea celebrei *Bibliografii a literaturii franceze* în Elveția pentru a-i determina să subvenționeze o carte mamut...

Admirația colocolială, vie, nutrită de Crisula Ștefănescu pe tot parcursul vizitei și în convorbirile cu Alexandru Ciorănescu se transformă într-un sentiment cu mult mai profund când vizitatoarea înțelege din cuvintele abia îngăimate de Profesor, la despărțire („pe mine nu mă iubește nimeni”), întreaga grozăvie a spaimei de singurătate, de uitare și de moarte a celui care se afla la doar câteva luni de *marea trecere*. Acest episod încarcă materia și așa prețioasă a cărții Crisulei Ștefănescu cu o notă de duioșie și vibrație umană care invită automat cititorul să răstoarne întreaga perspectivă factologică a acestei (am vrea să nu fie adevărat) ultime convorbiri cu Alexandru Ciorănescu... „Nu este adevărat, noi toți vă iubim! Am răspuns aproape automat și în secunda următoare, nu știu cum, pentru că totul se derula acum foarte repede, o nesfârșită duioșie se alătura și se substituia admirației pe care o purtam cărturarului și scriitorului, duioșie pentru omul rămas singur să înfrunte bătrânețea, acea bătrânețe care „decolorează totul” și acea „abstracțiune înghețată care târăște după ea teroare și umilință, atunci când ar trebui să fie fâgăduință și lumină”.

Interviul lui Nicolae Florescu și Ileana Corbea cu Alexandru Ciorănescu a avut loc, din câte îmi dau seama, în 1992, în momentul în care activitatea literară și științifică plurivalentă a savantului începea să fie scoasă timid la lumină în țară. Materia convorbirilor de la acea vreme cu Profesorul pare concentrată, de aceea pe „recuperarea urmelor” lăsate de *întreaga dinastie de cărturari a Ciorăneștilor*, începând cu tatăl scriitorului, întemeietor și organizator al învățământului din *Școlile ajutoare*, continuând cu frații, personalități remarcabile, afirmate în diferite sectoare de activitate științifică, cu toții atinși de patima scrisului, cu Alexandru Ciorănescu însuși, figura cea mai reprezentativă a acestei exemplare familii de intelectuali. Pe lângă trecerea în revistă, cu informații foarte prețioase, a anilor de formare în țară, găsim în interviu precizări importante făcute de

Alexandru Ciorănescu privitoare la legăturile sale cu Nicolae Iorga, cu profesorii Drouhet, Ramiro Ortiz, Cartoian și Caracostea. Esențiale pentru înțelegerea pasiunii pentru istorie și literatură manifestată constant de-a lungul vieții de Alexandru Ciorănescu. În context, precizarea cum că „literatura comparată a fost o pasiune a mea care n-are nici o legătură cu disciplina pe care am dobândit-o de la profesorii mei” aduce în prim plan întâietatea recunoscută ca atare pe plan mondial a preocupărilor în această ramură a lui Alexandru Ciorănescu.

Activ încă, în 1992, în planul creației literare, Alexandru Ciorănescu se amuza în felu-i caracteristic, mărturisindu-i lui Nicolae Florescu că și-a scris romanele mai întâi visându-le!. „Primul meu roman, care îmi este cartea cea mai dragă, îl trăiam noaptea în vis. Mă sculam dimineața și scriam ceea ce visasem. Am scris *Cuțitul verde* într-o vară, când mă găseam la Paris pentru studiile bibliografice de care ți-am vorbit (*Bibliografia literaturii franceze n.n.*). Locuiam într-o reședință studențească și ocupam camera cu nr. 13 (...) Am visat-o însă cu ochii deschiși”.

O foarte interesantă mărturie este cea încredințată de Alexandru Ciorănescu, în finalul interviului cu Nicolae Florescu, cu privire la scopul vizitelor sale din acei ani în România. „Ca să fiu sincer până la capăt am să-ți spun că *am început de vreo cinci sau șase ori să-mi scriu memoriile* (s. n.). Timpul este însă foarte crud și nu-mi permite să meditez prea mult asupra lor. De asta am venit acasă (s.n.): ca să caut liniștea muntenească și să văd dacă acolo pot să scot ceva din amintirile mele. Da. Poate și o întoarcere a poetului la uneltele sale. Ceea ce *presupune și regăsirea locului de naștere și stabilirea reședinței definitive*”.

Sunt precizări mai mult decât edificatoare. Mai întâi, că proiectatele *Amintiri* ale scriitorului, fără suportul locurilor și ambianței de care erau legate nu se lăsau prinse iar Profesorul resimțea nevoia confruntării memoriei cu „urmele”; apoi, că, imediat după Revoluția din '89, Alexandru Ciorănescu se gândea foarte serios (dacă nu luase încă hotărârea) de a se repatria, stabilindu-și reședința definitiv în țară, unde urma să aducă întregul tezaur de cărți, manuscrise, documente și fotografii din arhiva personală. Dezinteresul statului român pentru recuperarea arhivei și bibliotecii Ciorănescu a determinat în 1998 pe marele savant să renunțe la această profundă și vie dorință a sa, preferând, într-un mod mai rațional, poate, să doneze statului spaniol (interesat, am văzut, în cel mai înalt grad) acest fabulos patrimoniu de carte rară (circa 20-25 de mii de volume, după cum îmi spunea Alexandru Ciorănescu).

Regretând rușinoasa lipsă de interes a statului român pentru recuperarea unui fond de documente inestimabile, care cu siguranță ar fi asigurat mai multă substanță și organicitate culturii românești, ne facem datoria de a semnala două cărți care excelează prin a spune adevărul și numai adevărul despre odiseea „recuperării” moștenirii culturale a exilului românesc.

Ștefan Ion Ghilimescu

INDEX

al articolelor apărute în CURIER nr. 11- (18-19) (2000-2004)

An. VI, nr. 2 (11), 1999

Inedit

257. SIMONESCU, DAN, Carte și lectură, p. 3.

Târgoviște – continuitate culturală în timp

258. COANDĂ, GEORGE, Târgoviștea în orizontul geocivilizației europene la începutul epocii moderne, p. 4.

259. BÂRLEA, GHEORGHE PETRE, Influența limbii grecești asupra limbajului religios românesc, p. 5-7.

260. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, Cantacuzinii români, p. 7-9.

261. PETRESCU, VICTOR, Ienăchiță Văcărescu în misiune diplomatică, p. 10.

Din viața bibliotecilor

262. DRAGOMIR, FLORIN, Activități de animație culturală, p. 11-12.

263. IVAN, VIORICA, Din activitatea Sălii de lectură a Bibliotecii „Ion Heliade Rădulescu”, p. 13.

264. PARASCHIVA, SERGHIE, O relevantă donație de documente, p. 14.

265. GUȚĂ, LETIȚIA ILEANA, Tradiții ale lecturii publice în comuna Ulmi, p. 14-15.

Demers bibliotecar modern

266. CRAIA, SULTANA, Informație și putere, p. 16-17.

267. ERICH, AGNES, Crearea unei pagini web pentru bibliotecă, p. 18-20.

268. FAUR, ILEANA, Implementarea noilor tehnologii de comunicație birotică în bibliotecă, p. 21-22.

Perfecționare profesională

269. PETRESCU, VICTOR, Biblioteca publică și utilizatorii ei, p. 23-24.

Patrimonium

270. BULUȚĂ, GHEORGHE, Civilizația cărții românești, p. 25-27.

271. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Identificări de persoane și locuri în opera literară a lui Ion Ciorănescu, p. 28-29.

272. UDREA, IULIANA, Din corespondența inedită a lui I. G. Vasiliu, p. 30-31.

273. DOBRIN, PÂRVAN, Asociația culturală „Târgoviștea”, p. 32-33.

274. PETRESCU, EMIL, Tradiția și actualitatea culturală a Cercului Militar Târgoviște, p. 34.

Activitatea editorială târgovișteană

275. ALBULEȚ, CORNEL, Editura „Bibliotheca”, p. 35

276. SPÎNU, LOREDANA, Index al articolelor apărute în „Curier” nr. 1-10 (1994-1999), p. 36-39.

An. VII, nr. 1 (12), 2000

Târgoviște – continuitate culturală în timp

277. STATE, MARIANA, Conștiința medievală românească la răscruce: Unirea de la 1600, p. 3-4.

278. PETRESCU, VICTOR, Stavrinós – cronicar al domniei lui Mihai Viteazul, p. 5.

279. OPROIU, MIHAI, I. D. Petrescu. O remarcabilă personalitate a culturii târgoviștene, p. 6-8.

Tradiții bibliotecare în județul Dâmbovița

280. BARBU, LUIZA, Tradiții culturale și de lectură publică în comuna Brănești, p. 9-10.

Din viața bibliotecilor

281. BULUȚĂ, GHEORGHE, Bibliotecile publice în România, p. 11-12.

282. DRAGOMIR, FLORIN, Din activitatea bibliotecilor publice din județul Dâmbovița în anul 1999, p. 12-14.

283. PETRESCU, VICTOR și DRAGOMIR FLORIN, Despre programarea activității în bibliotecile comunale, p. 15-16.

284. DRAGOMIR, FLORIN, Animație culturală în bibliotecă, p. 17-18.

Demers bibliotecar modern

285. CRAIA, SULTANA, Biblioteca – spațiu al comunicării, p. 19.

286. POPA, DOINA, Programul Național „Performanțe românești în bibliotecă publică” (PROBIP), p. 20-22.

287. SPÂNU, LOREDANA, Despre Centrul de Informare Comunitară al Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, p. 23-24.

288. ERICH, AGNES, Conținutul resurselor electronice în bibliotecile digitale, p. 25-26.

289. FAUR, ILEANA, Despre marketing în societatea contemporană, p. 27-28.

Perfecționare profesională

290. NISTORESCU, SILVIA, Pregătirea profesională. Prezent și perspectivă, p. 29.

291. DRAGOMIR, FLORIN, Despre pregătirea profesională a bibliotecarilor de la comune, p. 30-31.

Patrimonium

292. GHILIMESCU, ION ȘTEFAN, Ideologia bardului la Heliade și Eminescu, p. 32-33.

293. BÂRLEA, PETRE GHEORGHE, Eminescu – traducător, p. 33-34.

294. COANDĂ, GEORGE, Eminescu – istoric național, p. 35-36.

295. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Ion Popescu-Runcu, reprezentant al spiritualității dâmbovițene, p. 37-38.

296. NICOLIN, THEODOR, Un poet dâmbovițean puțin cunoscut: George Dobrescu, p. 39-40.

297. DOBRIN, PÂRVAN, Dezvelirea bustului poetului Ienăchiță Văcărescu, p. 41.

298. CONDREA, ELENA, Din istoricul presei școlare dâmbovițene, p. 42-44.

Tabletă de scriitor

299. MIRCESCU, ALEXANDRU, Confesiune, p. 45-46.

300. CRISTEA, TUDOR, Târgoviștea – între ieri și azi, p. 45-46.

La aniversară

301. PETRESCU, VICTOR, Alexandru George, p. 47-48.

302. PARASCHIVA, SERGHIE, Alexandru Mircescu, p. 48.

An. VII, nr. 2 (13), 2000

Inedit

303. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Alexandru Ciorănescu – poet, p. 47-48.

Târgoviște – continuitate culturală în timp

304. ROTARU, FLORIN, Ion Heliade Rădulescu și aromâni, p. 4-7.

305. MARINOIU, COSTEA, Activitatea tipografică din timpul lui Antim Ivireanul, la Râmnic și Târgoviște, p. 8-9.

306. COANDĂ, GEORGE, Târgoviștea medievală între sfere de influență geopolitică și orizonturi de geocivilizație europeană, p. 10-11.

307. DRAGOMIR, FLORIN, Dimensiunile culturale ale epocii brâncovenesti, p. 11-12.

308. NICOLIN, THEODOR, Ionel Teodoreanu la Târgoviște, p. 13.

Tradiții bibliotecare dâmbovițene

309. BULUȚĂ, GHEORGHE, Bibliotecile publice în România, p. 14-15.

310. ANDRONESCU, ALEXANDRINA și OPROIU, MIHAI, Colecții și colecționari, p. 15-16.

311. IORGA, STELUȚA, Lectura publică în comuna Buciumeni, p. 17.

Din viața bibliotecilor

312. CRAIA, SULTANA, Lumea bibliotecilor. Peisaj cu prăpăstii, p. 18.

313. NIȚĂ, SORINA, Profesiunii bibliotecilor românești până în secolul al XIX-lea, p. 18-20.

314. DRAGOMIR, FLORIN, Activitatea de animație culturală, p. 20-23.

Demers bibliotecar modern

315. NICULESCU, ZENOVIA, *Bibliologia – știința cărții*, p. 24-25.
316. PETRESCU, VICTOR, *Principii de completare a colecțiilor în bibliotecile publice*, p. 26.

Patrimonium

317. ERICH, AGNES, Paralelă privind arta grafică a manuscriselor românești și a tipăriturilor din secolul al XVI-lea, p. 27-29.
318. BĂRLEA, PETRE GHEORGHE, *Correspondența doamnei Elena Basarab*, p. 29-30.
319. PETRESCU, VICTOR, *Poezia ocazională a lui Ienăchiță Văcărescu*, p. 31-32.
320. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, *Câteva note despre ascendența și urmașii lui I. Ghica*, p. 33-34.
321. VASILESCU, EMIL, *Vladimir Streinu și „episodul dâmbovițean”*, p. 35-36.
322. POPESCU, MIHAI GABRIEL, *Scritorul și pedagogul dâmbovițean Mircea H. Popescu*, p. 37.
323. OPROIU, MIHAI; ANDRONESCU, ALEXANDRINA, *Congresul Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științei, Târgoviște 23-26 septembrie 1911*, p. 38.

Lucrări de specialitate

324. GULIE, MINODORA, [Buluță, Gheorghe. *Scurtă istorie a bibliotecilor din România*. București, Editura Enciclopedică, 2000] [Recenzie], p. 39.
325. GULIE, MINODORA, [STUDIA BIBLIOLOGICA VALAHICA. *Informare, Documentare, Comunicare*. Anuar editat de Facultatea de Științe Umaniste a Universității „Valahia” Târgoviște. Anul I, 2000, Editura Bibliotheca, 2000] [Recenzie], p. 39.
326. GULIE, MINODORA, [MANAGEMENTUL CULTURII – Universul rural. Coordonatori: Maria Moldoveanu, Valeriu Ioan-Franc, Romulus Antonescu, Alexandru Duma. București, Editura Expert, 2000] [Recenzie], p. 39.
327. GULIE, MINODORA, [BIBLIOTECA PUBLICĂ – O RESURSA PENTRU COMUNITATE. Cluj-Napoca, Casa cărții de știință, 2000] [Recenzie], p. 39.

Edituri târgoviștene în anul 2000

328. PETRESCU, VICTOR, *Edituri târgoviștene în 2000*, p. 40.

An. VIII, nr. 1 (14), 2001

Târgoviște – continuitate culturală în timp

329. OPROIU, MIHAI, *Prima mare sărbătoare a tuturor românilor – readucerea capului marelui voievod Mihai Viteazul la Mănăstirea Dealu*, p. 3-4.
330. PETRESCU, VICTOR, *Baltazar Walther – cronicar și admirator al lui Mihai Viteazul*, p. 5.
331. DOBRIN, PÂRVAN, *Documente emise la Târgoviște de cancelaria domnitorului Mihai Viteazul referitoare la unele așezări de pe Valea Dâmboviței*, p. 6.
332. COANDĂ, GEORGE, *Mihai Viteazul, primul „om de presă” român*, p. 7-8.
333. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, Tu-

dor Vladimirescu – domnul aspirațiilor românilor, p. 8-9.

334. NEDELCEA, TUDOR, *Biserica ortodoxă și revoluția lui Tudor*, p. 10.
335. PETRESCU, VICTOR, *Nicolae Văcărescu și evenimentele din 1821*, p. 11-12.

Tradiții bibliotecare târgoviștene

336. DUMITRU, MARIA, *Biblioteca „Aurel Iordache” Găești, locaș al cărții și spiritualității românești*, p. 13-14.
337. MORTOIU, IZABELA, *Tradiții ale lecturii publice în comuna Bezdead*, p. 15.

Din viața bibliotecilor

338. PETRESCU, VICTOR, *De vorbă cu bibliologul dr. Gheorghe Buluță*, p. 16-17.
339. DRAGOMIR, FLORIN, *Animația culturală în bibliotecă*, p. 17-20.
340. PAPOE, CRISTINA, *Publicitatea – componentă a marketingului de bibliotecă*, p. 20-21.

Demers bibliotecar modern

341. CRAIA, SULTANA, *Profesia de bibliotecar în perspectiva noului mileniu*, p. 22.
342. BULUȚĂ, GHEORGHE, *Acțiunea culturală în bibliotecă*, p. 23.
343. VASILESCU, EMIL, *Acomodare și dialog între structurile infodocumentare*, p. 24-25.

Patrimonium

344. MANOLESCU, CONSTANTIN și OPROIU, MIHAI, *Stampe târgoviștene... Picături*, p. 26-28.
345. POPESCU, MIHAI GABRIEL, *Coresi ot Târgoviște*, p. 28-31.
346. ERICH, AGNES, *Secția grecească a tipografiei de la Mitropolia București*, p. 31-33.
347. ANDRONESCU, ALEXANDRINA; OPROIU, MIHAI, *Asociații muzicale din Târgoviște la începutul secolului al XX-lea*, p. 34-35.
348. CONDREA, CONSTANTIN și PETRESCU, VICTOR, *Correspondență Vasile Blendea – I. G. Vasiliu*, p. 36-37.
349. PETRESCU, VICTOR și PARASCHIVA, SERGHIE, *Manuscrise... manuscrise*, p. 37-38.

Tableta de scriitor

350. NEAGU, NICOLAE, *Târgoviște, dragostea mea*, p. 39.
351. IONIȚĂ, MARIN, *Maria neichii, Mărie*, p. 40.

An. VIII, nr. 2 (15), 2001

Târgoviște – continuitate culturală în timp

352. GEORGE, COANDĂ, *Spațiul târgovițean în vechi documente cartografice europene*, p. 3-4.
353. ERICH, AGNES, *Circulația tipăriturilor târgoviștene în afara granițelor țării*, p. 4-5.
354. POPESCU, VICTOR, *Despre logica de la Școala Domnească din Târgoviște*, p. 6.
355. ANDRONESCU, ALEXANDRINA; OPROIU, MIHAI, *Date noi privind familia Smarandei Gheorghiu*, p. 7-8.

Tradiții bibliotecare dâmbovițene

356. GOGIOIU, LUMINIȚA, *75 de ani de lectură publică în orașul Pucioasa*, p. 9.
357. OPRESCU, AURORA, *Tradiție și actualitate în activitatea Bibliotecii comunale Văleni Dâmbovița*, p. 10-11.

Din viața bibliotecilor

358. VASILESCU, EMIL, *Succesele ca și reproșurile să le subsumăm unei încăpățănări constructive*, p. 12-13.
359. DRAGOMIR, FLORIN, *Animația culturală în bibliotecile publice*, p. 14-16.
360. IORDACHE, DANA, *Inițierea și informarea beneficiarilor în folosirea serviciilor bibliotecii*, p. 16-17.

Demers bibliotecar modern

361. CRAIA, SULTANA, *Mass-media și literatura*, p. 18.
362. SACHELARIE, OCTAVIAN MIHAIL, *Aspecte manageriale în biblioteca publică*, p. 19-20.
363. BULUȚĂ, GHEORGHE, *Dilemele viitorilor bibliotecari*, p. 20-21.

Patrimonium

364. PETRESCU, VICTOR, I. C. *Vissarion în publicistica dâmbovițeană*, p. 22-23.
365. VISSARION, SORINA, *După 50 de ani, despre o trudă care a durat mai bine de 50 de ani*, p. 23-24.
366. VISSARION, ANDRADA, *Vissarion despre Vissarion*, p. 24-25.
367. CROITORU, CARMEN, *Carte veche românească tipărită la Târgoviște între 1712-1714*, p. 26-28.
368. CONDREA, ELENA, *Mineele din colecția de carte veche românească de la Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale*, p. 28-29.
369. NIȚĂ, SORINA, *Carte veche în colecțiile unor mănăstiri din Târgoviște și împrejurimi*, p. 30-31.
370. NICOLIN, THEODOR, *O lucrare mai puțin cunoscută a lui Ion Heliade Rădulescu „Historia Critică Universală”*, p. 32.
371. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, *Dora d’Istria*, p. 33-34.
372. DOBRIN, PÂRVAN, *Societatea culturală a Liceului „Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște*, p. 34-35.
373. POPESCU, MIHAI GABRIEL, *Un poet dâmbovițean puțin cunoscut: Cornel Teodorescu*, p. 35-36.
374. PARASCHIVA, SERGHIE, *Colecția de manuscrise a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița*, p. 36-37.

Tabletă de scriitor

375. VOICU, CONSTANTIN, *Târgoviștea – a doua capitală a locurilor mele natale*, p. 38-39.

Apariții editoriale târgoviștene

376. ALBULEȚ, CORNEL, *Apariții editoriale târgoviștene în 2001*, p. 40.

An. IX, nr. 1 (16), 2002

Inedit

377. PETRESCU, VICTOR, *Ion Heliade Rădulescu – ctitor de cultură românească*, p. 3-4.

378. COANDĂ, GEORGE, Un târgoviștean de geniu – întemeietor al presei moderne românești, p. 5-6.

379. CIMPOI, MIHAI, Heliade și „heliadismul” moldavobasarabean, p. 6-9.

Din viața bibliotecilor

380. PETRESCU, VICTOR, Despre biblioteca Văcăreștilor, p. 10-11.

381. DRAGOMIR, FLORIN, Animație culturală în bibliotecile publice, p. 12-14.

382. MARIN, DOINA, Lectura publică în orașul Titu, p. 14-15.

383. ONICESCU, GABRIELA, Tradiție și actualitate în activitatea Bibliotecii Comunale Glodeni, p. 15-16.

Demers bibliotecar modern

384. BULUȚĂ, GHEORGHE, Achizițiile – ce, cum, cât ?, p. 17.

385. NIȚĂ, SORINA, Organizarea colecțiilor de bibliotecă, p. 18-20.

386. CRAIA, SULTANA, Bibliotecarii și imaginea bibliotecilor românești, p. 40.

387. ERICH, AGNES, Regăsirea informațiilor în OPAC, p. 22-23.

Patrimonium

388. NIȚULESCU, GABRIELA, „Îndreptarea legii” – 350 de ani de la apariție, p. 24-26.

389. GOCI, AURELIAN, Antim Ivireanul – sacerdot, moralist și scriitor retoric, p. 27-28.

390. ILIE, SIMONA GABRIELA, Alecu Văcărescu. Crearea unor „facilități poetice”, p. 28-29.

391. STAN, MIHAI, Nicolae Scurtescu – scriitor dâmbovițean, p. 18-20.

392. VASILESCU, EMIL, Arta criticii la Vladimir Streinu – între intuiție și rigoare, p. 32-34.

393. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Streinu (Spicuri dintr-o conversație cu Ileana Iordache, fiica scriitorului), p. 35-36.

394. NICOLIN, THEODOR, Amintiri despre Vasile Blendea, p. 37.

395. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Victor C. Brânduș în peisajul cultural târgoviștean, p. 38-39.

396. GAVRILĂ, ION, Înființarea Societății Române de Bibliofilie – un remarcabil act de cultură, p. 39-41.

Tabletă de scriitor

397. ANGHELESCU, MIRCEA, Târgoviștea, așa cum am cunoscut-o, p. 42.

Bloc Notes cultural

398. PARASCHIVA, SERGHIE, Bloc notes cultural, p. 43.

Noutăți editoriale târgoviștene

399. ALBULEȚ, CORNEL, Noutăți editoriale târgoviștene, p. 44.

An. IX, nr. 2 (17), 2002

Târgoviște – continuitate culturală în timp

400. MANOLESCU, CONSTANTIN; OPROIU, MIHAI, Stampe târgoviștene. Din

vremea lui Matei Basarab, p. 1-4.

401. ERICH, AGNES, Textele de legi tipărite în timpul domniei lui Matei Basarab, p. 5-7.

402. COANDĂ, GEORGE, Ion Heliade Rădulescu. Un precursor al geopoliticii, p. 8-9.

403. PETRESCU, VICTOR, Târgoviștea și Caragiale, p. 9-10.

404. MANOLESCU, CONSTANTIN, I. L. Caragiale în lumina unor amintiri puțin cunoscute, p. 10-11.

Din viața bibliotecilor

405. NIȚĂ, SORINA; OPROIU, MIHAI, Două biserici mănăstirești: Gorgota și Nucet, p. 12-14.

406. DRAGOMIR, FLORIN, Animația culturală în bibliotecile publice, p. 15-18.

407. DRAGOMIR, FLORIN, Salonul editorial târgoviștean. Ediția I, p. 19.

408. GRIGORESCU, LUCIAN, Bibliotecile școlare, un teritoriu de întâlnire al elevilor cu cartea, p. 20.

409. DRĂGULIN, ELENA, Dezvoltarea colecțiilor – preocupare constantă a Bibliotecii Orășenești Moreni, p. 21-22.

410. CASANDRESCU, NICOLETA, Valorificarea fondului de publicații – activitate majoră a Bibliotecii din Aninoasa, p. 22-23.

Demers bibliotecar modern

411. TÂRZIMAN, ELENA, Rolul bibliotecii în formarea culturii informaționale, p. 24-25.

412. VASILESCU, EMIL, Legea bibliotecilor între promisiuni și revizuire, p. 26.

413. PETRESCU, VICTOR și SACHE-LARIE, OCTAVIAN MIHAIL, Planificarea în bibliotecă, p. 27-28.

Patrimonium

414. CIOCULESCU, BARBU, Șerban Cioculescu: istoric, p. 29.

415. STAN, MIHAI, Șerban Cioculescu. Episoade dâmbovițene, p. 30-31.

416. PETRESCU, VICTOR, Dan Simonescu. Cronologia vieții, p. 31-32.

417. BULUȚĂ, GHEORGHE, Profesorul, p. 33

418. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, Radu Petrescu. Târgoviște, „locul revelației”, p. 33-35.

419. NICOLIN, THEODOR, In memoriam: Radu Petrescu, p. 36.

420. PARASCHIVA, SERGHIE, Radu Petrescu. Inedit, p. 36-37.

421. NICOLESCU, ALEXANDRU, Vlad Țepeș în legendele populare românești, p. 36.

422. CONDREA, ELENA; CONDREA, CONSTANTIN, Episoade ale Revoluției de la 1848, din București, în colecția de documente a Direcției Județene Dâmbovița a Arhivelor Naționale, p. 39-40.

423. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Corneli N. Popescu. Un mare editor dâmbovițean, p. 40-41.

424. DOBRIN, PÂRVAN, Din trecutul Schitului Peștera Ialomiței, p. 41-42.

425. PARASCHIVA, SERGHIE, Ediții bibliofile în colecțiile bibliotecii, p. 43-44.

Noutăți editoriale târgoviștene

426. ALBULEȚ, CORNEL, Noutăți editoriale târgoviștene, p. 45.

An. X, nr. 1-2 (18-19), 2003

Târgoviște – continuitate culturală în timp

427. COANDĂ, GEORGE, Prima tipăritură târgovișteană în context de geocivilizație europeană, p. 1-2.

428. PETRESCU, VICTOR, Tradiții culturale și scriitoricești în familia Văcăreștilor, p. 2-5.

429. POPESCU, MIHAI GABRIEL, Nicolae Ciorănescu, p. 6-7.

430. GHILIMESCU, ȘTEFAN ION, Cervantes și Mircea Horia Simionescu, maeștrii abaterilor fertile, p. 8-9.

Din viața bibliotecilor

431. NIȚĂ, SORINA, Udriște Năsturel – reprezentant al umanismului românesc, p. 10-12.

432. ȘTEFANESCU, ALEXANDRU V.,- Bibliologi târgovișteni la mijloc de secol XIX, p. 12-13.

433. BULUȚĂ, GHEORGHE, Un bibliolog uitat : Cristache Georgescu, p. 13-15.

434. VASILESCU, EMIL, O inițiativă a Casei Școalelor: biblioteca liceală, p. 16-18.

435. CĂLIN, ELISABETA, Lectura publică în comuna Dragomirești, p. 19.

436. DRAGOMIR, FLORIN; ANDRE-ESCU, VLĂDUȚ, Animația culturală în bibliotecile publice, p. 20-23.

437. TUFESCU, VALENTINA, Inaugurarea noului sediu al bibliotecii orășenești „Aurel Iordache” Găești, p. 24.

438. ALEXANDRU, RODICA, Biblioteca pentru copii „I. Al. Brătescu-Voinești” Târgoviște, într-un nou local, p. 24.

Demers bibliotecar modern

439. PETRESCU, VICTOR, Despre modernizarea bibliotecilor românești, p. 25-26

440. STOICA, DANIELA, Configurarea unei baze de date on-line în bibliotecă, p. 27-28.

441. COMAN, MARIUS, Scurt demers asupra informatizării Bibliotecii Universității „Valahia” Târgoviște, p. 29-30.

442. ERICH, AGNES, Societatea informațională și impactul acesteia asupra formării bibliotecarilor, p. 31-32.

Patrimonium

443. NIȚULESCU, GABRIELA, Despre circulația cărții târgoviștene în Transilvania, p. 33-36.

444. NICOLESCU, ALEXANDRU, Legenda populară în zona Dâmbovița, p. 36-37.

445. NICOLIN, THEODOR, Ionel Fernic. 65 de ani de la dispariția sa, p. 38.

446. STAN, MIHAIL, Revista „Litere” – 70 de ani de la primul număr, p. 39-40.

447. RUJAN, STEFANIA, Elena Văcărescu - scriitoare de origine română și de expresie franceză, p. 41-43.

448. OPROIU MIHAI; ANDRONESCU, ALEXANDRINA, Jean Vasiliu - o voce de ziarist în cetatea Basarabilor, p. 43-44.

449. STAN, MIHAIL, Salonul editorial târgoviștean “Ion Heliade Rădulescu”, Ediția a II-a, 2003, p. 45.

Întocmit de

Loredana Oprea

BIBLIOTECA „ION HELIADE RĂDULESCU” DÂMBOVIȚA

Târgoviște, str.Stealea , nr.2, cod 130018 - Tel./Fax.: 0245/612316
E-mail: office@bjdb.ro, Web: www.bjdb.ro

Principală bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de peste 300.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video și documente non-publicații.

Servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, prin servicii care asigură accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri (colecții și baza de date), precum și la alte surse, accesibile ei din exterior.

SERVICIILE

- **Serviciul dezvoltare, evidență, prelucrare a colecțiilor, catalogare, organizarea cataloagelor**
- **Serviciul studii, cercetare, informare bibliografică, automatizarea serviciilor. Asistența de specialitate**
- **Serviciul relațiilor cu utilizatorii**
- **Centrul de informare comunitară (C.I.C.)**

Secția colecții speciale „Constantin Cantacuzino”

Fondul secției este compus din: cărțile donate de particulari; carte veche românească; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița.

Filiale:

Filiala Micro IX (strada Avram Iancu, Bl. 17, Sc. C, Ap. 43)

- Dispune de un fond de peste 6000 unități de bibliotecă din toate domeniile, predominând cartea pentru satisfacerea cerințelor de lectură ale elevilor;

- Organizează activități de popularizare a filialei, de animație culturală în școlile din micro IX.

Filiala „Chișinău” (strada Ion Creangă nr.82/1, Chișinău, Republica Moldova)

- Are un fond de 20 251 volume, din care 74 titluri de periodice.

Periodic, biblioteca organizează activități la sediu, în colaborare cu alte instituții culturale, dedicate principalelor evenimente ale spiritualității românești și universale.

Secția de împrumut pentru adulți

- Oferă cititorilor o colecție compusă din peste 70.000 de volume din domeniile: filosofie, religie, științe sociale, lingvistică, literatură română și universală, generalități, istorie, geografie, biografii.

- Practică împrumutul interbibliotecar.

- Pune la dispoziția cititorilor liste tematice de recomandare, de prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile noastre.

Secția de periodice „Elena Văcărescu”

- Pune la dispoziția cititorilor peste 11.000 unități de bibliotecă, (periodice) având 20 de locuri pentru studiu în sală. Organizează banca de date privind dezvoltarea economico-socială a județului Dâmbovița reflectată în presa centrală și locală. Alcătuiește „Anuarul Dâmbovița”, punând la dispoziție, spre cercetare, publicații sau orice referințe despre lucrări existente în depozitul local.

Secția de carte tehnico-științifică „Nicolae Ciorănescu”

- Pune la dispoziția cititorilor un fond de peste 25.000 publicații din domeniile respective.

- Acordă referințe și informații de specialitate.

Secția de împrumut pentru copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

- Funcționează într-un spațiu propriu (Bulevardul Libertății, bl. B 2, parter).

- Pune la dispoziția copiilor un fond de peste 40.000 de publicații specifice particularităților de vârstă și pregătire școlară.

- Colecțiile sunt organizate pe criterii tematice, în concordanță cu bibliografia școlară, cu cerințele de studiu și lectură ale copiilor.

- Fondul de referință poate fi consultat în sala de lectură, special amenajată.

Sala de lectură „Grigore Alexandrescu”

- Oferă spre studiu lucrări din toate domeniile cunoașterii (aproximativ 100.000 volume).

- Dispune de 30 de locuri pentru studiu.

- Pune la dispoziție materiale de referință, de informare bibliografică, de cunoaștere a tradițiilor socio-culturale ale colectivității.

Secția de artă „Nicolae Grigorescu”

- Colecția conține peste 7000 lucrări de estetică generală, cărți și albume din domeniul artelor

- Are un număr de peste 10.000 unități de bibliotecă, din domeniul audiovizualului (discuri, casete audio și video, benzi magnetice, CD-uri, CD-rom).

- La solicitare, în limita posibilităților, pune la dispoziție fondul de discuri și casete pentru imprimări.

PROGRAM PENTRU PUBLIC:

LUNI: 12-19; MARȚI – VINERI: 9-19; SÂMBĂTĂ: 9-12.

Curierul... în timp

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
ION HELLADE RADULESCU
DĂMBŌVITA

CURIER
Buletin bibliotecomic

TARGOVIȘTE
Anul I nr. 1 1994

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
ION HELLADE RADULESCU
DĂMBŌVITA

CURIER
Buletin bibliotecomic

TARGOVIȘTE
An III - nr. 2(3) 1995

CURIER
Revistă de cultură și bibliologie

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

Revista este destinată tuturor cititorilor interesați de cultura și bibliologie. Este o publicație bibliotecmică care prezintă articole, studii, recenzii, informații bibliografice și știri din lumea bibliotecilor. Este editată de Biblioteca Județeană „Ion Hellade Radulescu” din Târgoviște.

Dr. Mihai Eminescu
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„ION HELLADE RADULESCU”
DĂMBŌVITA

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 1(1) 2000

CURIER
Revistă de cultură și bibliologie

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

*„In calitate de bibliotecar
Eu sunt supus
Căutării auzului străinilor:
Pe a parții de „cultură”*

Ion Hellade Radulescu

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 2(2) 2000

CURIER
Revistă de cultură și bibliologie

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

„Revista este o publicație bibliotecmică care prezintă articole, studii, recenzii, informații bibliografice și știri din lumea bibliotecilor. Este editată de Biblioteca Județeană „Ion Hellade Radulescu” din Târgoviște.

Bogdan Ciocan
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„ION HELLADE RADULESCU”
DĂMBŌVITA

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 2(1) 2000
ISSN 1223-9712

CURIER
BULETIN BIBLIOLOGIC

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

„Este o publicație bibliotecmică care prezintă articole, studii, recenzii, informații bibliografice și știri din lumea bibliotecilor. Este editată de Biblioteca Județeană „Ion Hellade Radulescu” din Târgoviște.

Mihai Eminescu

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 1(1) 2002
ISSN 1223-9712

CURIER
REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI BIBLIOLOGIE
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

„Revista este o publicație bibliotecmică care prezintă articole, studii, recenzii, informații bibliografice și știri din lumea bibliotecilor. Este editată de Biblioteca Județeană „Ion Hellade Radulescu” din Târgoviște.

Teodor P. Ștefănescu

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 2(2) 2002
ISSN 1223-9712

CURIER
REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI BIBLIOLOGIE
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Ion Hellade Radulescu”
DĂMBŌVITA

„Revista este o publicație bibliotecmică care prezintă articole, studii, recenzii, informații bibliografice și știri din lumea bibliotecilor. Este editată de Biblioteca Județeană „Ion Hellade Radulescu” din Târgoviște.

Mihai Eminescu

TARGOVIȘTE
An III - Nr. 1(1) 2002
ISSN 1223-9712